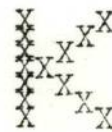
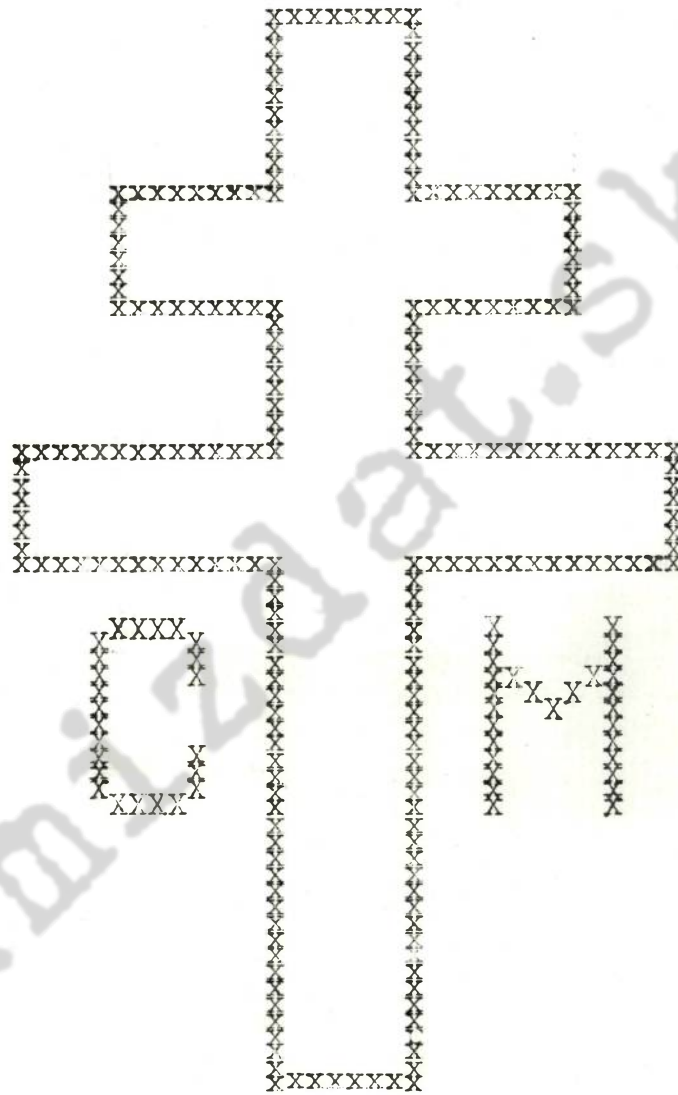

U N A S A N C T A
C A T H O L I C A

O B S A H

Škola kresťanského vzdelania	1
Ján Pavol II. - prejav k Mendelovým oslavám	8
Ján Pavol II. - prejav k 350.ému výr. vydania Galileových dialógov	10
Ján Pavol II. - prejav v Nepomucenu pri oslavách 100-tého výr. založenia	14
Mons. Július Gábriš, biskup, na púti v Šaštíne 16. 9. 1984	17
Pastorálne posolstvo všetkým katolíkom Kanady	22
Katolícka cirkev v Kanade	24
Vatikán	26
Pápežstvo	27
Pápež Ján Pavol II.	29
Najvýznamnejší deň v dejinách cirkvi slovenského národa sv. Otec Ján Pavol II. posväť slovenskú katedrálu	30
Pripravujeme sa na pápežskú návštevu	31
Ako sa máme pripraviť na pastorálnu návštevu pápeža Jána Pavla II.	32
Naša účasť na pápežskej návšteve	33
Kňazská osobnosť	34
Svätci včerajška a svätosť dneška /Henri de Lubac/	42
Osobné poznávanie Boha	46
Hieroným	48
Odpoveď cirkevného súdu v Nitre RNDr. Mikloškovi	56
RNDr. Mikloško - rekurz proti odmietnutiu žaloby na Sacra Rota Romana	58
Pred obrazom Sedembolestnej /J.Klen/	60

Škola kresťanského vzdelania

Príhovor pápeža ku kardinálom a spolupracovníkom Rímskej Kúrie pri bohoslužbe slova 28. júna 1984 vo sv. Petre

"Šimon, syn Jánov, miluješ ma? - Pas mojich baránkov, pas moje ovečky. Nasleduj ma" /Jn 21, 15 n. 19/.

Ctihodní kardináli, spolubratia v biskupskom a kňazskom úrade, bratia a sestry v Rímskej Kúrii.

1/ Slová Evanjelia, ktoré sme počuli v tomto okamihu modlitby v príprave na sviatok sv. apoštolov Petra a Pavla, keď vás všetkých vidím okolo seba zhromaždených, milí spolupracovníci dennej služby, ako sa nás tieto slová v hĺbke srdca dotýkajú. Tu nachádzate neporovnateľnú odozvu, ktorá ako vzruch prechádza našimi žilkami: nachádzame sa nad Petrovým hrobom, nie ďaleko od miesta, kde podstúpili tú smrť, ktorou oslávili Boha /Jn 21,19/. Tu hovorí celou svojou výrečnosťou vynikajúce svedectvo Petrovej lásky ku Ježišovi Kristovi. Tu sa nachádza kontinuita Práckrkvi s tou, ktorá stojí na začiatku tretieho tisícročia, jej spätosť, jej záruka vernosti a autenticita, istota, že stojí na tej istej skale, ktorú chcel Kristus, a je základom Cirkvi.

Preto moje želanie, aby sa toto významné stretnutie - stretnutie vzájomnej lásky - uvažovania a povzbudenia - nachádzalo aj tento rok vo vatikánskej bazilike - v minulom roku z príležitosti spoločného slávenia Eucharistie v jubilejnom roku vykúpenia - dnes v rámci prípravy na liturgickú slávnosť, ktorú v zhode s celou Cirkvou chceme vykonať, ktorú my vnímame zvláštnym spôsobom ako náš sviatok. Vďaka, že ste došli. Ďakujem Vám, pán dekan kolégia kardinálov, za vynikajúce slová, ktorými ste dali najavo pocity spolubratov kardinálov a všetkých prítomných.

2/ Deň pred sviatkom sv. Petra a Pavla - čo sa už stalo tradíciou - stretnutie pápeža s jeho najbližšími spolupracovníkmi v rámci Rímskej Kúrie, rímskeho Vikariátu, rôznych správnych úradov sv. Stolice a Gubernátorátu pre mesto Vatikán, rôznych nespomenutých inštitúcií, má pre mňa zvláštny význam, ktorému prikladám zvláštnu váhu: pretože mi je tým umožnené vysloviť vám svoju vďaku a posilniť vás v plnení úlohy, ktorá je podľa svojej povahy jedinečná, keď sa berie do ohľadu vaša bezprostredná blízkosť ku Stolicí sv. Petra a prínos, ktorý mne, poverenému najvyššou úlohou Petrovho úradu, poskytuje.

Centrálne organizácia Cirkvi so všetkými jej organizáciami je skutočne nepostrádateľným nástrojom pre pápeža, aby ďalej niesol ohromnú ťarchu tohto úradu. A pretože tento úrad, v ktorom Petrovi a jeho nástupcom vo zverenej a neodvolateľnej povinnosti: " confirma fratres " /posilnuj bratov/ /Lk 22,32/, zachytáva celý život Cirkvi, vaša činnosť v Rímskej Kúrii sa rozprestiera na rôzne centrálné správne úrady Apoštolskej Stolice v dimenzii, ktorá je taká široká ako sama Cirkev. Vy mi skutočne pomáhate v mojej pastierskej úlohe, ktorá slúži dobru ľudí a jednotu miestnych Cirkví v láske.

Preto som chcel dnes mať vás po svojom boku a pri hrobe sv. Petra. Pozdravujem vás, každého jedného z vás, a záleží mi na tom, aby som menovite vymenoval jednotlivé správne úrady, v ktorých pracujete, pretože sa týmto spôsobom pred mojimi očami rozvíja celá panorama kresťanského života, ktorému Petrova Stolica venuje svoju starosť. Ste moje ramená: všetci spolu a každý zvlášť.

Preto veľmi srdečne pozdravujem zodpovedných oficiálov a všetkých spolupracovníkov rôznych úradov tohto živého tela, ktorým je Rímska Kúria: biskupskú synodu, štátny sekretariát, Radu pre von-

kajšie záležitosti Cirkvi, Kongregáciu pre učenie viery, biskupov, orientálne Cirkvi, pre sviatosti, pre bohoslužbu, pre klérus, pre rehoľníkov a svetské inštitúty, pre evanjelizáciu národov, pre procesy blahorečenia a svätorečenia, katolícke vzdelávanie, apoštolskú penitenciáriu, apoštolskú signatúru, Rímsku rotu, sekretariáty pre jednotu kresťanov, pre nekresťanov, pre neveriacich, radu pre laikov, komisiu "Justitia et pax", pre autentické vysvetľovanie Kodexu kanonického práva, pre revíziu orientálneho cirkevného práva, komisie pre sociálne komunikácie, pre Latinskú Ameriku, pre duchovnú správu ľudí na cestách, radu "Cor unum", radu pre rodinu, radu pre kultúru, medzinárodnú komisiu teológov, biblickú komisiu, komisiu pre sakrálnu archeológiu, komisiu pre historické vedy, komisiu pre archívy v Taliansku, ústrednú komisiu pre posvätné ume- nie v Taliansku, kardinálsku komisiu pre posvätné miesta v Pompei, Lorete a Bari, apoštolskú komoru, prefektúru pre hospodárske zále- žitosti sv. Stolice, správu majetkov Apoštolskej Stolice, prefek- túru pápežského dvora, pápežovo almužníctvo, osobný úrad, dielne pre baziliku sv. Petra, apoštolskú vatikánsku knižnicu a vatikán- sky tajný archív. Pozdravujem rímsky Vikariát pre priamu apoštol- skú službu v mojej diecéze a pápežskú komisiu a guvernátorát pre štát vatikánske Mesto, a mimo Ríma, ale pre ich jedinečnú a zvlášť- nu povahu a úzke spojenie s touto Petrovou Stolicou, myslím na nun- ciatúry a apoštolské delegácie v celom širom svete, ktoré ma zastu- pujú pri východných Cirkvách a úradoch rôznych štátov celkom zvlášť- nou formou služby a spätosti medzi Petrovou Stolicou a medzi rôz- nymi národnami sveta.

Vymenoval som vás všetkých nielen zo zdvorilosti, ale preto, že už pri samom vymenovaní rôznych častí tohto komplexného organické- ho mechanizmu, ktorý som videl zhromaždený okolo mňa v modlitbe, poskytuje celým svojím životom výrečný obraz všetkých aktivít a úsilie Cirkvi, na ktorú sa upiera starost Petrovej Stolice.

3/ Evanjelium, ktoré sme si vypočuli s hlbokým pohnutím, vyvoláva v našej spomienke hlavné črty tohto úradu. Na ne poukazujú slová Ježiša z Nazaretu, Otcovho Slova : "Šimon, syn Jánov, miluješ ma?" /Jn 21,15/ : tri razy zaznieva táto výzva, ktorá sa stále silnejšie vrýva do Petrovho srdca. "Pas moje baránky, pas moje ovečky", tri razy zaznieva tento všeobecný príkaz pastierskej starosti o celú Cirkev, ktorá mu bola zverená po jeho trojitom vyznaní lásky.

"Nasleduj ma" - zníe záverečné slovo: výzva, aby sa pri žiadnej inej výzve nezastavoval, iba pri tej božej vôli, ktorá môže vyžadovať dokonca aj mučenícku smrť.

Keď som vás pozval uvažovať o tom, to preto, lebo v týchto slovách nachádza aj vaša činnosť svoje správne miesto vo svojom hlbokom a podstatne ontologickom a teologickom význame a vo svojej eschato- logickej perspektíve.

a/ "Miluješ ma?" "Ty vieš, že ťa milujem". Petrov úrad je v pod- state úrad lásky, služba lásky, odpoveď na večnú a objímajúcu lás- ku božiu, ktorá sa zjavila ako priama vertikála vo Vtelenom Synovi človeka, ktorý sa cez dar Ducha Svätého vliadol do ich srdca /Rim 5,5/, ktorý zhromaždil Cirkev zo všetkých národov sveta a založil na ska- le, ktorou je Peter. Služiť tomuto plánu lásky je dielom lásky, po- vinnosťou lásky... "Sit amoris officium pascere dominicum gregem". "Nech je to povinnosťou lásky pásť stádo Pánovo" /Augustín, In Joann. Ev.123,5 PL 35 1967/.

b/ "Pas moje ovečky". Petrov úrad je pastierska starosť o celú Cirkev, príkaz Kristov: "Pas" - spája sa s "posilnuj svojich bra- tov" pri poslednej večeri /Lk 22,32/ a s ďalšími vyzývajúcimi slo- vani, ktoré Kristus povedal Petrovi pri Cezarei Filipovej: "Ty si Peter a na tejto skale postavím svoju Cirkev... Ja ti dám kľúče od kráľovstva nebeského /Mt 16,18 n /. Je to služba.

~~Služba ľudom; pretože vertikála, ktorá prebieha zo srdca Boha~~
Otca cez Krista až ku ustanoveniu Petra pre Cirkvi, je zameraná ja-
dine na človeka: na spásu človeka, ktorú vytvorilo vykúpenie celé-
ho človeka, ktorý žije ako jednotlivá osoba, ale začlenený do so-
ciálneho prostredia rodiny, práce, povolania, svetskej spoločnosti,
na slobodné rozvitie človeka, ktorý má nachádzať svoje večné urče-
nie v spoločenstve s národom, čo poskytne pokoj "usporiadanej svor-
nosti medzi ľuďmi" /Augustín, De civ. Dei 19,13,1 PL 41 640, por.
T. Aquinský, Summa contra Gentiles III. 128 3003/.

- Služba jednoty Cirkvi; pretože Pëtrov úrad zaručuje stálosť a
súdržnosť celej Cirkvi, nakoľko boží ľud počas svojho putovania vy-
tvára úzke spojivo s jednotlivými biskupmi. Ako vyzdvihol II.vat.
snem: " aby bol episkopát jeden a nerozdelený, Kristus postavil
sv. Petra na čelo ostatných apoštolov a v nom trvalý a viditeľný
princíp a fundament jednoty viery a spoločenstva /Lumen gentium
č. 18/. Unus pro omnibus, quia unitas est in omnibus: "Jeden Peter
namiesto všetkých, pretože jednota pozostáva vo všetkých", znie
priliehavo v komentári sv. Augustína /In Joann.Ev. 118, PL 35 1949/.

- Služba vo viere, ako zdôrazňuje sv. Peter Chryzolog: "Sv.Peter,
ktorý žije ďalej vo svojej stolici a vládne, zabezpečuje všetkým
hľadajúcim pravdu viery /Ad Eutychem, inter epistulas S.Leoni Mag-
ni 25,2 PL 54 753 n/. Mój predchodca Ján XXIII., ktorý si bol až
veľmi vedomý potreby tejto služby, vyslovil svoju túžbu " po ožive-
ní pevnej a blážiacej viery, po plnom poznaní celého kresťanského
učenia, od prvého článku Kréda po posledný, po vždy činnejšej ver-
nosti ku Kristovi, vtelenému Synovi Božiemu" /Gen. audiencia 6.aug.
1960; Discorsi-Messagi-Coloqui,II.s 733;/ a Pavol VI. pred celou
Cirkvou ku koncu roka viery ohlásil: "Vyznanie viery božieho ľudu"
/30.júna 1968; Insegnamenti, s 293-310/.

c/ "Nasleduj ma! Keďže je život všetkých kresťanov nasledovaním
Ježiša Krista, je to predovšetkým predprávo, povinnosť a program
Petrovho úradu. Peter skutočne nasledoval Krista. Jeho osobné deji-
ny boli poznamenané dvojakým poslaním a to je ďalší znak, ktorý ho
odlišuje od ostatných apoštolov; Kristus ho skutočne povoláva tak
na začiatku svojho mesiánskeho poslania, ako oznamuje Lukášovo
Evanjeliu: "Odteraz budeš loviť ľudi", /Lk 5,10/ ako aj na konci
svojho verejného vystupovania v jednom jedinečnom povolaní, ktoré
sme si práve vypočuli v slovách 4. Evanjelia. A v obidvoch prípa-
doch Peter nasledoval Ježiša tým, že sa mu celkom oddal, ponechal
sa neznámemu /osudu/, stále vedený týmto dvojitým povolaním koneč-
ne došiel do Ríma, ktorému bol prvým biskupom, kde tu na vatikán.
vršku vydal posledné krvavé svedectvo.
Z kresťanského hľadiska - veľká syntéza.

4/ Ctihodní bratia, milí synovia a dcéry !

Keď som ku vám prehovoril z Petrovho úradu, medzi iným som zdô-
raznil, že je to služba vo viere. V tomto pohľade, ktorý poznamená-
va našu spoločnú prácu, rád by som srdce vylial v jednej téme, kto-
rá mi veľmi leží na srdci : otázka výchovy kresťanskej mládeže.
Je pravda, že sa výchova týka správneho úradu, ktorý sa zaoberá ka-
tolíckou vzdelanosťou, predsa sa nás všetkých dotýka : biskupov,
rehoľníkov a rehoľníc, a to tým viac, ak chcem prežiť s porozume-
ním prítomný okamih, ktorý kladie svoje požiadavky. Výchova sa do-
týka aj vás, otcovia a matky, ktorých hlavným problémom je práve
plná kresťanská výchova, ktorú chcete dať svojim deťom. Uvažujúc
v tomto svetle viery, tento problém nie je teda nikomu z nás ne-
známy, my, ktorí pre život Cirkvi vo svete súhlasne spolu a v služ-
be pre jednotlivé miestne Cirkvi pracujeme. Práve ťažkosti s kres-
ťanskou výchovou mládeže budú podnecovať biskupov rôznych zemí, pre-
tože táto výchova v posledných rokoch prekonáva ťažkú periódu.

Biskupi pracujú, usilujú sa riešiť túto otázku, ktorá zahrňuje rôzne aspekty a očakávajú slovo k princípom, ktoré vedú k dobrej cirkevnej spoločnosti.

Katolícka výchova mládeže stavia katolícku Cirkev pred viacnásobnú zodpovednosť, ktorá sa vzťahuje predovšetkým na katechézu hlásania viery, ktorá zahrňuje aj vyučovanie náboženstva v škole - aj na verejných školách a konečne až ku katolíckej škole ako miestu katolíckej výchovy a celkového vzdelania dieťaťa a mladistvých pod znakom viery a v predstave o človeku a svete, ktorá sa predinšpiruje touto vierou a jej neprotirečí. To všetko v rešpektovaní základných práv rodičov ako prvých zodpovedných za výchovu detí v súhlase so zvláštnym poslaním Cirkvi.

Nech sa nepokladá za nevhodné, že sa zaoberáme princípmi, ktoré povedomie pre tento problém musia udržať v pozornosti, vzhľadom na rôzne ťažkosti, ktoré sa tu a tam vyskytujú a pred ktorými nie je možné zatvárať oči a nesmie sa mlčať.

Rodiny majú právo na vyučovanie náboženstva.

5/ Katechéza je široká, všetko obsahujúca skutočnosť vo vzťahu ku Kristom zverenému poslaniu Cirkvi: "Idte ku všetkým národom... a učte ich." /Mt 28,19.20/. Syn Boží poslal apoštolov učiť, Cirkev ostala tomuto povereniu verná, ktoré vykonáva učiteľský úrad pápeža a biskupi v stálom nasadení, ktoré si nezriedka vyžadovalo aj krvavé svedectvo. Cirkev učí, aby tak sprostredkovala svetu slovo spásy a v tomto poslaní - v užšom slova zmysle - nachádza tak hlásanie blahozvesti, teda evanjelizácia, ktorej obsah, metódy a hlavné činitele načrtnol môj predchodca Pavol VI. vo veľkom dokumente: Evangelii nuntiandi z r. 1975, ako aj katechéza vo všetkých jej formách - o čom hovorila biskupská synoda a Apoštolský list : Katechesi tradendae - najmä pri príprave na prijatie sviatostí - svoj podstatný priestor.

Preto má Cirkev prirodzenú povinnosť a právo ohlasovať ľuďom, všetkým ľuďom, zjavenú pravdu, ako to výslovne potvrdil aj nový Kodex cirkevného práva /kán.747,1/, ktorý venuje celú III. knihu problémom súvisiacim s poverením Cirkvi Kristom "zvestovateľskou službou" /munus docendi/. II. vat. snem bohato predstavil a vysvetlil toto poslanie predovšetkým v dogmatickej konštitúcii o Cirkvi, v debate o pastierskej úlohe biskupov a v prehlásení o nábožen. slobode. Medzi hlavnými úradmi biskupov má hlásanie Evanjelia prvoradé miesto. Pretože biskupi sú poslovi viery, ktorí privádzajú ku Kristovi nových učeníkov, sú autentickými, t.j. Kristovou autoritou vystrojenými učiteľmi. Oni ohlasujú sebe zverenému ľudu zvest k vereniu a k použitiu pre mravný život a vysvetľujú ju vo svetle sv. Ducha" /Lumen gen. č.25; Christus Dominus č.12; Prebyterorum ordinis č.4/.

Preto Cirkev nemá mať žiadnu prekážku pri vykonávaní tejto prvoradej povinnosti, ktorá je viac ako všetko /ostatné/ požadovaná pôvodným úsilím človeka pri hľadaní pravdy: a tým patrí do všeobecného odboru rešpektovania náboženskej slobody.

Problém katolíckej výchovy zahrňuje okrem toho, čo som povedal, vyučovanie náboženstva vo všeobecnom rozsahu, tak v katolíckej ako aj v štátnej škole. Na toto vyučovanie majú právo veriace rodiny, ktoré musia mať záruku, že štátna škola - pretože je otvorená pre všetkých - nielenže vieru ich detí neohrozuje, ale vhodným vyučovaním náboženstva zdokonaľuje svoje celkové vzdelávanie.

Túto zásadu treba zaradiť do predstavy o náboženskej slobode a o demokratickom štáte, ktorý pri zachovaní si svojej najhlbšej a skutočnej prírody, službou všetkým občanom štátu, dokazuje sa takýmto pri rešpektovaní ich práv a ich náboženského presvedčenia.

Pri pohľade na toto stretnutie náboženských, filozofických a politických princípov je na toto vyučovanie právo, právo veriacich rodín, právo mladíkov a dievčat, ktorí si žijú svoju vieru a chcú

ju vyznávať v každom type školy aj v takých školách, ktoré nároky katolíckej výchovy, teda Cirkvi nezdieľajú. Pretože škola, ktorá si chce tento titul zaslúžiť, musí dať priestor požiadavkám občanov a v zhode a spolupráci so zúčastnenými vierovyznaniami ponúknuť svoju disponovanosť.

7/ Do širokej témy evanjelizácie a poslania, ktoré bolo Cirkvi zverené s katolíckou výchovou mládeže, patrí tiež otázka katolíckej školy, ktorá z nej vyvodzuje svoju najhlbšiu motiváciu, pretože je to evanjelizácia, ktorá posilňuje každú námahu na obranu a utvrdenie zriadenia a funkcie tohto typu školy.

Tento problém mi veľmi leží na srdci, pretože sa príliš hlboko dotýka Cirkvi, ktorá nepremeškala pri rôznych príležitostiach dať ku tomu svoje jasné pokyny. Spomínam si na pragmatickú encykliku: *Divini illius Magistri*, blahej pamäti, môjho predchodcu Pia XI. a na rozličné intervencie pápežov Pia XII., Jána XXII., Pavla VI.; II. vat. snem venoval tejto téme svoju pozornosť predovšetkým v prehlásení: *Gravissimum educationis* vo všeobecnom rámci o kresťanskej výchove.

Kongregácia pre katolícku vzdelanosť vydala v r. 1977 vlastný dokument: o "Katolíckej škole"; tento dokument nachýbal pri rôznych príležitostiach ani v dokumentoch, ktoré som sám uverejnil a to najmä v Apoštolskom liste: *Catechesi tradendae* /č.69/ a *Familiaris consortio* č. 36-40, ba ani na mojich pastorálnych cestách, a zjavne sa týmto problémom zaoberalo plenárne zasadanie biskupskej synody v roku 1980.

Preto sa katolícka škola plne zapája do "spásneho poslania Cirkvi", ako to podčiarkol práve spomenutý dokument Kongregácie pre katolícku vzdelanosť /č. 5-9/. Taktáko viденá služba "ohlasovania" /*munus docendi*/ Cirkvi obsahuje podľa svojej prírody aj rôzne formy a stupne vyučovania, ktoré sa mládeži podáva. Katolícka škola nemá v úmysle predkladať svoju vlastnú náuku vo vedeckej alebo technickej oblasti; predsa však chce vyvíjať nejaký tlak; veď predkladá žiakom pravdy, ktoré sa dotýkajú človeka, prírody a jeho dejín vo svetle viery. Evanjelium je dušou katolíckej školy, smernicou jej života a jej učenia.

Katolícka škola chce v skutočnosti poskytnúť každú garanciu - a túto zásadu treba voči dnešným určitým postojom nástoľčivo zdôrazňovať - byť školou kresťanského vzdelania ako aj opravdivej výchovy v rôznych odboroch. Katolícka škola reprezentuje predstavu života, sveta, veľké problémy, ktorými sa zaoberal ľudský duch po stáročia, z kresťanského hľadiska vo veľkej syntéze, v ktorej sú zostavené celostné danosti kresťanských dejín a antropológie.

Katolícka škola tým zasahuje a zastupuje primárny kultúrny aspekt, ktorý je nenahraditeľný pre plné vzdelávanie mladých veriacich. Ba práve tento aspekt univerzálnej kultúrnej syntézy sa stáva presvedčivý aj pre toho, kto sa ani na katolíckej viere nepodieľa.

Ako by sa tu nemala spomenúť vážnosť, akú požívajú katolícke školy aj prevažne v nekresťanských zemiach, kde väčšina mladých patrí inej konfesii alebo náboženstvu? To všetko musí viesť ku skutočnému premyšľaniu o funkcii takých zariadení, ktorá nesmie byť hatečná alebo obmedzovaná, pretože tieto školy prispievajú práve ku vážnemu a svedomitému formovaniu dorastu jednotlivých národov. Tento súhrn je v najnovšom dokumente talianskej biskupskej konferencie: "Katolícka škola v Italii dnes", dostatočne podčiarknuté, kde sa hneď na začiatku zdôrazňuje: Cirkvi je poverená zvestovať blaho-zvesť, ktorá spína plnú hodnotu a slobodu človeka.

Preto je stále pozorná a usiluje sa o tie skúsenosti a zariadenia, v ktorých - ako je to v prípade školy - ľudstvo nadobúda tvár zajtrajška, a tým sa načrtáva, čím raz bude budúci svet /25.8.1983 č.1/

Toto vyplýva predovšetkým z jej základnej "služby ohlasovania"

/munus docendi/ ako aj z presvedčenia o veľkom úžitku, ktorý katolícka škola požiadavke človeka a pokroku národov prináša.

V tejto súvislosti II.vat. snem jasne a dôrazne povedal: "Pretože katolícka škola môže byť tak užitočná božiemu ľudu v plnení svojho poverenia a prospešná v dialógu medzi Cirkvou a ľudskou spoločnosťou ako aj obojstranne prospešná, zachováva si aj v našom terajšom svete rozhodujúci význam. Preto svätá Synoda znova ohlasuje vo viacerých prejavoch učiteľského úradu práve spomenuté právo Cirkvi - slobodne zakladať a viesť školy každého druhu a stupňa. Pritom pripomína, že vykonávanie tohto práva a slobody svedomia a ochrany rodičovského práva veľmi prospieva kultúrnemu pokroku " /Gravissimum edicationis č.8/.

8/ Cirkev sa dôkladne zaoberá problémom katolíckej výchovy mládeže a vyžaduje zvláštnym spôsobom slobodu a rovnosť pre katolícke školy, pretože je vedená presvedčením, že kresťanské rodiny majú na ne právo, ako to viac ráz zdôraznili mnohé výroky učiteľského úradu Petrovej Stolice. Keď Cirkev tak veľmi trvá na tomto práve, to preto, lebo má pred očami právo rodín, ktoré sú podstatné a ontologicky zaviazané kresťansky vychovávať deti. Rodičia sú prvými vychovávateľmi svojich detí, v službe sprostredkovania sú "prvými katechétami svojich detí", ako som to povedal vo viedenskom dome sv.Štefana /12.sept.1983/; OR 23.9.1983 s.6/.

Podľa prírody Bohom chcená rodina je prvou a prirodzenou výchovnou spoločnosťou pre človeka, ktorý prichádza na svet. Rodina preto musí požívať slobodu bez každej diskriminácie a od akékoľvek štátnej správy, voliť pre svoje deti taký typ školy, ktorý súhlasí s ich presvedčením; predseda však môže byť ťažkými hospodárskymi zataženiami obmedzená, keďže všetci občania tiež a predovšetkým na tomto úseku sú skutočne rovní. II. vat. snem v prehlásení o náboženskej slobode výslovne povedal: každej jednej rodine, ktorá je opravdivou spoločnosťou s vlastným a pôvodným právom, patrí aj právo zriadiť si slobodne domáci náboženský život pod vedením rodičov: rodičia majú právo určiť spôsob náboženskej výchovy svojich detí podľa svojho vlastného náboženského presvedčenia. Preto musí byť právo rodičov zo strany štátnej správy uznané, voliť si celkom slobodne školy a ostatné výchovné zariadenia a na základe tejto slobodnej voľby nesmú byť ani priamo, ani nepriamo ukladané nespravodlivé tar- chy." /Dignitatis humanae č.5/.

Vo vykonávaní práva voliť si pre vlastné deti typ školy, ktorá zodpovedá ich vlastnému náboženskému presvedčeniu, nesmie byť rodina v žiadnom prípade hatená, ale musí byť štátom podporovaná, ktorý má nielen povinnosť práva rodičov nepoškodiť, nakoľko sú v každom ohľade jeho občanmi, lež aj právo rodiny podporovať./Gaudium et spes č.52/.

Cirkev nikdy neprestane podporovať tieto princípy, ktoré sú kresťánsky jasnej správnosti a čistoty, ktoré keď budú alebo nenávidené, alebo ostanú nepovšimnuté, môžu oslabiť spoločenský život, ktorý je založený na rešpektovaní základných slobôd členov, ktorí tvoria spoločnosť a ktorých spoločným jadrom je rodina.

Dôležitá úloha pre budúcnosť spoločnosti

9/ Pociťujeme to preto, v deň pred sviatkom sv. Petra a Pavla, učiteľov a stĺpy viery, ako povinnosť obrátiť sa odtiaľto na celú Cirkev s výzvou, podniknúť každé úsilie : udržať schopné štruktúry katolíckej školy; zvlášť by sa mohli cítiť zodpovednými biskupi, knazi a predovšetkým tie mužské a ženské rehoľné kongregácie, ktoré - ako to chceli ich svätí zakladatelia a zakladateľky - zodpovedne ich výchovnej charizme, túto veľkú a neporovnateľnú službu Cirkvi s najväčším nasadením chrániť ako zorničku v oku. Napriek tomu sa obraciam na učiteľov a na laikov pôsobiacich na katolíckych ško-

lách, na rodičov, na milých žiakov a žiačky, aby spolupatričnosť ku týmto školám cítili ako veľkú česť. ~~Všetky školy Cirkvi musia sa~~ ~~byť~~ ~~zaznané~~ ~~zachovať~~ ~~respekt~~, ktorý tieto školy majú, aj keď to stojí obety, sú presvedčené o dôležitej úlohe, ktorú hrajú pre budúcnosť rôznych cirkevných a civilných spoločností.

S týmto želaním obraciam sa zvlášť na všetkých mojich bratov v biskupskom úrade, ktorí sa nachádzajú medzi rôznymi národmi Európy a sveta vo zvlášť ťažkých situáciách a s ktorými sa musia stretať spokojne a pevne: im hovorím, že sa osobne zdieľam na ich starostiach a námahách, na ich aktívnom účinkovaní v tejto oblasti a tak isto živo na práci kňazov, rehoľníkov a rehoľníč, ktorí im pomáhajú. Predovšetkým zdieľam starosť tých, čo sú najviac dotknutí týmto hŕklivým a vážnym problémom: menovite katolíckych rodín a miliej mládeže, ktorá je dnes hlboko otvorená pre otázky a záväznosti viery, ktorá tieto školy navštevuje a ktorá ich rozumie a získava neporovnateľný úžitok pre vlastnú budúcnosť. Som blízko pri vás všetkých a prajem vám všetko dobré.

10/ Keď som sa zdržal pri téme o katolíckej výchove mládeže, so zvláštnym zreteľom na katolíckej školy, dal som sa ku tomu zviazať, lebo viem, že vy, moji spolupracovníci, chcete zodpovedať mojim pastorálnym službám. Vy milujete Cirkev a to je pohnútkou, ktorá vás oduševňuje aj pri plnení si svojej dňej práce. Moje starosti sú zaiste aj vašimi starosťami. V tomto duchu vás prosím, aby ste mi naďalej pomáhali živou účasťou na problémoch dnešnej Cirkvi a mňa podporovali svojou modlitbou a vašou láskou. Som si istý, že vy vo vašom zainteresovaní chcete so mnou opakovať: "Caritas Christi urget nos!" /Kristova láska nás núti/. Je to láska, ktorá vás vedie vo vašej činnosti. Láska, ktorá je o to vzácnejšia a úrodnejšia a pri väčšine z vás sa prežíva viac v tichosti, skrytosti a vernosti, ktorá telesné sily a sám život vystavuje opotrebeniu, pretože ste si vedomí zvláštnej vlastnosti vašej služby, skrz ktorú ste vyzvaní: "ku účasti na tom istom poslaní, ktoré pápež rozvíja ku blahu Cirkvi", ako som vám to pred rokom povedal /Príhovor ku kardinálom a všetkým spolupracovníkom Rímskej Kúrie, 28. júna v OR č. 28/ 1982 s. 1/.

A ako mi treba poďakovať vám! Ja som na tento deň čakal, aby som zopakoval svoju vďaku za zvláštnu účasť, ktorú mi poskytujete celkom zvláštnym spôsobom pri vykonávaní Petrovho úradu; tak chcete božím darom, ktorý vás ku tomu povolal, v čistote vami vyznáwanej viery a neporušenosti vášho života ako kňazi, rehoľníci alebo laici zodpovedať, čo vy, účasťou na trojitom kňazskom, prorockom a kráľovskom úrade Kristovom žijete v bezúhonnom povedomí, že vaša práca stavia boží ľud, že je zatahnutá do úrodnej výmeny spoločnosti svätých a že budete podporovaní tak duchovnou ako aj materiálnou pomocou, ktorú miestne Cirkvi podľa starého zvyku poskytujú rímskej Cirkvi.

Aby som vám prejavil svoju hlbokú vďaku, použijem slová apoštola Pavla, ktoré tu dnes odzneli: "Vzdávam Bohu svojmu vďaky, kedykoľvek sa na vás rozpomeniem, vždy vo všetkých modlitbách, keď sa s radosťou modlím za vás všetkých, lebo máte účasť na Kristovej blahozvesti od prvého dňa až doteraz..."

Právom môžeme myslieť takto o vás všetkých. Veď si vás v srdci nosím, lebo máte účasť na tej istej milosti, ktorá mi bola daná. Boh sám mi je svedkom, ako veľmi túžim po vás všetkých ozaj srdcom Ježiša Krista. A za to prosím, aby vaša láska vždy viac a viac rástla v dokonalom poznaní a porozumení" /Fil 1, 3n, 7n/.

Áno, ctihodní kardináli, spolubratia v biskupskom a kňazskom úrade, zasvätené osoby, všetci bratia a sestry: dakujem s vami Bohu a všetkých vás som uzavrel do svojho srdca.

Nech nám sv. Peter a Pavol udržia našu vytrvalosť v spoločnom nasadení, tí, ktorí sa vo veci Evanjelia celkom až na smrť vydali. Prebrianslavená Matka Božia, "Panna verná", nech je medzi nami, ako bola prítomná vo večeradle a v začiatkoch Cirkvi, aby nás povzbudila svojou materinskou láskou v našich námahách, vo vernosti voči svojmu Synovi, tým, že nás urobí chápacejšími, že práve preto máme isté miesto v jej Nepoškvrnenom Srdci. Jej zverujem znova a navždy vás, vašu prácu, vaše milé rodiny, zvlášť keď je v nich žiaľ, starosť a bolesť. V mene najsvätejšej Trojice, ktorej jedinej patrí "velebnosť, česť a moc" /Zjav 4,11/ a posledný úmysel našej služby, udeľujem všetkým svoje zvláštne apoštolské požehnanie.

Ján Pavol II. - prejav k Mendelovým oslavám

S úprimnou radosťou a hlbokým uznaním, sa pripájam k trojakej pocte, ktorá sa tu vzdáva opätovi Gregorovi Mendelovi: prvá od augustiniánskej rehole, ku ktorej sám patrila, druhá od Pápežskej rady pre kultúru a tretia od rímskeho Mendelovho ústavu. Mendel bol skutočne súčasne mužom viery, kultúry a vedy. Som vďačný poriadateľom tejto oslavy 100-ého výročia jeho smrti za to, že mi poskytli príležitosť, aby som slávnostne zdôraznil túto skutočnosť.

Gregor Mendel bol mužom viery už od svojho narodenia v moravskej, hlboko katolíckej rodine. Od rodiny, farnosti a školy, až do kláštora bola jeho cesta - tak povediac - celkom prirodzená. Skôr, ako sa stal mužom kultúry a vedy, Gregor Mendel bol mužom viery. Zostal ním až do smrti, pretože dokázal úzko spojiť - ako aj mnohí iní pred ním - ale vyšším spôsobom, kresťanský a reholný život so svojimi vedeckými výskumami. Jeho výnimočná, geniálna inteligencia, bola zameraná tak ku Stvoriteľovi, aby ho chválila a velebila, ako aj k stvorenému svetu, aby objavovala zákony, ktoré v ňom ukryla prozretelná Božia múdrosť.

Veď práve pre kultúru je typické dokázať v súlade spojiť spôsoby života s dôvodmi žitia, dokázať vteliť tieto dôvody do oných spôsobov, aby tvorili vysoko tvorčí celok, v ktorom úloha, ktorá má byť vyriešená, čerpá z doterajšieho dedičstva a z ideálu, ktorý zdieľa. Takto bol i Gregor Mendel mužom kresťanskej a katolíckej kultúry, v ktorej modlitba a Božia chvála, podľa augustiniánskej rehole bola oporou pre trepezlivého pozorovateľa i pre úvahy geniálneho vedca.

Ako muž viery a kultúry, bol Gregor Mendel, mužom vedy, a my by sme iste neoslavovali ani jedno, ani druhé, keby nás k tomu nevedla svetová povest', ktorú jeho práce a vedecké objavy dali jeho prísnemu životu knaza a augustiniánskeho opáta. Tento pokorný, ale geniálny bádateľ o krížení hrachu, sa stal otcom modernej genetiky, ktorej zákony dedičnosti sa i dnes prednášajú študentom už od gymnázia. Tento predstavený augustiniánskeho kláštora, si iste nezasluhoval výčitku sv. Augustína, ktorý si sťažoval, že mnoho ľudí má sklon skôr obdivovať fakty, ako hľadať ich príčiny. Mendel dokázal oboje.

Podľa príkladu svojho učiteľa, sv. Augustína a v duchu vlastného osobného povolania, Gregor Mendel vedel pri pozorovaní prírody a pri jej rozjímaní o jej Stvoriteľovi, spojiť s rovnakým nadšením hľadanie pravdy a istotu, že ju už poznáme zo slov Stvoriteľa, ako svetlo, dané každému človeku a žiariacu vo vnútorných prírodných zákonoch, ktoré učencovi trepezlivo lúšti.

Skutočná veda vôbec nie je v rozpore s vedou, naopak spája sa s nou plodné spolužitie, v ktorom poznanie a láska idú ruka v ruku. Zaznamenal to už sv. Augustín v úryvku, o ktorom opät

brněnského kláštera iste často rozjímal: "Krása zeme je ako nemý hlas, ktorý z nej vytupuje. Ty ju pozoruješ a hľadáš na jej krásu, plodnosť a zdroje, pozoruješ, ako zo semena začína často klíčiť celkom iné vec, než je tá, ktorá bola zasiať. Toto všetko si všímaš, sleduješ to a v úvahách akoby si sa pýtal, prečo je to tak. Plný úžasu ďalej pozoruješ, ideš na koreň vecí a nakoniec objavuješ veľkú krásu a nádhernú silu! Keďže ju nemôže mať ani v sebe, ani sama od seba, hneď ťa napadne, že jej to musel dať on, Stvoriteľ; takže to, čo si objavil v stvorenom, je hlasom jej vyznania a vedie ťa k velebeniu Boha".

Gregor Mendel bol význačný bádateľ. Z tohto hľadiska bolo jeho veľkou zásluhou, že otvoril v bádaní nový smer, ktorým otvoril cestu tým najprekvapivejším poznatkom a objavom na poli biológie.

Pretože bol pozorným pozorovateľom; zapôsobila nanho pravidelnosť, podľa ktorej sa špecifické znaky kvetov, či semien rôznych rastlinných odrôd prenášali na nasledujúce generácie. Z tejto pravidelnosti chcel odvodiť - ako tvrdí vo svojej pôvodnej práci - "Všeobecný zákon". Uvedomoval si, akú vážnu úlohu berie na seba. Na tých istých stránkach, v úvodných postrehoch napísal:

"Doteraz sa nepodarilo vyjadriť všeobecný zákon. Tomu sa však nemôže diviť ten, kto vie, aká je to veľká úloha, a kto si uvedomuje ťažkosti, na ktoré sa naráža v tomto druhu pokusov. Konečné riešenie bude možné dosiahnuť, až budeme mať po ruke výsledky podrobných pokusov na rastlinách patriacich k rôznym druhom. V skutočnosti je potrebná veľká odvaha k zahájeniu namáhavej práce s tak veľkým dosahom. Tá sa však preto javí ako jediná správna cesta vedúca k vyriešeniu otázky, ktorá je veľmi dôležitá z hľadiska dejín vývoja organických foriem." /pôvodný text - Fundamenta Genetica, Praha 1965/.

Jeho pokusy trvali celých 8 rokov /1856 - 1863/ a postupoval pri nich podľa presne pripraveného a dodržiavaného plánu, ktorý stále rozširoval podľa toho, ako z rozboru rastúcich údajov vyplývali nové podnety a pokusy. Bola to obrovská práca a Fisher - ktorého kritická prísnosť je známa každému, kto študoval genetiku - ju definoval ako "najväčší experimentálny pokrok na poli biológie, ktorého sa dosiahlo" - podľa ďalších slov toho istého autora - "pokusným bádaním, ktoré svojimi výsledkami umožňovalo závery s celkom jasným výkladom a životne dôležité pre pochopenie mnohých otázok nielen jedného problému bežného záujmu". Vďaka tejto práci sprevádzanej prenikavými rozbormi, založenými na pravidlách počtu pravdepodobnosti, ku ktorému sa práve vtedy kladli matematické základy, opäť Mendel prišiel okrem zákonov, ktoré dnes nesú jeho meno, i k svojmu základnému objavu, totiž k existencii dedičných jednotiek, dávajúcich vznik typickým znakom, ktoré sú obsiahnuté v gamatoch a kombinujú sa v nasledujúcich generáciách podľa presných zákonov.

Gregor Mendel zahájil rozvoj vedného odboru, dnes známeho pod menom genetika. Pokiaľ ide o dedičné jednotky, tzv. gény, od jeho doby až dodnes sa potvrdzuje, že skutočne existujú, bolo stanovené ich rozmiestnenie vo zvláštnych bunčných štruktúrach, bola definovaná ich povaha, analyzovaná ich stavba a pochopená ich funkcia. Dnes je to možné skúmať v laboratóriu.

Tieto Mendelom objavené biologické jednotky, má dnes v rukách človek, ktorý prísne, vedeckou metódou dosiahol ich plné poznanie. Bude tiež človek schopný použiť nádherné objavy tohto vedeckého odvetvia vzniknutého v brněnskej kláštornej záhrade

k službe ľudstvu? Gregor Mendel asi tušil niečo z budúceho vývoja, pretože, keď predkladal svoje výsledky, zdôraznil, že "poskytujú riešenie otázky veľmi dôležitej z hľadiska dejín vývoja organických foriem". Človek má dnes vo svojich rukách moc, kontrolovať svoj vlastný vývoj. Miera a účinky tejto kontroly, dobré či zlé, budú závisieť nielen na jeho vede, ale skôr na jeho múdrosti, t.j. vede a múdrosti, ktoré Gregor Mendel takmer symbolicky dokázal uviesť do súladu.

Prajeme si a dúfame, aby dnešní a budúci bádatelia, podľa príkladu veľkého prírodovedca, ktorého si dnes slávnostne pripomíname, nikdy neodlučovali vedu skúmajúcu tajomstvá prírody, od múdrosti, ktorá usmerňuje pozemskú cestu života. K tomu zo srdca udeľujem svoje apoštolské požehnanie všetkým tu prítomným, i tým, ktorí zasväcujú výskumu svoj život.

Ján Pavol II. - prejav k 350.-temu výročiu vydania Galileových dialógov

1. Svojim príhovorom k vám, ktorí úctyhodne znázorňujete bohaté obzory modernej vedy, chcem srdečne poďakovať za všu návštevu a uistiť vás, že vaša prítomnosť tu, naberá dnes v mojich očiach, veľmi vysoké, symbolické hodnoty, lebo je dôkazom, že medzi cirkvou a vedou sa prehĺbuje plodný dialóg.

Nevítam vás tu iba ja sám. Moji spolubratia, kardináli svätej rímskej cirkvi, sídliači v Ríme a iní predstavitelia Svätého stolca, ktorých rovnako pozdravujem a ďakujem im za ich prítomnosť, dosvedčujú, akú dôležitosť prikladá cirkev tomuto dialógu.

Všetci si spomíname na obdobie, kedy medzi vierou a vedou prichádzalo k závažným nedorozumeniam, ktoré boli následkom omylov a nesprávnych výkladov. Postupne ich však rozptýlilo pokorné a trpezlivé úsilie o nápravu. Je treba, aby sme sa spoločne radovali z toho, že svet vedy a katolícka cirkev sa naučili prekonávať takéto konflikty, ktoré sú síce iste pochopiteľné, ale predsa trápne. Prekonanie rozporov bolo výsledkom presnejšieho ocenenia metód vlastných rôznym druhom poznávania. Je to taktiež výsledok prísne zachovávaného ducha, spojeného s výskumom.

Cirkev a tiež sama veda získali z toho veľkú výhodu, lebo objavili úvahou a skúsenosťou, niekedy síce bolestnou, ktoré cesty vedú k pravde a k objektívnemu poznaniu.

2. Vám, ktorí sa chystáte pripomenúť si 350.-te výročie vydania veľkého Galileovho diela *Dialoghi sui due massimi sistemi del mondo*, chcem povedať, že cirkev, skúsenosti, ktoré získala v súvislosti s Galileovým prípadom, umožnili, že vyzrelo správnejšie chápanie autority, ktorá je cirkvi vlastná. Znovu vám opakujem, čo som povedal v Pápežskej akadémii vied 10. novembra 1979: Prajem si, aby teológovia, vedci a historici, povzbudení duchom úprimnej spolupráce, prehĺbili rozbor Galileovho prípadu, čestne uznali krivdy a chyby, nech sa ich dopustila ktorákoľvek strana, snažili sa odstrániť nedôveru, ktorú tento prípad doteraz vyvoláva u mnohých ľudí a zmenili ju v plodnú svornosť medzi vedou a vierou, medzi cirkvou a svetom. Pri tejto úlohe vás uistujem svojou všestrannou podporou, lebo jej splnenie bude ku cti pravde viery i vedy a otvorí dvere budúcej spolupráci.

Ako iste viete, žiadal som, aby bola vytvorená vedecká skupina ľudí z rôznych oborov, ktorá by celú otázku dôkladne preštudovala. Jej práca pokračuje povzbudzujúcim spôsobom a možno dúfať, že podstatne prispeje k preskúmaniu celého tohoto problému.

3. I cirkev sa behom storočí učí skúsenosťou a rozjímaním. Teraz lepšie chápe zmysel, ktorý je potrebný dať slobode bádania, ako som to už povedal predstaviteľom španielskych univerzít 3. novembra 1982:

"Cirkev podporuje slobodu bádania, lebo to je jedna z najušľachtiliejších ľudských vlastností; bádáním totiž človek dospieva k pravde, a tá jedna z najkrajších slov, ktoré nám Boh dal. Cirkev je preto presvedčená, že nemôže existovať skutočný rozpor medzi vedou a vierou vzhľadom k tomu, že akákoľvek pravda vo svojej najvlastnejšej podstate pochádza od Boha Stvoriteľa." Potvrďuje to i II. vatikánsky koncil. Ja sám som to pripomenul pri rôznych príležitostiach, keď som hovoril k vedcom. Je isté, že veda a viera, predstavujú dva rozličné druhy poznania, ktoré sú samostatné vo svojom postupe, ale nakoniec sa stretávajú v objavovaní skutočnosti ako celku a tá má svoj pôvod v Bohu.

Vidíme tak jasnejšie, že Božie zjavenie, ktorého je Cirkev ručiteľom a svedkom, neprináša so sebou žiadnu vedeckú teóriu o vesmíre a ani Duch Svätý pri svojom pôsobení nepodporuje žiadny výklad o fyzickej stavbe skutočnosti.

Nesmie nás prekvapovať ani pohoršovať, že i Cirkev sa pohybovala s obtiažami v tak chúlостivej oblasti. Bola založená Kristom, ktorý o sebe prehlásil, že je cesta, pravda a život, ale je stále zložená z ľudí, ktorí sú solidárni so svojím kultúrnym obdobím a tiež ním obmedzení. Cirkev priznáva, že sa stále zaujíma o bádanie, pokiaľ sa to týka poznania fyzického, biologického alebo psychického bytia. Len pokorným a usilovným štúdiom sa učí rozlišovať podstatu viery od dobových vedeckých systémov, čo platilo tiež vtedy, keď sa zdalo, že s čítaním biblie, je spojená a povinná kosmogonia.

4. Aby sme sa však vrátili ku Galileovmu prípadu. Uznávame, že trpel vinou cirkevných orgánov. Ale v ani jeho dobe už nechýbali katolícke strediská, v ktorých sa odborne pestovali okrem teológie a fylozofie i odbory ako je dejepis, zemepis, archeológia, fyzika a matematika, i astrofyzika a tietovýskumy boli považované za nutné pre lepšie poznanie historického vývoja človeka v rôznych tajomstiev vesmíru. Geniálni predchodcovia taktiež katolíci, upozorňovali, aby nestavali proti sebe vedu a vieru. To som tiež chcel zdôrazniť 15. decembra 1979 na Gregoriánskej univerzite, ktorej profesori a nimi konané výskumy boli svojho času známe i Galileovi.

"Musíme uznať, že vtedajší učenci boli ovplyvnení kultúrnymi vplyvmi svojho prostredia, je potrebné tiež konštatovať, že nechýbali ani geniálni predchodcovia a slobodne mysliaci duchovia, ktorí, ako napr. sv. Robert Bellarmín, si priali, aby v prípadoch, ako bol Galileov, nedochádzalo k zbytočnému napätiu a tvrdošijnému zastávaniu určitých názorov, lebo to škodí vzťahom medzi vierou a vedou.

Tieto fakty nám potvrdzuje nepostrádateľnú nutnosť úprimného a otvoreného dialógu medzi teológmi, odborníkmi z rôznych vedných odborov a zodpovednými cirkevnými predstaviteľmi.

5. Vidíme teda, že mnohoročné vzťahy medzi cirkvou a vedou priviedli katolíkov k správnejšiemu chápaniu oblasti ich viery, k určitej inteluktuálnej vyspelosti a tiež k presvedčeniu, že vedecké štúdiom si zasluhuje nezištné usilovné pozorovanie, ktoré je koniec koncov službou pravde a samotnému človeku. Pripojujeme, že cirkev zachováva všetko, čo je povinná bádaniu a vede. Mal som už príležitosť potvrdiť to pred Pápežskou radou pre kultúru 18. januára 1983.

Uvažujem ešte, ak výsledky vedeckých výskumov prispeli k lepšiemu poznaniu vesmíru a k hlbšiemu vniknutiu do tajomstva človeka; uvažujeme o tom, aké výhody a prospech môžu priniesť spoločnosti a Cirkvi nové oznamovacie prostriedky a tie, ktoré umožňujú stretnutie medzi ľuďmi, pomyslime na schopnosť vytvárať nespočetné hospodárske a kultúrne hodnoty a hlavne má schopnosť veddy zlepšovať masovú výchovu, liečiť choroby, ktoré boli skôr pokladané za nevyliciteľné. Aké podivuhodné veci boli uskutočnené. To všetko slúži človeku len ku cti. A to všetko prinieslo veľa dobrého i samotnej Cirkvi, jej životu, organizácii, práci jej špecifickému pôsobeniu.

6. Ak teraz obrátíme zrak priamejšie na vedecký svet, môžeme už dnes pozorovať väčšiu citlivosť učencov a bádateľov voči duchovným a mravným hodnotám, čo dodáva vašim oborom nový rozmer a robí ich prístupnejšími k tomu, čo je univerzálne. Tento postoj veľmi uľahčil a obohatil dialóg medzi vedou a vierou.

Od vás sa prirodzene vyžaduje vysoko špecializovaná metóda, ktorá umožňuje stály postup vpred v objavoch a pokusoch. Je treba obdivovať intelektuálnu nepredpojatosť a čestnosť, nezištnosť a odriekavosť, ako ju dosvedčuje tolko bádateľov, ktorí chápu svoje štúdium ako naozajstné poslanie.

Na druhej strane i vedecký svet, ktorý sa teraz stal jednou z hlavných oblastí činností modernej spoločnosti, dáva najavo vo svetle úvah a skúseností, aké rozsiahla a zároveň i závažná je jeho zodpovednosť. Moderná veda a technika, ktorá z nej vyplýva sa stali skutočnou mocou a predmetom politických či sociálne-hospodárskych záujmov a cieľov, ktoré nie sú bez významu pre budúcnosť ľudstva.

7. Dámy a páni, Vy, ktorí pestujete vedu, máte i veľkú moc a zodpovednosť, a tie sa môžu stať rozhodujúcimi pre zameranie budúceho sveta. Pri mnohých príležitostiach som sa snažil vyjadriť, akú úctu má Cirkev ku kolektívnemu úsiliu vedcov, aby v bádani prevládli naliehavé ciele, ktoré vyžadujú rozvoj človeka a mieru. Sami viete, že je potrebné aj morálne úsilie, ak chceme, aby vedecké a technické zdroje, ktoré má dnešný svet k dispozícii, boli naozaj dané do služieb človeka. V Hirošime, pred univerzitou Spojených národov, som 25. februára 1981 pripomenul, že súčasný človek vlastní mimoriadne vedecké a technologické zdroje. Sme však presvedčený, že tieto zdroje by mohli byť účinnejšie využívané pre rozvoj a rast národov. To všetko predpokladá voľbu určitého politického a na základnejšej úrovni i mravného zamerania. Blíži sa chvíľa, keď bude potrebné znovu stanoviť, čo má prednosť. Vypočítalo sa napríklad, že asi polovica všetkých bádateľov teraz slúži vojenským účelom. Môže ľudstvo ísť dlhú dobu touto cestou?

Dámy a páni, Vy máte nesmiernu morálnu silu, ktorou môžete dosiahnuť, aby vo vede prevládali skutočné ľudské a kultúrne ciele. Bráňte so všetkým úsilím človeka a jeho dôstojnosť tam, kde sa rozhoduje o vedeckej politike a sociálnom plánovaní. V Cirkvi nájde vždy spojenca, kedykoľvek sa budete usilovať o rast človeka a jeho skutočný rozvoj.

8. Cirkev sa však celkom iste i vnútorne zaujíma o Vašu prácu. Nie sme ľahostajní k ničomu, čo skutočne môže prehĺbiť naše poznanie človeka, prírody, vesmíru. Každý vedecký pokrok majúci čestný cieľ je ku cti ľudstvu a vzdaním úcty Stvoriteľovi všetkých vecí. Vaše výskumy vlastne predlžujú, s pokračovaním podivuhodného zjavenia, ktoré nám Boh venoval ako dar vo svojom stvo-

ritel'skom diele. Cirkev sa nezujíma o vaše objavy preto, aby z nich vyťažila lacné apologetické argumenty a tak posilňovala svoje presvedčenie. Vďaka vám sa skôr snaží rozšíriť obzor svojich úvah a svojho obdivu, s akou prizračnosťou sa nekonečne mocný Boh odzrkadľuje v tom, čo stvoril.

Pre veriaceho človeka i veľmi špecializované bádanie sa tak môže stať vysoko etickou a duchovnou činnosťou. Pre svätcov bola štúdiom modlitba a rozjímanie.

9. Áno, cirkev apeluje na vaše bádateľské schopnosti a chce, aby sa poznaniu, o ktoré sa spoločne usilujeme, nekládli žiadne prekážky. Vaša špecializácia vám však ukladá určité pravidlá a obmedzenia, ktoré sú pri výskumoch nepostrádateľné, ale okrem týchto epistemologických hraníc nebráňte, aby náklonnosť vášho ducha vás viedla k univerzálnosti a absolútnu. Náš svet viac, než kedykoľvek inokedy, potrebuje ľudí s takou inteligenciou, ktorá by dokázala pojať veci v ich vzájomnosti a dokázala, aby sa poznanie rozvíjalo v zľudštené poznanie a múdrosť. Jedným slovom, vaša veda sa má vyvíjať v múdrosť, čiže má sa v nej javiť rast človeka, a to celého človeka. Sprístupnite svoj rozum a srdce naliehavým potrebám a požiadavkám dnešného sveta, ktorý túži po spravodlivosti a dôstojnosti založenej na pravde. A buďte i vy ochotní skúmať všetko, čo je v tom pravdivé, presvedčte sa, že i duchovné veci sú časťou skutočnosti a plnej pravdy.

Dámy a páni, vaša úloha je vznešená a obrovská. Svet sa vás na vás díva a očakáva od vás služby, ktoré budú na výške vašich rozumových schopností a etickej zodpovednosti. Nech Boh, Stvoriteľ všetkých vecí, prítomný ako v nesmiernom vesmíre, tak vo vašich srdciach, vás sleduje pri vašej práci a inšpiruje vás pri plnení vašej obdivuhodnej úlohy.

x x x x

Ján Pavol II. - prejav v Nepomucenu
pri oslavách 100-tého výročia zalozenia.

Drahí bratia a synovia v Krsitu!

Pozvali ste ma na oslavu 100-tého výročia zalozenia českého ústavu v Ríme., ktorý bol predchodcom terajšieho pápežského ústavu Nepomucena. Prijal som Vaše pozvanie s radosťou, pretože toto jubileum mi veľmi pripomína puté, ktoré viažu český národ so svätým stolcom sv. Petra. Toto spojenie bolo nadviazané už Vašimi vierozvestcami Cyrilom a Metodom. Ich sochy zdobia átrium tejto budovy. Oni predsa priviedli so sebou do Ríma svojich prvých žiakov, aby ich tu dali vysvätiť na diakonov a knazov. Koľko pútnikov sa od tých dôb vystriedalo na ceste z Čiech a Moravy do Večného mesta. Koľko zbožných veriacich sem prichádzalo, zvlášť v Milostivých rokoch, vyprosovať pri hroboch apostolov odpustenie hriechov, silu a vytrvalosť v dobrom. Ale prichádzali sem i Vaši biskupi, aby u Petrovho nástupcu hľadali ochranu a pomoc v ich snahe o čistotu viery a rýdzosť kresťanského ideálu, narážali na nepochopenie ich súčasníkov. Prvým v poradí bol sv. Vojtech, ktorý prisvojom návrate priviedol do Prahy i prvých benediktínov. Po jeho stopách sem potom putovali biskup Ondrej Pražský a arcibiskup Ján z Jenštejna, ktorí tu i zomreli. Potom ďalší nástupca Vojtechov, kardinál Jozef Beran, ktorý vydýchol svoju dušu práve v tomto dome pred 15-timi rokmi.

Česi neboli nikdy cudzincami v tomto meste a preto sa nie je ani čo diviť, že môj predchodca Lev XIII. pri slávnej audiencii pre Slovanov, ktorí mu prišli poďakovať za Cyrilometodejskú encykliku "Grande munus" vyslovil 5. júla 1881 prianie, aby bol v Ríme založený ústav a prosili tiež o českú provinciu. Tento úmysel, ktorý potom tento veľký pápež uskutočnil práve pred 100 rokmi, sa čoskoro ukázal pre Vašu cirkev prozreteľným. V dobe, keď sa vo Vašich seminároch prednášala osvietená teológia, a keď rodiači sa český nacionalizmus dostával proticirkevné zafarbenie a tiež protipápežské, vychádzali z českého ústavu knazi hlboko vzdelaní a duchovne vyzrelí, plne oddaní svätému stolcu, knazi, ktorí dokážu cítiť s Cirkvou svetovou, ako ju poznali tu v Ríme počas svojich štúdií. Z nich bolo potom možné vyvoliť pastierov pre české diecézy. Pastieri, ktorí na rozdiel od svojich predchodcov, ktorí často ani nehovorili česky, cítili so svojim ľudom a chápali jeho potreby. Stačí menovať českobudějovického biskupa Šimona Bártu, litoměřického Antonína Alojza Webera a a královchradceckého Morica Pichu. Stačí spomenúť na pražských arcibiskupov Karola Kašpara a už spomenutého Jozefa Berana, ktorí svoju vernosť národu, z ktorého vyšli po svätili s celou radou svojich spolužiakov z českého ústavu v Ríme utrpením vo väzeniach a koncentračných táboroch. Dajú sa preto nazvať prorocké slová Leva XIII., ktoré povedal prvým bhoslovcom českého ústavu. "Otvorenie českého ústavu je veľkým dobrodením, ktorým každému z Vás, milí mladíci, prvotiny nového ústavu, nech Boh žehná Čechám, ktoré opäť volá a viaže k svätému stolcu. Dnes vidím pred sebou chovancov, nie už českého ústavu, ale pápežského ústavu Nepomucena, ktorý bol založený v roku 1929, v tomto novom sídle pre kandidátov knazstva zo všetkých diecéz Československa - Čiech, Moravy a Slovenska.

I pre Vás, drahí bohoslovci, plátna slová, ktoré prvým alum-
nom novozałożeného českého ústavu, povedal pred 100 rokmi, môj
vtedajší predchodca, pápež Lev XIII. Teraz je na Vás, drahí
mladíci, aby ste tu, v meste mučeníkov, pri stolici pravdy,
pri námestníkovi Ježiša Krista, nazhromaždili si čo najviac
svätosti a vedomostí a potom boli k pravému prognozu svojej
vlasti. Je Vás síce málo, ale často na jednom knazovi závisí
blaho mnohých, ale i celej diecézy. To nakoniec platí i o Vás,
drahí českí knazi, ktorí ste tu s biskupom Jaroslavom Škarva-
dom, aby ste sa podelili s radosťou tunajších bohoslovcov. Mno-
hí z Vás vyštudovali v tomto ústave, mnohí spomínajú s tiesňou
na seminár vo vlasti, vo väčšine prípadov zrušených, ktorý bol
kolískou Vašho kázetva. Viem, že Vaša práca nie je ľahká. Žije-
te ďaleko od rodnej zeme, rozptýlení po mnohých krajoch a kon-
tinentoch a slúžite väčšinou krajanom, ktorí sú poznamenaní
vykorenением z prostredia, z ktorého vyšli. To od Vás vyžaduje
zvláštnu trpezlivosť, zvláštnu obetavosť, zvláštnu vytrvalosť.
Vy musíte byť viac citlivejší ako druhí, schopní pokorne pri-
jať Ducha svätého, aby ste mohli odovzdávať ostatným plody lás-
ky, pokoja a rozdávať tú istotu viery, ktoré vedie k hlbokému
pochopeniu zmyslu ľudskej existencie a k uznaniu mravného po-
riadku. Sú veci, ktoré možno vysloviť iba v materskom jazyku,
len slová, ktoré sme sa naučili v detstve, dokážu v určitých
chvilkách rozozvučať ľudské srdce. Nie je to zrejme náhoda, že
i evanjelisti, ktorí inak svoje knihy písali grécky, keď opisu-
jú vrcholný okamžik nášho vykúpenia, vyjadrujú poslednú modlit-
bu umierajúceho Spasiteľa rečou, ktorú sa naučil od svojej mat-
ky Panny Márie: "Eli, Eli lamma sabachtani". Vašou úlohou je
privádzať do cirkevného spoločenstva ľudí Vašho jazyka, ktorí
by inak hlas pastiera inej mentality nerozumeli, ktorí by sa
snáď bez Vašej pomoci do Cirkvi v novom prostredí nedokázali
zaraďovať. Váš apoštolát je veľmi dôležitý a často nenahraditeľ-
ný. Škútočnosť, že som meneval biskupa pre Čechov v zahraničí
dostatočne naznačuje, ako si Vašu prácu vážim a ako za ňou sto-
jím. Chceli ste spojiť oslavu svojho jubilea so sviatkom sv.
Václava, hlavného ochrancu, a ako vy hovoríte, dediča českej
zeme. Vaši predkovia sa k nemu utiekali už po tisícročia s pros-
bou, aby nedal zahynúť im ani nasledujúcim. Sv. Václav tieto
prosby vvelyšal. Koľko búrok sa behom dejín prehnalo cez Vašu
vlasť, koľkokrát už bola ohrozená existencia Vašho národa, ale
Váš národ stále žije, žije v nom i kresťanská viera, ktorá snáď
práve preto, že musí prekonávať toľko ťažkostí, začína zosilnie-
vať od korena. Je iste smutné, že väčšina diecéz vo Vašej vlas-
ti je bez pastiera. Je smutné, že boli zrušené kláštory, že po-
čet bohoslovcov je umele obmedzovaný, že práve Morava, zem,
kde je hrobca Metoda, stratila svoje semináre, Olomouc a Br-
no, odkiaľ vyhádzalo toľko horlivých kázov. I tento ústav,
nemal a nemá ľahkú existenciu, odtrhnutie od vlasti jej iste
neprospejeva. Ale s Božou pomocou tu stále stojí ako symbol, ako
dedič starého českého ústavu, i tradície vytvorenej za 55 roč-
ného trvania ako Nepomucenum. K Cyrilometodejskému dedičstvu,
ktoré Vy žijete, patrí mariánska úcta. Koľko mariánskych svätých
zdobí Vašu vlasť, aké veľké zástupy pútnikov do nich stále pu-
tujú. Mária bola milá Čechom, Česi boli milí Panne Márii.

Kiež tieto slová, vyčítané z dejín, platia stále. Kiež ona, Matka cirkvi, Matka Vášho národa, Matka každého z Vás, kiež Vám pomôže, aby ste si vedeli zachovať dedičstvo otcov, Vašu kultúrnu identitu, aby ste zostali národom sv. Václava a sv. Ľudmily, národom svätých Cyrila a Metoda, národom, ktorého prvou literárnu pamiatkou je preklad evanjelia. To je Vaša úloha, drahí knazi, to je Vaša úloha drahí študenti, ktorí sa na knazstvo pripravujete. Úloha, pre ktorú stojí za to žiť, žiť a obetovať sa. Úloha, ktorej sa nesmiete spreneveriť. Určil som Vás k tomu: "aby ste šli a prinášali úžitok a Váš úžitok, aby bol trvalý. Kiež tento úžitok zostane Vaším pričinením zachovanej aj pre ďalšiu generáciu, pre generáciu, za ktorú ste zodpovední. Svätý Václav, nedaj zahnúť nám, ani tým budúcim.

S mojím apoštolským požehnaním.

x x x x

S T A T I S T I K A Z A T R O K 1 9 8 3

Č S R	
Počet farností	3.006
Počet knazov v duchovnej správe	1.785
K obsadeniu prázdnych farností chýba	2.701 knazov
S S R	
Počet farností rímsko-katolíckych	1.129
Počet knazov v duchovnej správe	1.221
Knazov je viac než farností	92
Počet farností grécko-katolíckych	201
Počet knazov v duchovnej správe	169
K obsadeniu prázdnych farností chýba	32 knazov
V SSR celkom je farností	1.330
V SSR celkom je knazov	1.390
Knazov je viac než farností	60
Celkom v ČSSR	
Počet všetkých farností	4.336
Počet všetkých knazov v duchovnej správe	3.175
K obsadeniu prázdnych farností v ČSSR chýba	1.161 knazov

Mons. Július Gábriš, biskup, na púti v Šaštíne 16.9.1984

BEDA NÁRODU, KTORÝ BY SA ZRIEKOL NÁBOŽENSTVA

Bratia a sestry, drahí mariánski ctitelia !

Pred niekoľkými dňami som veľmi intenzívne uvažoval nad tým, či mi zdravotný stav dovolí, aby som dnes mohol prísť na púť do Šaštína. Včera som sa však definitívne rozhodol, že keby sa mi aj zdravotný stav zhoršil, aj tak dnes do Šaštína prídem, aby som k vám ako biskup prehovoril, aby som vám poukázal na nesmierny význam Panny Márie, aký mala pre náš slovenský národ v dejinách. Po tom, aby som vám historicky poukázal na to, kedy náš slovenský národ a za akých okolností prijal Bolestnú Pannu Máriu za svoju Patrónku. Dnes vám nechcem hovoriť na podklade nejakých poznámok písaných na papieri, lebo by to bolo zbytočné. /Pozn.: Otec biskup, ako to bolo vidieť aj na jeho chôdzi, už veľmi zle vidí./ No prehovorím k vám z hĺbky duše. A tie historické veci sa budem snažiť podať objektívne ako bývalý profesor histórie. Preto by som bol rád, keby ste ma vypočuli a nad tým, čo vám dnes poviem, sa aj zamysleli.

V Európe, milí bratia a drahé sestry, nikdy nežil malý národ, ktorý by mal toľko mariánskych kostolov a mariánskych pútnických miest, ako ich má náš slovenský národ. A táto vec je každému, kto pozná trochu históriu, jasná.

Zrod nášmu národu dalo kresťanstvo. Mariánsky kult zase umožnil nášmu národu šťastlivý historický vývin cez celé jeho dlhé dejinné obdobie. Kto pozná cirkevné dejiny, tak vie, že mariánsky kult spojený s liturgiou vznikol v stredoveku a to v Byzantskej ríši. Z Byzantskej ríše prišli k nám dvaja veľkí svätci, sv. Cyril a Metod. Prišli k nám v 863 roku, teda vtedy, keď naši predkovia boli z veľkej časti kresťania, pretože kresťanstvo im sprostredkovali írskotski misionári a títo zaviedli u nás aj latinskú liturgiu. Cyril a Metod, ktorí k nám prišli, urobili u nás hneď po svojom príchode tri mohutné nábožensko-kultúrne zásahy.

1. Reč ľudu prehlásili za reč liturgickú.
2. Vynašli pre túto reč písmo.
3. Priniesli nám mariánsky kult podľa byzantského spôsobu.

Táto tretia skutočnosť spôsobila, že naši predkovia stali sa horlivými propagátormi mariánskej úcty nielen doma, ale aj u susedov. Arcibiskup Szelepchenyi nám zanechal rukopis zvaný Historia Hungariae a v nom okrem iného hovoril toto: Maďari nemali pôvodne náboženský zmysel, predpoklady pre náboženstvo a predsa mimoriadne rýchlo prijali kresťanstvo. Prečo? Preto, že im ho sprostredkovali naši predkovia vo forme mariánskej. Len takto je možné si vysvetliť, že prvý uhorský kráľ, sv. Štefan, hneď po svojom nastúpení zasvätil svoju veľkú ríšu Preblahoslavenej Panne Márii.

Na budúci rok bude veľké jubileum. Tisícsté výročie smrti sv. Metóda, arcibiskupa, veľkého ctiteľa Preblahoslavenej Panny Márie. Veď jej zasvätil svoj arcibiskupský chrám. A pred smrťou prosil svojich žiakov, aby jeho telo pochovali v tomto mariánskom chráme. / Tu Otec biskup venoval niekoľko viet otázke miesta hrobu sv. Metóda na základe vykopávok na hrady pri Mikulčiciach.

Zbor ordinárov Slovenska sa v rámci príprav na toto Metodovo jubileum rozhodol, že vyhlási Svätý rok cyrilometódsky a to od 5. júla 1984 do 5. júla budúceho roku. Naša dnešná slávnosť zapadá práve do tohoto roku. Preto by bolo veľmi potrebné, aby ste si aspoň uvedomili, aby ste si aspoň vo svojej duši spomenuli, aký nesmierny význam má sv. Metod, arcibiskup, pre náš slovenský národ a pre slovanské národy, ktoré nás

On sa nielen pričínal o to, takým, povedal by som, spôsobom vysokointeligentného náboženského činiteľa, aby umožnil preniknutie náboženstva do duší našich predkov. Nepostaral sa len o to, aby k nám priniesol mariánsky kult, ale aby sa mariánsky kult stal vlastníctvom nášho ľudu. Zvlášť sa pričínal o to, aby sa náš národ stal národom, ktorému história celkom

opodstatnene dala meno mariánsky národ. Mariánsky kult sa ešte viacej prehĺbil za tatárskeho pustošenia našich krajov. V roku 1241 napadli Tatári naše územie. Pri rieke Slanej porazili uhorské vojsko. Keď sa naši predkovia dozvedeli o tejto porážke a keďže vedeli, že Tatári bojujú na konoch, videli, že ak sa môžu zachrániť, tak len v hustých lesoch. Tam na konoch nepreniknú. Zanechali všetko vo svojich dedinách, zobrali si len to najnutnejšie, ale, ako nám hovorí tradícia, nebolo rodiny, ktorá by si so sebou nezobrala obrázok, alebo sochu Panny Márie, a najmä Bolestnej Panny Márie. Preto vtedy, keď Tatári pustošili naše kraje na rovinách a v údoliach, naše hory zaznievali mariánskym spevom. Naše hory sa premenili na mariánske chrámy. Naši predkovia z hĺbky duše oslavovali Panu Máriu. Veď Tatári znivočili materiálne skoro všetko, ale prakticky nikoho z ľudí - z našich predkov - nezabili. Nestretli sa s nimi, všetci boli v horách. Keď Tatári opustili našu krajinu, vracali sa naši predkovia za spevu mariánskych piesní do svojich zrúcaných domovov. Neplakali, nežalostili, ale ďakovali Panne Márii, že ich zachránila, že zachránila ich životy. Preto prvé, čo urobili, budovali si aké-také primitívne kostolíky, ktoré zasvätili Panne Márii a potom, okolo tých kostolíkov stavali svoje príbytky. Vtedy mariánska úcta priam samočinne zapustila ešte hlbšie korene v dušiach našich predkov. Keď vyprel rod Arpádovcov, tak sa o kráľovský titul Uhorska uchádzal Róbert z rodu Anjou. Podporoval ho sám pápež Bonifác VIII. a to preto, lebo mu slúbil, že keď sa stane kráľom Uhorska, zruší - tam právne ešte existujúce - otroctvo. A skutočne, keď sa stal kráľom, hneď po korunovácii vydal dekrét, ktorý v Uhorsku a teda v našej slovenskej krajine, zrušil otroctvo.

Milí bratia, drahé sestry !

Kto má cit k histórii, ten si uvedomí, že to bol mimoriadne veľký a špeciálny historický zásah. Málokto sa môže pochváliť, ako sa môžeme pochváliť my, že prechod z otroctva ku feudalizmu sa stal pomocou Cirkvi, stal sa pomocou pápeža Bonifáca VIII. /Pozn.: Kresťanstvo už zo svojho základu hlása rovnosť všetkých ľudí a indirektne spôsobilo zrušenie otroctva aj inde. Nositelia moci v spomínanom historickom období sa zrejme bránili zrušeniu otroctva, keď bol potrebný taký explicitný zásah Bonifáca VIII./ . Naš slovenský národ si veľmi oblúbil Karola Róberta. Bol veľký, horlivý prapagátor mariánskej úcty, dal u nás vystavať niekoľko mariánskych kostolov. Aj jeho syn Ľudovít Veľký pokračoval v tejto tendencii a snažil sa tiež rozširovať mariánsky kult, väčšinu svojho života strávil na Slovensku a aj zomrel na Slovensku, a to v r. 1382 v Trnave. V tejto dobe začali sa hrnúť z Ázie do Európy Turci. Za krátku dobu zabrali veľké územia Európy. Za sultána Mehmeda II. siahala turecká ríša od Eufratu až k rieke Dunaj na Balkánskom poloostrove. Aj odtiaľto prichádzali jednotlivé skupiny, ktoré pustošili územie až po hranice, po naše terajšie Slovensko. V tejto dobe sa stal ostrihomským arcibiskupom Ján Vitez zo Zredna. Bol to slovenský zeman, ktorý preniesol svoje sídlo z Ostrihomu do Bratislavy a tam založil prvú vysokú školu na našom území, zvanú Academia Istropolitana. V roku 1470 vydal pastiersky list pre svoju arcidiecézu, ktorá prakticky zaberala celé naše Slovensko. V tomto pastierskom liste píše: Hrozí nám veľké nebezpečenstvo zo stany Turkov. Nepomôžu nám naše zbrane, ani zbrane našich susedov. Musíme sa obrátiť o nadprirodzenú pomoc. Dejiny nás učia, že naši predkovia sa v ťažkých časoch obracali k Panne Márii, ju prosili o pomoc a ona ich vyslyšala. Ako arcibiskup obraciam sa na vás, zasväťme sa spoločne Bolestnej Panne Márii, aby aj naďalej bola našou ochrankynou, aby nás chránila pred nebezpečenstvami, ktoré na náš národ prichádzajú.

Milí bratia a drahé sestry ! Toto je nesmierne dôležitá historická správa, lebo sa tu prvýkrát úradne spomína a do istej miery cirkevne potvrdzuje, že si náš národ uctieval Bolestnú Matku ako svoju Patrónku. Kráľ Matej Korvín, ktorý bol žiakom Jána Vitéza, reagoval na tento pastiersky list tak, že dal na našom území vybudovať niekoľko podnikov, v ktorých sa z pálenej hliny robili reliéfy Bolestnej Panny Márie.

Trnavský arcibiskupský vikár, Pavol Jedlička, známy historik a najmä zberateľ starých vecí, nám zanechal správu, že počas vlády Mateja Korvína na hornom Uhorsku, čiže na území terajšieho Slovenska, nebolo slovenskej rodiny, kde by sa nenachádzal takýto reliéfový obraz Bolestnej Panny Márie. Dnes som vám priniesol jeden takýto reliéfový obraz, zachovaný iste zásluhou Pavla Jedličku. Tento reliéfový obraz má dátum 1484. To znamená, že bol vyhotovený presne pred päťsto rokmi. Preto som vám ho priniesol, aby som názorne dokázal, že úcta k Sedembolestnej Panne Márii je u nás veľmi stará a že je to úcta ľudová.

Náš slovenský národ počas svojich dejín strašne mnoho trpel. Veď nemal nijaké zvlášť veľké vojsko, ani možnosti brániť sa vojensky. Keď bolo s národom zle, mohol sa uchádzať iba o nadprirodzenú pomoc. A veľmi dobre intuitívne poznal, že nikto na svete netrpel tak, ako Panna Mária, keď držala vo svojom náručí mŕtve telo svojho Syna. Preto nikto na svete neporozumie utrpeniu nášho národa tak ako práve Ona. Ale ani nikto na svete nie je v stave pomôcť národu lepšie a viac ako práve Ona. A preto sa vytvoril taký teplý vzťah k Bolestnej Panne Márii už u našich predkov. Preto si ju z hĺbky duše uctievali. Preto ju prijali za Patrónku svojho národa.

Úcta k Bolestnej Panne Márii sa ešte viac prehĺbila, keď Turci zvíťazili pri Moháči. Stalo sa to v r. 1526. Z celého Uhorska zostalo prakticky nedobyté iba naše Slovensko. Arcibiskupi z Ostrihomu preniesli svoje sídlo do Trnavy. Oni boli tiež veľkí propagátori úcty k Bolestnej Panne Márii. Z nich azda najväčšie zásluhy o túto skutočnosť má arcibiskup Juraj Szelepchény-Pohronec, miestodržiteľ Uhorska. Bol povedomý Slováč z chudobnej rodiny. Jeho otec bol pastier a on sa stal najvyšším predstaviteľom Cirkvi a uhorského štátu. Vieme aj to, že ho cisár poslal za vyslanca k Turkom do Carihradu. On najlepšie poznal taktiku a úmysly Turkov. Keď sa dozvedel, že Turci majú plán zmocniť sa Viedne, vybral sa do Poľska ku kráľovi Jánovi Sobieskemu. Poliaci mali v tej dobe kontakty s Francúzmi. Francúzi nenávideli Habsburgovcov a robili tajné úklady, spájali sa s Turkami. Teraz si uvedomte, že tento erudovaný diplomat presvedčil Jána Sobieskeho, aby nedovolil Turkom zmocniť sa Viedne, lebo potom iste padne aj stredná Európa a padne aj Poľsko. Dal sa presvedčiť a sľúbil Szelepchenymu, že zakrátko príde s vojskom na územie Slovenska. Medzitým sa stalo to, čo predvídal Szelepchény. Turci sa rýchlym pochodom dostali až k Viedni a zaujali niektoré predmestia. Viedeň vtedy chránilo iba 8 tisíc dobrovoľníkov. Keď videli tú obrovskú prevahu, tak boli rozhodnutí vzdať sa Turkom. Szelepchény ale ako miestokráľ poslal pol milióna zlatých dukátov so žiadosťou, aby Viedeň za žiadnych okolností Turkom nevydali, že za krátku dobu príde účinná vojenská pomoc. Ján Sobiesky dodržal svoje slovo. V auguste prišiel so svojím vojskom na územie Slovenska. Szelepchény ho čakal pri Bratislave. Mal sv. omšu pre vojsko ako aj kázeň, v ktorej zdôrazňoval: Nebojte sa, nebudete proti nepriateľom náboženstva - Turkom - bojovať sami. Bude s vami aj Panna Mária. Po sv. omši vydal príkaz, aby rozdali posvätné medajlónky, ktoré dal zhotoviť. Bolo ich 100 tisíc a vyzerali takto: Na jednej strane bola vyrezaná Sedembolestná Panna Mária a na druhej meno Mária. Tieto medajlónky si vojaci pripli na svoje prsia a na svoje uniformy a Sobiesky dal rozkaz, aby na každej vojenskej zástave bolo meno Mária. Takto sa vydali cez Dunaj, obklúčili Viedeň, pahorky okolo Viedne a keď boli zoradení, vydal rozkaz, aby vyrazili proti Turkom. Turkov bolo dvakrát toľko ako kresťanov, ale tento vpád bol taký náhly, tak ich prekvapil, že tam nastala panika. Keď to videl Kara Mustafa, ich najvyšší veliteľ, dal rozkaz, aby sa Turci stiahli od Viedne. Lenže toto stretnutie bolo katastrofálne. Z Turkov každý mal všetičo nakradnuté a v prvom rade myslel na tieto veci. Nebrali ohľad na veliteľov, a tak odtiaľ neusporiadane utekali. Podarili sa ich hnať až k Budínu. Od Budína potom museli postupne opustiť celé Uhorsko. Vtedy bol pápežom Inocent XI. Keď sa dozvedel, že Viedeň bola zachránená a Turci porazení s menom Panny Márie, ktoré mali vojaci na svojich prsiach a na vojenských zástavách, prehlásil 12. september za sviatok Panny Márie

pre celú Cirkev. Od tej doby sa svätí aj sviatok mena Panny Márie v celej Cirkvi a to v minulosti ovela slávnostnejšie ako teraz, pretože dnes máme akosi nakopené tieto mariánske sviatky práve v mesiaci septembri.

Turci, milí bratia a sestry, 150 rokov pustošili naše územie, ale môžeme povedať, že najmenej bolo na Slovensku spustošené práve toto naše Záhorie. Tu žila zbožná grófka Angelika Coborová-Bakičová, veľká ctiteľka Bolestnej Panny. Ona dala v r. 1564 zhotoviť sochu Bolestnej Panny Márie, ktorú uložila v trojuholníkovej kaplnke, čo dala vybudovať, a ktorá sa ešte nachádza tu pri bazilike. Sem chodievala veľmi často aj s obyvateľmi Šaštína a modlila sa k Bolestnej Panne Márii predovšetkým za to, aby zachránila tento kraj pred Turkami, o ktorých sa dozvedeli, ako pustošili krajinu. Sem prichádzali aj viacerí obyvatelia z okolitých dedín. Keď sa rozšírila zvesť, že niekoľko desiatok kresťanov, ktorí sa chodievali modlievať pred Bolestnú Pannu Máriu, bolo až zázračne vypočutých, a keď prehlásili, že sú ochtní prisahať, lebo prirodzeným spôsobom sa nedá vysvetliť to, čo od Panny Márie dosiahli svojimi modlitbami, vtedy trnavský arcibiskupský úrad poslal niekoľkých kňazov, aby celú vec prešetrili. Zápisnicu o tomto šetrení poslali do Ríma. V Ríme bol vtedy pápežom Benedikt XIII., ktorý v r. 1727 poslal do Trnavy tento odkaz : Súhlasím, aby si slovenský národ aj naďalej uctieval Bolestnú Pannu Máriu ako svoju Patrónku. Bol to stručný odkaz, ale mal nesmierny dosah. Ako sa rozšírilo, že aj svätý Otec súhlasí s tým, aby Bolestná Panna Mária bola naša Patrónka, začali sa hrnúť ľudia z celého Slovenska. Vtedy sa arcibiskup Esterházy rozhodol povolať rehoľníkov Paulínov a žiadal ich, aby poskytovali náboženskú útechu a duchovnú pomoc pútnikom. V tej dobe tu, v neďalekých Strážoch, mala letné sídlo Mária Terézia. Aj ona neraz prišla ku kaplnke tu v Šaštíne. Tenez každú nedeľu sem chodila a veľmi zbožne sa modlila pred Piety, pred Sedembolestnou Pannou Máriou. Keď videla tieto obrovské zástupy ľudí, ktorí sem prichádzali, tak si dala zavolať predstaveného Paulínov a požiadala ho, aby začal budovať tento chrám. Dala mu aj prvé peniaze, veľkú sumu a zdôraznila, že bude podporovať celú stavbu. Urobila to dosť tajne, veď bola cisárovnou kráľovstva, kde ešte neboli náboženské pomery dosť usporiadané, kde ešte bolo mnoho šľachticov - protestantov, ktorí mali negatívny postoj k Panne Márii. Robila to teda viac-menej tajne, a preto máme veľmi málo historických záznamov o tom, že tento chrám by nebol existoval, keby na jeho stavbu po stránke finančnej neposkytla všetko potrebné Mária Terézia. V r. 1761 bol tento chrám dokončený. Vtedy bola veľká slávnosť. Prišla aj cisárovná Mária Terézia. Slávnostne preniesli sochu Piety z kaplnky sem na tento oltár a odvtedy sa tento chrám stal pútnickým miestom, zasväteným Bolestnej Panne Márii ako Patrónke Slovenska.

Milí bratia, drahé sestry! My, kresťania, katolíci, veríme, ba vieme, že Panna Mária bola iba ľudskou bytosťou, ale samým Bohom bola vyvýšená nad všetkých ľudí preto, lebo jej bola zverená nesmierne dôležitá úloha, aby sa stala matkou Syna Božieho. Táto úloha sa jej skončila iba vtedy, keď Kristus na kríži zomiera. Vtedy Kristus prostredníctvom apoštola Jána odovzdal svoju Matku svojej rodine, svojej Cirkvi, ktorú založil. Chcel, aby Panna Mária bola prostredníčka medzi prírodou a nadprírodou, aby umožňovala život Cirkvi, jeho rodiny. Na tomto podklade je založená mariánska úcta. A pri tejto príležitosti zdôrazňujem, že Panna Mária si nikdy nežiadala, aby ju náboženským spôsobom uctievali. Ale kedykoľvek jednotliviec alebo celý národ sa k nej obrátil, vždy sa snažila materínským spôsobom ukázať, že je dobrá Matka, že vie prirodzeným i nadprirodzeným spôsobom zasiahnúť, že pomôže tak, ako nikto na svete.

I náš národ, milí bratia, drahé sestry, prežil ťažké časy a zachránil sa jedine tým, že sa opierať o mariánsku úctu. Spomeniem vám tu tri také udalosti, a to: Zánik Veľkomoravskej ríše, vpád Tatárov a 150-ročné pustošenie Turkov nášho územia. To boli také hrozné časy, keď boli vždy všetky predpoklady, aby bol náš slovenský národ úplne zničený, zo zeme povyrhaný, aby zanikol. A nezanikol !

Prečo nezanikol ? Len preto, že sa opieral o Božiu pomoc a prirodzenú i nadprirodzenú pomoc Panny Márie. Dejiny nás učia, že v stredoveku najväčším a najbohatším slovanským národom boli Polabskí Slovania. A dnes niet po nich ani chýru, ani slychu. Čo sa s nimi stalo? Zahynuli !

Prečo zahynuli ? Lebo neprijali kresťanstvo, zostali pohanským národom, rozplynuli sa, zanikli. V stredoveku bolo viacero takých národov, ktorým nebolo dopriane, aby prijali kresťanstvo a zanikli.

To je pre nás výstraha, milí bratia a sestry, veľké historické poučenie.

Beda národu, ktorý by sa zriekol náboženstva !

Milí bratia a drahé sestry, spomenul som, že na budúci rok bude tisícste výročie smrti sv. Metoda, ktorý prvý zasvätil náš slovenský národ Panne Márii. Každý, čo pozná dejiny, vie, že od tej doby sa toto zasvätenie z času na čas aj viackrát opakovalo.

Aj teraz, koncom tohto cyrilometodejského roku, my, slovenskí katolíci, chceme obnoviť toto mariánske zasvätenie sa. Chceme sa zasvätiť Bolestnej Panne Márii, chceme jej povedať, že chceme zostať mariánskym národom.

Prosíme ňa, zostaň našou Matkou, zostaň našou Patrónkou, chráň nás v ťažkých historických obdobiach.

Tu, pravda, je potrebné už teraz, aby sme na toto zasvätenie mysleli, preto treba sa už teraz pričiniť, aby sa v našich rodinách rozšírili náboženské vedomosti, aby tieto náboženské vedomosti dostali naše deti a naša mládež, aby podľa týchto náboženských zásad kresťansky žili. Musíme sa starať o to, aby sme častejšie pristupovali k sviatostiam aj cez tento rok, aby sme predovšetkým pristupovali k sv. spovedi a k sv. prijímaniu. Musíme sa snažiť, aby sme prejavovali aj navonok vždy rastúcu úctu a lásku voči svätej Cirkvi, najmä voči jej hlave, Svätému Otcovi, Jánovi Pavlovi II., ktorý má taký teplý vzťah voči nášmu národu.

Milí bratia a sestry, končím svoj príhovor, končím výzvou k vám, aby sme si všetci spoločne, a to nielen ústami, ale celou svojou bytosťou zaspievali mariánsku pieseň na oslavu Bolestnej Panny Márie.

O Mária bolestivá, naša Ochrana...

/Na pokyn O. biskupa rozľahol sa v bazilike spev .../

PASTORÁLNE POSOLSTVO
VŠETKÝM KATOLÍKOM KANADY

Pápež Ján Pavol II. bude s nami už ani nie za dva mesiace. Uvidia ho osobne milióny ľudí, keď sa zúčastnia na rôznych udalostiach po Kanade. Všetci, vďaka oznamovacím prostriedkom, ho budeme môcť sledovať, ako cestuje po našej zemi.

Tisíce dobrovoľníkov sa rozhodlo záväzne pomáhať. Muži a ženy rôzneho veku sa už celé mesiace oduševnene pripravujú na túto udalosť, jedinečnú v dejinách Kanady. Svojimi modlitbami pripojujem sa ku všetkým mojim bratom biskupom, aby návšteva Jána Pavla II. sa mohla stať príležitosťou tak pre milosti ako aj slávnosti - časom oslavy našej viery tichým sebavedomím a úpriamnou radosťou.

Na viere, ktorú oslavujeme, majú podiel všetci tí, ktorí veria v tvorivú a pretvárajúcu moc smrti a zmŕtvychvstania Ježiša Krista a prijímajú ho za Pána a Vykupiteľa celého ľudstva. Táto viera je vierou našich predkov, ktorí ju s vernosťou a láskou odovzdávali cez mnohé generácie od toho dňa roku 1534, keď v Gaspé postavili kríž. Podobne ako prvotné kresťanské spoločenstvo "vytrvalo sa zúčastňovali na vyučovaní apoštolov, na spoločnom živote, na lámaní chleba a modlitbách" /Sk 2:42/. Naše matky a otcovia s vierou nám odovzdali tak túžbu po Bohu ako aj uznanie tejto zemi, ktorá sa stala ich novým svetom. Preto Ján Pavol II. vykoná púť do našich svätých zasvätených Preblahoslavenej Panne, Svätej Anne, Svätému Jozefovi a Kanadským mučeníkom. Bude sa modliť na hrobe biskupa Lavala a Margity Bourgeoys. Objaví tam horlivosť a hrdinskosť tých, ktorí nás predišli a ktorí nás dodnes vyzývajú.

Spolu prežijeme túto skúsenosť pobytu Svätého Otca medzi nami s vierou, ktorá živí niekoho v mestskom, iných vo vidieckom prostredí. Jeho prítomnosť nielenže prehĺbi našu osobnú a spoločnú vieru, ale aj upevní náš zväzok s bratmi a sestrami jednej viery po celom svete. Ako biskup Ríma vykonáva svoje knazstvo jednoty v Cirkvi spolu so svojimi bratmi biskupmi. Ako hlava biskupského kolégia má úlohu, ktorá je pre rozvoj spoločenstva veriacich základnou a prvotnou, napomáhať evanjelický život, ktorý je pranomom jednej viery, jednej nádeje a jednej lásky. Má na starosti to, čo Svätý Pavol mal s kresťanmi v Ríme: "Veľmi túžim uzrieť vás a dať vám nejaký duchovný dar, aby ste sa /čím väčší/ utvrdili alebo skôr, aby sme sa u vás navzájom povzbudili spoločnou vierou, vašou i mojou" /Rim.1; 11-12/.

Ján Pavol II. si praje, aby sme sa prostredníctvom jeho návštevy zúčastnili na jeho vízii Evanjelia a Cirkvi v dnešnom svete. Chcú hovoriť o bojoch a výzvach, ktorým čelia tak Cirkvi ako aj spoločnosť v ich snahe vytvoriť lepší svet, - "nové nebesá a novú zem, na ktorých sídli spravodlivosť" /2 Pet 3,13/. Preto bude Svätý Otec hovoriť o tajomstve Božom, o úlohe P. Márie, o vzťahu medzi našou vierou a našou kultúrou, o dôležitosti kresťan. spoločenstva a o rodine, o právach domorodcov, misionárskom záväzku Cirkvi, medzinárodnej solidarite s Tretím svetom, technológií a ľudskej osobe ako o nájstrovej potrebe nájsť cestu pre mier. Modlím sa, aby tieto výnimočné chvíle jeho návštevy pomohli nám oslavovať našu vieru a zdôvodnili našu nádej v jednote s Kristom a so všetkými, ktorí v Neho veria. Kiež by sme sa stali činnými svedkami jeho milosrdnej lásky. Pápežská návšteva nech nám umožní čo najlepšie privítať nášho Spasiteľa. Utvrdení znovu v tom, čo nás spája ako rímskokatolíkov, kiež by sme túžili rásť v jednote so všetkými kresťanskými bratmi a sestrami. Pozývame aj ľudí iného náboženského presvedčenia, aby sa pripojili k nám pri oslave našej viery s ich vernou túžbou a službou Bohu celého ľudstva.

John M. Sherlock, biskup-Londýn
predseda Kanadskej Katolíckej
Biskupskej Konferencie.

Sila a životaschopnosť kanadských katolíkov začala sa uznávať aj mimo Kanady. Arcibiskup Jozeph-Elzéar Taschereau z Quebecu sa stal v r.1886 prvým kanadským kardinálom /bolo ich odvtedy ďalších osem/ a roku 1899 bola v Ottawe ustanovená pápežom Lvom XIII. stála Apoštolská delegácia. Kanadská cirkev sa v r. 1908 osamostatnila z právomoci Kongregácie pre propagáciu viery, čo znamenalo, že ju považovali za sebestačnú.

Dnes cirkev v Kanade posielala misionárov do iných zemí - 1176 kňazov, 468 bratov, 1900 sestier a 101 laických misionárov slúži v 96-tich zemiach. Do cudziny sa posielala aj finančná pomoc. 11,780.425 kanad. \$ prostredníctvom Kanadskej katolíckej organizácie pre rozvoj a mier /Canadian Catholic Organization for Development and Peace/ a okolo 409.650 \$ pomocou Pastoralného fondu Kanadskej konferencie katolíckych biskupov / čísla sú z roku 1983 /.

Katolíci žijú a pracujú v Kanade v každej provincii: 204.470 v Newfoundland; 310.705 v Novom Škótsku; 56.445 v Prince Edward Island; 371.235 v Novom Brunswicku; 5,618.300 v Quebecu; 538.295 v Britskej Kolumbii; 5.595 na Yukone a 18.330 v Northwest Territories.

Kanadská vláda nadviazala v r. 1969 diplomatické styky so Svätou Stolicou a vatikánska Apoštolská delegácia v Ottawe bola povýšená na Pro-Nunciaturu. /Terajším prnunciom je His Grace Arcibiskup Angelo Palmas, D.D. ; pozn.reď. /

Katolícka cirkev v Kanade má ale rôzne ťažkosti, najmä tie, ktoré súvisia s mestskou priemyslovou spoločnosťou. Je to kríza manželstiev, alkoholizmus, narkotiká, zločinnosť, najmä medzi mládežou, pokles náboženskej praxe a povolania, - časť niektorých problémov, ktorým dnes musia katolíci čeliť. Avšak v predvečer návštevy pápeža prejavujú sa po celej zemi znaky obrody viery a novej energie.

Táto životaschopnosť čerpá svoju silu z tých pevných koreňov, ktoré tak hlboko väžia v kanadskej životnej skúsenosti a ktorú zasiahli priekopníci pre 450 rokmi.

/Podľa gr.-kat.časopisu Mária, aug.84/

KATOLÍCKA CIRKEV V KANADE

Príbeh rímskokatolíckej Cirkvi v Kanade začal 24. júla 1534 /teda pred 450-timi rokmi, pozn.red./, keď sa odslúžila prvá svätá omša v Gaspé. Francúzi priniesli so sebou vieru a keď prebádali túto zem, usadili sa na nej. Récollet, jezuiti a sulpiciánski misionári sprievádzali kupcov od Atlantiku k úpätiu hôr Rockies, od Hudsonského zálivu do Nového Orleansu, kým maličká skupina zbožných laikov, muži, i ženy, zušľachťovali semená katolíckej kultúry v dlhočiznej, nepretržitej dedine, po obidvoch brehoch zátoky sv. Vayrinca ako aj po celej zemi. Tieto roky sa vyznačovali hrdinskou smrťou svätého Jána de Brébeuf a jeho spoločníkov, ako aj vznešeným životom Mohawského dievčaťa - blahoslavenej Kateri Tekakwitha.

Organizačná štruktúra cirkvi bola zriadená v roku 1659, menovaním Francois de Laval de Montmorency za apoštolského vikára Nového Francúzska. Pápež Klement X. v r. 1674 ustanovil diecézu v Quebecu, ktorá zahrnovala prevažnú časť Severnej Ameriky s výnimkou len britských kolónií na východnom pobreží kontinentu a španielske kolónie na západnom pobreží. Zriadilo sa množstvo farností, školských ustanovizní a zaviedli sa sociálne služby. Patrili k nim jezuitské kolégium v Quebecu, kláštor uršuliniek, založený v r. 1639 Máriou de l'Incarnation a kongregácia Notre Dame, ktorú založila Svätá Marguerite Bourgeoys v r. 1653. Britská nadvláda Kanady začala Parížskou zmluvou /1763/. V priebehu ďalších 33 rokov diecéza v Quebecu bola prispôbená územiu Kanady, keď skladba cirkvi v USA sa rozvetvovala. Británia sa zo začiatku stavala ku katolicizmu nepriateľsky. Cirkev ale dostala záruky občianskych a náboženských slobôd. Tzv. "The Quebec Act" z roku 1774 toto potvrdil, podobne ako aj zákon "o slobodnom vykonávaní a užívaní bohoslužieb", ktorý schválila kráľovná Viktória v roku 1857.

V roku 1819 biskup Plessis bol menovaný za arcibiskupa v Quebecu. Boli ustanovené Apoštolské vikariáty v Kingston, Charlottetown a Saint Boniface /Winnipeg/. Otec James Louis O'Donnel, O.S.F. bol roku 1784 menovaný Piem VI. za Apoštolského prefekta v Newfoundlandu a otec Edmund Burke stal sa v r. 1817 Apoštolským vikárom v Halifaxe. Po dožití jednej generácie boli zriadené nové diecézy. V dobe prvého Provinčného Zastupiteľstva v Quebecu v r. 1851 katolícke diecézy sa zas rozšírili " a mari usque ad mare " /od mora k moru/. Dnes je ich 37 vo francúzsky hovoriacej oblasti a 34 v anglicky hovoriacej. Zahnujú aj 9 eparchií /diecéz/ Východného obradu. Kanada má viac ako 12.234 knazov, 3.887 bratov a okolo ~~12.234~~ 35.736 rehoľných sestier, všetci slúžia asi v 6.000 farnostiach.

V priebehu 19. storočia prišli milióny emigrantov a zmenili tvár Kanady. V roku 1830 katolícke obyvateľstvo už netvorilo väčšinu v Britskej Severnej Amerike a ani už nebolo výlučne francúzskym. V dobe Konfederácie roku 1867, katolíci tvorili okolo 1/3 z trojmiliónového obyvateľstva a francúzski Kanadania okolo 30% z celkového obyvateľstva. Mohutný príliv prisťahovalcov na rozhraní storočia a po II. svetovej vojne zvýšil pomer katolíkov. Dnes je asi 11 miliónov katolíkov v Kanade z celkového počtu 25 miliónov obyvateľstva /43%/. Francúzskych Kanadanov je asi 6 miliónov. Medzi 5 miliónmi je veľa jazykových skupín a viacerô obradov.

Menšinové postavenie cirkvi privodilo so sebou množstvo konfliktov rôzneho stupňa, účinnosti a trvania, najmä kvôli základnej a stredoškolskej výchove. Dnes už sú katolícke školy a iné ustanovizne danove podporované, iným spôsobom v Quebecu a Newfoundlandu a inak v Alberte, Ontariu a Saskatchewanu.

- Ďalším kongregáciám sú zverené otázky evanjelizácie, liturgie a Božieho kultu, sviatostí, katolíckej výuky, knazstva, rehočných spoločností a svetských ustanovizní.

- Jednou z novších organizácií, ustanovenej pápežom Jánom Pavlom II., je Pontifikálny výbor pre rodinu, ktorého terajším predsedom je kanadský biskup Most Reverend Edouard Gagnon, p.s.s.

Konečne, Vatikán je zvrchovaným štátom. Pôvodne bol uznaný Milánskym ediktom /313 A.D./. Pozemská moc pápežstva prešla v priebehu stáročí mnohými zmenami. Roku 1859 Vatikán zahrnoval približne 18.000 štvorcových kilometrov v strednom Taliansku. Roku 1929 sa scvrkol na polovicu štvorcového kilometra /44 hektárov/. Podľa Lateránskej zmluvy / zo dňa 11. februára 1929 / sa uznala, za určitých podmienok, nevyhnutnosť zriadenia Vatikánskeho mestského štátu. Svätá Stolica požíva na svojom území všetky vlastnícke práva, výnimočnú, úplnú a zvrchovanú právomoc.

Týchto 44 hektárov tvoria najmenší štát na svete /je to menej ako 1/3 Monaka/, ale poskytujú primeranú územnú základňu na vykonávanie právne nepochybnéj medzinárodnej zvrchovanosti. Pius XI. povedal správcovi fôr v Ríme, práve na deň, keď zmluva bola podpísaná, že ho potešilo zmenšenie územia na také minimálne rozmery, aby svet mohol vidieť a priznať Vatikánu nesmiernu, vznešenú a skutočne božskú duchovnú moc, na ktorú je predurčený, aby ju uplatňoval a vykonával.

Zvrchovanosť Vatikánskeho štátu je naznačená niekoľkými spôsobmi: menou, poštovou službou, diplomatickými zastúpeniami, súdmi, žltobielou pápežskou zástavou a Vatikánskym rozhlasom, jeho denným vysielaním v 32 rečiach. Najmenší štát na svete má tiež štátnych úradníkov - 2000 zamestnancov.

/Podľa gr.-kat.časopisu Mária, aug. 1984/

Pápežstvo je historickou ustanovizňou, ktorého konkrétna podoba ~~podlieha neustálej zmene. Cez stáročia, napríklad, pápež vykonával~~ právomoc politickej povahy, ktorá je známa ako Pápežský štát. I keď tento v roku 1870 zanikol, už v roku 1929 sa dosiahla dohoda s Talianskom o zriadení malého, ale nezávislého Vatikánskeho mesta.

Relatívna ľahkosť súčasného cestovania a celosvetová povaha moderných komunikačných prostriedkov pozmenili pápežskú prax. Pápež sa stal oveľa viac ako kedýkoľvek predtým viditeľným knazom a kazateľom.

Nehľadiac na zvýšený dôraz na biskupov a na miestne cirkvi, pápež zostáva, podľa Svätého Písma a záväzných rozhodnutí minulosti, konečnou autoritou v rímskokatolíckej Cirkvi.

/Podľa gr.-kat.časopisu Mária, aug. '84/

V A T I K Á N

Pod pojmom Vatikán rozumieme súčasne veľa vecí. Je to bazilika, miesto veľkého duchovného významu, ústredná vláda katolíckej Cirkvi a občiansky štát, stredisko pápežskej diplomacie.

Historický Vatikán je predovšetkým bazilikou. Postavili ju nad hrobom Svätého Petra, obetou Neronovho prenasledovania /okolo r.67 AD/. Peter, vodca kresťanského spoločenstva, bol pochovaný neďaleko od miesta svojho mučeníctva na Vatikánskej pahorkatine.

Postavená nad Petrovým hrobom, pôvodná bazilika Konštantína vydržala skoro 12 storočí. Jej nástupkyňa, terajšia renesančná budova, posvätená 18. novembra 1626, pokračuje vyvolávať úžas a obdiv pútnikov a turistov. Pápež predsedá na tomto mieste mnohým veľkým náboženským obradom Cirkvi, akými sú obrady Vianoc a Veľkej noci, blahorečenia a kanonizácie svätých. Na tomto mieste sa uskutočnili dva veľké ekumenické snemy. Na poslednom, II. Vatikánskom koncile sa zúčastnilo viac ako 2200 biskupov zo všetkých častí sveta.

Vatikán je okrem toho aj miestom veľkého duchovného významu. Každý rok ho navštevuje nespočítateľné množstvo pútnikov zo všetkých kontinentov, ktorí prichádzajú sa modliť na hrob Svätého Petra. Je poctený prítomnosťou pápeža, nástupcu hlavy Apoštolov. Poskytuje rôzne služby, ktoré pomáhajú zjednotiť vo viere okolo 800 miliónov katolíkov po celom svete. Vatikán tiež udržuje úzky styk s inými kresťanskými vyznaniami, vierami ako aj s neveriacimi.

Pod slovom Vatikán tiež rozumieme miesto vlády katolíckej Cirkvi, sídlo Rímskej Kúrie, hoci jej niektoré oddelenia sú umiestnené v samotnom Ríme, mimo Vatikánu.

Okrem Štátneho Sekretariátu, Kúria vykonáva svoju činnosť pomocou 9-tich kongregácií /podobných ako ministerstvá/, troch sekretariátov, komisií, výborov, súdov a úradov rôzneho druhu.

Obnova Rímskej Kúrie začala počas II. Vatikánskeho koncilu, keď pápež Pavol VI. premenil "Sväté Officium" na Kongregáciu pre učenie viery. Slávny dokument pápeža Pavla "Regimini Ecclesiae" /vláda Cirkvi/ uverejnený 15. augusta 1967, zmenil tradičný výzor Kúrie. Nábor úradníkov z celého sveta vliadol do nej novú krv a myslenie a umožnil široký konzultačný postup medzi biskupmi v celej Cirkvi.

Služby poskytované Kúriou možno najlepšie vysvetliť vrhnutím pohľadu na úlohy dané jednotlivým kongregáciám.

Kongregácia pre učenie viery, ako už jej meno to naznačuje, je povolanou autoritou vo všetkých veciach viary a mravov ako aj iných otázkach týkajúcich sa viery.

Kongregácia biskupov vybavuje záležitosti týkajúce sa biskupov a diecéz.

P Á P E Ž S T V O

Rímskokatolícka teológia a cirkevné právo pripisujú pápežovi rôzne tituly ako napr.: Nástupca Petrov, hlava Cirkvi, Vikár Kristov, biskup Ríma, patriarcha Západu, predstaviteľ Vatikánskeho mestského štátu a pod.

Slovo "pápež" pochádza z latinského slova papa, ktoré sa zas odvodzuje z gréckeho slova pappas a v klasických časoch to bol výraz, ktorým dieťa označovalo svojho otca. Hoci sa pôvodne a vo všeobecnosti používalo na označenie biskupov, počnúc 6. stor. sa na Západe postupne zúžilo na biskupa Ríma. Oblúbený výraz "Svätý Otec" odzrkadluje ten istý prastarý zmysel pre duchovné otcovstvo.

Nárok biskupa Ríma, že je nástupcom apoštola Petra, je veľmi starý a pochádza prinajmenej z polovice 3. storočia. Bol najautoritatívnejším spôsobom definovaný na I. Vatikánskom koncile /1869-1870/, ktorý určil obsah pojmu "pápežský primát" a "neomylnosť".

Nový Zákon nám hovorí, že Ježiš Kristus vybral zo svojich nasledovníkov Dvanástich, ktorí sa rôznym spôsobom zúčastnili na jeho poslaní. Po jeho smrti a zmŕtvychvstaní títo dvanásti a iní boli známi ako Apoštoli. Boli uznávaní za nositeľov zvláštnej autority vo veciach disciplíny a kázania. Peter mal medzi nimi isté prvenstvo. Rímska Cirkev sa začala v nasledujúcich storočiach sústreďovať na určité texty, ktoré stelesňovali toto presvedčenie a vyjadrovali jej vlastné nároky. /Mt 16,18; Lk 22,32; Jn 21,15 a nasl./. Pretože Peter spolu s Pavlom kázali a zomreli v Ríme, za jeho nástupcu začali považovať biskupa tohoto mesta.

Dejiny ustanovenia západného kresťanstva odhaľujú rastúcu dôležitosť pápežského úradu. Jeho rozvoj sa však neuskutočnil bez odporu. Vyvažujúci dôraz sa kladol na biskupov, ekumenické koncily a národné cirkvi. Napätia, ktoré vznikli z týchto rozličných dôrazov, viedli k odluke Východu od Západu ako aj k protestantskej reformácii.

V období rokov 1850-1950 katolícka Cirkev sa viac sústreďovala na pápežstvo ako kedykoľvek predtým. Cirkevné štruktúry boli podávané v monarchistických názvoch. Rímsky postoj k liturgii a teológii sa stal normou skoro všade. II. Vatikánsky koncil /1962-1965/ znamenal obrat v tomto smere.

Skutočnosť Koncilu, relatívna otvorenosť a životnosť, s ktorými sa úspešne dokončil, poznačili znovuobjavenie úlohy biskupov pri ustanovení všeobecnej línie konania. Tento nový dôraz sa stal výslovnou témou koncilovej diskusie o otázke "kolegiality". Stať sa biskupom znamená, okrem miestnych zodpovedností, stať sa aj členom svetového kolégia, ktoré sa zúčastňuje s pápežom na zodpovednosti za celú Cirkev.

II. Vatikánsky koncil nepopieral výsady pripisované pápežovi na I. Vatikánskom koncile. Pokúsil sa ich vyvážiť, čo ako, so svojím dôrazom na biskupoch a na národných cirkvách. Dôsledkom toho bola zmena v praxi pápežstva. Počnúc Koncilom, napríklad, Synody, či schôdze biskupov z celého sveta, stali sa ustálenou črtou cirkevného života. Aj keď ich rozhodnutia nie sú pre pápeža právne záväzné, vytvárajú dôležité príležitosti pre diskusiu a porady medzi mnohými národnými cirkvami, ktoré oproti tomuto zbystrujú pozornosť Vatikánu na otázky a problémy, ktorým čelí súčasná Cirkev.

Dôraz na národnej cirkvi a na konciliárnej alebo biskupskej záseade uľahčili ekumenický dialóg. Keď Rímska Cirkev znovu objavila túto stránku svojho dedičstva, anglikáni, luteráni a iní sú ochotnejší opäť zväžiť úlohu knazstva alebo úradu, ktorý by sa stal strediskom znovu zjednotenej kresťanskej Cirkvi. Hoci toto je stále ešte v stave diskusie, mnohí rímskokatolíci už považujú pápeža za spoločného tlmočníka najmä v oblasti mieru, ľudských práv a ekonomickej rozdielnosti.

PÁPEŽ JÁN PAVOL II.

Kardinál-arcibiskup Karol Wojtyła z Krakova bol zvolený za biskupa Ríma a hlavu všeobecnej Cirkvi dňa 6. okt. 1978. Zvolilo ho 111 kardinálov, tesne po 6 PM, vo voľbách druhého dňa konkláve. Vybral si meno Ján Pavol II. a dostal "pallium", symbol svojho pápežského úradu, dňa 22. októbra, počas slávnosti na námestí Svätého Petra v prítomnosti viac ako 250.000 ľudí.

263. nástupca Svätého Petra je prvým pápežom nie talianskeho pôvodu od čias Hadriana VI. /1522-1523/, prvý poľský pápež v dejinách Cirkvi vôbec a najmladší v dobe svojej voľby od čias Pia IX. /1846-78/.

Narodil sa 18. mája 1920 v poľských Wadoviciach, neďaleko Krakova, v rodine Emílie, rodenej Kączorowszkej a Karola Wojtyły. Otec bol dôstojníkom v poľskej armáde. Matka mu zomrela už v roku 1929 na ľadvinu.

Po základných štúdiách v rodnom meste vyššie štúdiá začal ako 18-ročný. Veľmi sa zaujímal o poéziu a divadlo, istý čas mal úmysel dať sa na hereckú dráhu. Ako vysokoškolák vystupoval v gréckych a latinských klasických hrách v krakovskom tzv. Rapsodyczom divadle. Po vypuknutí II. svet. vojny bol nútený nechať vysokoškolské štúdiá. Pracoval začas v kamenolome a potom v chemickej fabrike. Vyslúžil si už tam titul "robotníckeho kardinála".

Bohoslovecké štúdiá začal v roku 1942 v podzemnom krakovskom "seminári", ktorý po nacistickej okupácii bol zrušený, hoci tajný styk a štúdium bôhoslovcov pokračovali ďalej.

Za knaza ho vysvätili po vojne 1. novembra 1946 vo veku 26 rokov. Predstavení ho ihneď poslali do Ríma. Študoval na Pontifikálnej univerzite Angelicum, kde získal doktorát z etiky.

Po návrate domov začas pôsobil ako kaplán na vidieckej farnosti Niegowice a potom ako duchovný správca vysokoškolskej mládeže. Sám pokračoval vo svojich štúdiách na katolíckej univerzite v Lubline, na ktorej získal ďalší doktorát z morálnej teológie.

V tomto období svojho života začal aj písať a publikovať. Bol autorom viac ako 100 článkov a prác, viacerých kníh na etické a iné témy. V popredí jeho záujmu bola fenomenológia.

Roku 1952 sa stal profesorom teológie na jagelonskej univerzite v Krakove, na ktorej študoval pred vojnou. Keď komunisti zrušili teologickú fakultu, začal roku 1954 vyučovať etiku na univerzite v Lubline, jedinej katolíckej vysokej škole v Poľsku.

Pomocným biskupom v Krakove sa stal 28. sept. 1958 a za arcibiskupa bol menovaný 13. januára 1964. Po smrti krakovského kardinála a arcibiskupa Adama Sapiehu roku 1951 až do roku 1964 arcidiecézu riadili administrátori, lebo komunistická vláda Poľska odmietla povoliť menovanie stáleho biskupa.

O. arcibiskup K. Wojtyła sa zúčastnil na všetkých zasadaniach II.-Vatikánskeho koncilu od roku 1962 do roku 1965 a bol jedným z autorov Pastoralnej konštitúcie o Cirkvi v súčasnom svete. Prispel k deklarácii o náboženskej slobode a dekrétu o spoločenských komunikatívnych prostriedkoch.

Do kolégia kardinálov bol menovaný 26. júla 1967 ako jeden z jeho najmladších členov a súčasne sa stal činným spolupracovníkom Posvätej kongregácie pre sviatosti a Boží kult, kongregácie pre katolícku výchovu. Bol tiež teologickým poradcom pápeža Pavla VI.

Zúčastňoval sa pravidelne zasadani Synody biskupov ako zástupca Poľskej biskupskej konferencie a člen stáleho výboru Synody.

Od samého začiatku jeho knazského povolania a najmä počas vykonávania jeho biskupskej funkcie, kardinál bol tvrdým zástancom ľudských a náboženských práv, práv robotníkov a práva na náboženskú výchovu. Ako blízky spolupracovník dnes už nebohého kardinála Štefana Wyszyńskiego a v spolupráci so svojimi spolupratmi neraz rokoval s predstaviteľmi komunistickej vlády, najmä keď išlo o prežitie katolíckej Cirkvi

Poľska. Ako tlmočník biskupov a cirkvi vyvinul nesmierny odpor k snahe vlády uvaliť ateizmus, materializmus a sekularizmus na ľud a kultúru Poľska.

Od samého začiatku jeho pontifikátu Ján Pavol II. bol veľmi činný ako biskup Ríma, často navštevoval farnosti a cirkevné ustanovizne diecézy a zúčastňoval sa na rôznych liturgických a iných udalostiach. Počas takýchto návštev ako aj na svojich zájazdoch, bol schopný vytvoriť taký úzky osobný styk s veriacimi ako žiaden pápež pred ním. Počet účastníkov na jeho týždenných všeobecných audienciách vo Vatikáne a v Castel Gandolfo nemá obdoby. Svetová verejnosť upierala na neho svoj sústredený pohľad najmä v súvislosti s jeho 20.pastorálnymi zájazdmi do 39-tich cudzích zemí v období medzi januárom 1979 a polovicou septembra 1983.

Jeho prvá púť v roku 1979 smerovala do Dominikánskej republiky, Mexika, Poľska, Írska a Spojených štátov.

V novembri toho istého roku do Turecka, aby sa tam stretol s pravoslávny ekumenickým patriarchom Dimitrijom I. Vo svojom prehlásení vyjadril ustanovenie spoločného výboru teológov, aby začali formálny dialóg so snahou zjednotiť rímskokatolícku a pravoslávnu Cirkev.

V máji 1980 navštívil Ján Pavol II. 6 afrických štátov. Hovoril o afrikanizácii tamojšej cirkvi, kultúrnych hodnotách afrického ľudu a o ich závislosti na cudzích štátoch.

V tom istom mesiaci vystúpil v Paríži pred OSN pre výchovu, vedu a kultúru. Zaujal stanovisko k úlohe Cirkvi v sekularizovanom štáte, spoločnosti a kultúre.

V júli 1980 navštívil 13 miest Brazílie, kde medzjným vyhlásil, že Cirkev je na strane chudobných, dožadoval sa dodržiavania ľudských práv, hospodárskych a sociálnych reforiem a pod.

Jeho 8. a 9. pastorálna návšteva zahŕňovala Západné Nemecko /15.-19.novembra 1980/, Filipíny a Japonsko /1981/. Na Filipínach blahorečil 6 mučeníkov Japonska zo 17.storočia.

Plány na návštevu Lurdov z príležitosti 42. Medzinárod.eucharistického kongresu museli byť zrušené kvôli atentátu na pápeža v máji.

V polovici septembra 1982 Svätý Otec podnikol mimo Talianska ďalšie cesty. Boli to Nigeria, Benin, Gabon a Rovníková Guinea /12.-19. februára/; 6 portugalských miest /12.-15. mája/; a svätyna vo Fatime, kde zasvätil celý svet Panne Márii; v Anglicku navštívil 9 miest /28. mája- 2.júna/; a Argentínu v polovici júna.

Pápežov 15. zájazd sa týkal malej republiky San Marino /29.aug./, Španielsko navštívil v období 31.okt.-9.novem. 1982 z príležitosti 400. výročia smrti Terézie z Avily, karmelitánskej mystičky, reformátorky a učiteľky Cirkvi. Taktiež podnikol dvojdňový zájazd na Sicíliu /20.-21. novembra/.

Roku 1983 Svätý Otec navštívil 8 štátov v Strednej Amerike. Boli to: Costa Rica, Nicaragua, Panama, El Salvador, Guatemala, Honduras, Belize a Haiti /2.-9. marca/. Potom znovu navštívil svoje rodné Poľsko /16.-23. júna/, aby sa zúčastnil 600. výročia príchodu posvätnéj ikony Panny Márie do Czestochowej. Dňa 14.-15. augusta navštívil mariánsku svätynu v Lurdoch a v dňoch 10.-13. septembra Rakúsko z príležitosti Katholikentag.

Dňa 13. mája 1981 Svätý Otec Ján Pavol II. bol prozreteľnosťne ušetrený smrti, keď Mehmet Ali Agca vypálil na neho na námestí Svätého Petra niekoľko rán. Bol ranený viac, ako sa to pôvodne myslelo, operovali ho v Gemelliho Polytechnickej nemocnici, kde potom ležal ešte raz v období 20.júna-14. augusta 1981.

NAJVÝZNAMNEJŠÍ DEŇ V DEJINÁCH CIRKVI SLOVENSKEHO NÁRODA

SVĚTÝ OTEC JÁN PAVOL II. POSVĚTÍ SLOVENSKÚ KATEDRÁLU

Je len prirodzené, že každý človek sa chce zúčastniť na udalostiach, ktoré hýbu národmi a tvoria dejiny. Sú veľmi zriedkavé, len málokto sa ich zvyčajne dožije a tým menej môže sa na nich zúčastniť. Naskytuje sa nám takáto ojedinelá príležitosť, kedy SVĚTÝ OTEC PRÍDE MEDZI NÁS SLOVÁKOV!

Bude to dna 15. septembra 1984 o 6.00 PM v Unionville, Ontario.

Svätý Otec Ján Pavol II. by zaiste rád navštívil Slovensko a Slovákov v ich pôvodnej prastarej vlasti. Bohužiaľ, zo známych príčin, to nie je nateraz možné. Vybral si preto druhú možnosť - navštíviť nás Slovákov v emigrácii. Znovu to teda bude slovenská emigrácia severoamerického kontinentu, ktorá prehovorí v mene celého slovenského národa. Čez nás Slovákov v emigrácii Svätý Otec navštívi, pozdraví a pošle odkaz celému slovenskému národu. Stáva sa to v rámci celokanadských osláv jeho návštevy, na naša osobnú žiadosť.

Slovenský národ bol násilne pozbavený práva vlastného rozhodovania, preto potrebuje vo zvýšenej miere našu pozornosť, uznanie a lásku. Trpí doma, pozbavený svojej slobody, trpí vo vyhnanstve, lebo žije mimo vlastného domova. Svätý Otec prichádza medzi nás, aby spolu s nami a pred svetom odhalil nepravosti páchané na nevinnom národe. Prichádza, aby poukázal na hrdinstvá slovenských mučeníkov, za Boha, národ a ľudstvo.

Naskytá sa nám teda zriedkavá príležitosť zúčastniť sa nielen posviacky novej slovenskej katedrály, ale aj prejaviť spolu so Svätým Otcom našu snahu za víťazstvo náboženskej a národnej slobody, práva a spravodlivosti nielen vlastného ale aj všetkých ujarmených národov.

Príďte všetci na posviacku slovenskej gréckokatolíckej katedrály Premenenia Pána !

Bude to najvýznamnejší deň vo Vašom živote a v živote národa !

Váš slovenský biskup
+Michal Rusnak, CSsR, D.D.

PRIPRAVUJEME SA NA PÁPEŽSKÚ NÁVŠTEVU

PREČO KANADSKÁ KONFERENCIA KATOLÍCKYCH BISKUPOV /vrátane nášho vladyku/
POZVALA PÁPEŽA NA NÁVŠTEVU KANADY ?

Pozvala ho, aby mohol:

1. POSKYTNÚŤ

mimoriadnu príležitosť pre hlásanie Evanjelia,
zvlášť vo vzťahu k ľudu Kanady, v 80-tych rokoch nášho storočia.

2. HOVORIŤ

o určitých otázkach cirkvi v Kanade, akými sú jej rozvoj
po II. Vatikánskom koncile, situácia rodiny, práva domorodcov,
technológia a ľudská osoba a otázka mieru.

3. VYZDVIHNÚŤ

učiteľskú úlohu, na ktorej sa biskupi Kanady zúčastňujú
so Svätým Otcom v ich kanadských diecézach a všeobecne.

KTO SÚ TÍ ĽUDIA, KTORÍ POZVALI JÁNA PAVLA II.?

Podľa našich otcov biskupov, cirkev, ktorá víta pápeža v Kanade

- je cirkev,
ktorá seba považuje za putujúci ľud a snaží sa žiť v duchu Evanj.
- je to cirkev,
ktorá miluje svet, v ktorom žije a chce mu doniesť nádej.

ČO BISKUPI OČAKÁVAJÚ OD TEJTO NÁVŠTEVY ?

Otcovia biskupi živia nádej, že návšteva

- odzrkadlí kanadskú cirkev a ukáže :
jej úspechy, jej slabiny, jej úlohy a
- dodá nám sebadôvery, vyzve na pokánie a zmierenie
a prispeje k rastu našej viery.

ČO TO ZNAMENÁ "OSLAVOVAŤ NAŠU VIERU" ?

OSLAVOVAŤ

znamená pripomínať si istú udalosť s obradmi a oslavami,
- takže každý je vítaný!

OSLAVOVAŤ našu vieru znamená spojiť sa s pápežom ako ľud Boží,
aby sme mohli privítať Ježiša Krista čo najväčšie a
najhlbším spôsobom.

OSLAVOVAŤ našu vieru znamená uznať Ježiša Krista za Pána našej
minulosti, prítomnosti a budúcnosti.

OSLAVOVAŤ našu vieru znamená uznať Ježiša Krista, pripomínať si
jeho prítomnosť, takže v budúcnosti my sami a aj naše spoločenstvo
prejaví slávu Božiu záväzkami bratstva a spravodlivosti.

AKO SA MÁME PRIPRAVIŤ NA PASTORÁLNU NÁVŠTEVU PÁPEŽA JÁNA PAVLA II. ?

V snahe pomôcť našim veriacim, aby boli vnímaví, otvorení a pripravení na pastorálnu návštevu pápeža Jána Pavla II., treba si zapamätat nasledovné:

1. JE TO UDALOSŤ

Každá pápežská návšteva je udalosť. Táto udalosť ale neznamená rôzne veci pre rôznych ľudí. Jedni budú považovať pápeža, ktorý nás navštívi, za človeka spájajúceho ľudí do obrovského celku, alebo za duchovného vodcu veľkého náboženstva, zvláštneho svedka kresťanského spôsobu života, či predstaviteľa malého štátu. Pre nás všetkých bude príležitosťou na premyslenie nášho spôsobu života a výzvou pre nové životné ciele a záväzky.

2. JE TO DIALÓG

Spoločenstvo, ktoré privíta pápeža nie je ľahostajnou skupinou ľudí. Je to obec, ktorá považuje seba za zodpovednú za kresťanský život. Chce pápeža privítať a mať s ním dialóg. Cirkvi v Kanade bude hovoriť k pápežovi a k všeobecnej Cirkvi jedinečnými symbolickými gestami.

3. JE TO PASTORÁLNA NÁVŠTEVA

Pápež k nám prichádza nie ako predstaviteľ štátu, ale ako Veľpastier katolíckeho ľudu. Táto návšteva je jedinečnou príležitosťou pre hlásanie Evanjelia v zvláštnych životných súvislostiach, v ktorých sa Kanada roku 1984 nachádza. Keď bude pápež Ján Pavol II. hovoriť o otázkach určených pre jeho návštevu, bude hlásať svoju aj našu spoločnú vieru. Prichádza nie preto, aby bol oslavovaný, ale aby sa pripojil k našej oslave viery.

/Podľa gr.-kat. časopisu Mária, aug. 1984/

NAŠA ÚČASŤ NA PÁPEŽSKEJ NÁVŠTEVE

Celú Kanadu, jej katolícku Cirkev a zvlášť slovenských katolíkov východného obradu ovláda v týchto dňoch zvláštny pocit očakávania a radosť. Ani už nie za dva mesiace ich navštívi pápež Ján Pavol II. a v rámci svojho pobytu v Toronte posväť slovenskú katedrálu Premennia Pána.

Udalosť takéhoto celonárodného a celoštátneho významu a veľkosti, na ktorej sa zúčastnia státisíce ľudí a na príprave ktorej pracujú celé štáby odborníkov a dobrovoľníkov, presahuje všetko, čo sme v našich kanadských cirkvách doteraz zažili.

Náš mesačník sa snažil, v rámci svojich možností, informovať a pripravovať slovenskú verejnosť a svojich čitateľov na túto historickú návštevu, ktorá sa svojou ojedinelosťou odohrá zaiste len raz v našom živote.

Okrem výnimočnosti našej účasti na tejto návšteve a cti, ktorej sa nám dostalo, bude to aj celonárodná oslava našej viery. Pápež prichádza, aby osobne stretol tunajší Boží ľud. Je preto skutočne na nás všetkých, aby sme jeho pozornosť nielen opätovali, ale sa aj s duchovnou obnovou, modlitbou a pokáním na prijatie jeho posolstva pripravili.

Uprostred tejto mohutnej celonárodnej prípravy vyčnieva skoro nepravdepodobným a neuveriteľným spôsobom skutočnosť, že Svätý Otec navštívi našu malú skupinu slovenských katolíkov východného obradu. Napriek tomu, že odozva pôsviackej katedrály prezrádza, nielen v kanadskej tlači a televízii, aká nežičlivosť a neinformovanosť vládne vo verejnosti o príslušníkoch východných cirkví vo všeobecnosti a o slovenských gréckokatolíkoch zvlášť.

Nehľadiac na tieto časté, do určitej miery pochopiteľné nedostatky, nadišiel pre nás všetkých vrcholný čas, aby sme svojou účasťou, všestrannou a činnou spoluprácou pričinili sa o úspech tejto návštevy a presvedčili čo najširšiu verejnosť o našej vlastnej totožnosti a viditeľnosti.

Treba predovšetkým čo najrozhodnejším spôsobom vyzdvihnúť, že pochádzame z historicky starej kultúrnej oblasti východného kresťanstva. Prastará tradícia, že slovenskí katolíci východného obradu boli integrálnou časťou celého národa už v dobe Veľkej Moravy a že kresťanstvo prijali, či rozvinuli pomocou Svätých bratov Cyrila a Metoda v jeho východnej podobe, prežila medzi ľuďmi do dnešných čias i napriek tomu, že boli zatlačení mimoriadne nepriaznivými dejinnými okolnosťami do menšinového postavenia s častou a nezakryvanou snahou ich asimilovať alebo aj úplne odstrániť.

Jednota vo viere, so zachovaním nášho pôvodného obradu, nám umožnila stať sa rovnoprávnou časťou všeobecnej Cirkvi. Cesta k tejto jednote viedla nielen cez starootcovskú múdrosť a zbožnosť obce, ale aj cez trasoviská utrpenia a prenasledovania. Nastúpili sme ju a vyriešili medzi sebou v tomto snere už dávno a bezpochyby požiadavku Evanjelia "aby všetci jedno boli".

Spoločnou črtou tohoto rozhodnutia bola naša bezpodmienečná vernosť a láska k Svätému Otcovi, Petrovmu nástupcovi. Pápežské kríže na našich starodávnych kostolíkoch sú svedkami tejto našej neobľomnosti. Našich kňazov vyhánali, väznili, trápili a odlučovali od svojich rodín práve preto, lebo presne poznali nevyvratiteľnú dejinnú pravdu - čo sa stane s cirkvou, keď stratí jednotu svojej viery a rozplynie sa v rozkolu.

Posviacka katedrál, chrámu sloven. katolíkov v Kanade je preto nielen historicky ojedinelou udalosťou nášho života, ale aj jedinou príležitosťou prejaviť pred očami sveta vlastnú tvár, spojenú s bezvýhradnou vernosťou a láskou k jednej, svätej, všeobecnej a apoštolskej Cirkvi.

K Ň A Z S K Á O S O B N O S Ť

biskup Dr. Štefan László

Osobnosť kňaza sa rozvíja a osvedčuje v mohutnom napätí medzi vznešenosťou božieho povolania a obmedzenosťou ľudského konania, medzi časovo neohraničeným úradom a dobovo podmieneným účinkovaním. Pritom kňaz má dvojakú povinnosť: osobnú starosť o vlastné posvätenie a sociálnu povinnosť privádzať jemú zverených ľudí ku spásu. Prvú sa usiluje spĺňať hlavne v kňazskej askéze, druhú v apoštoláte; pravda, obe sa vzájomne podmieniajú a stále sú čo najužšie spojené. Celé kňazské poslanie, osobné i apoštolské, možno splniť jedine "cum Christo et in Ecclesia". Tieto slová môžu preto priliehať sprievádzať ako vedúci motív celý život, úsilie a účinkovanie kňaza a majú v ňom neustále zaznievať.

I. Cum Christo

Vypestovať ideálne kňazskú osobnosť z ľudského podkladu, v ktorom sa skrývajú zaiste mnohé dobré vlohy, ale tiež mnohé slabosti, to si vyžaduje prácu celého života. No všetko naše úsilie by bolo už vopred bezvýsledné, keby sa neuskutočňovalo v najužšom spojení s Kristom. Ak pre každého človeka platí, že svoju opravdivú ľudskosť môže uskutočniť len s Božou pomocou a v zameraní na nadľudský ideál - ak teda často spomínané "čistá ľudskosť", odlúčená od Boha a od každej transcendencie, vlastne nikde nejestvuje -, tak o to viac platí toto všetko pre kňazstvo. Kristov kňaz, odlúčený od Krista, to by bolo protirečenie v sebe; lebo kresťanský kňaz i vo svojom povolaní i vo svojom poslaní je nemysliteľný bez Krista.

Teda to "cum Christo" väzí už v samej podstate kňazstva. Pravda, to neznamena, že by vysviackou toto spojenie bolo raz navždy tak upevnené, že by kňaz už ďalej nemohol k nemu nič pridať alebo z neho ubrať. Áno, je tu podstatne a akoby v kľíčku; ale môže sa prehĺbiť alebo sploštiť. Toto sviatosťné spojenie môže urobiť z kňaza "druhého Krista - alter Christus"; ale môže sa tiež stať, že kňaz, povolaný k najužšiemu spojeniu s Bohočlovekom, v hriešnom odklone môže dospieť až k Antichristovi.

Medzi týmito pólmi sa však nachádzajú nespočetné možnosti; od svätého až po nehodného, od zapáleného až po chladného, od požehnaného až po nešťastného kňaza. Všetci stojíme pred týmito možnosťami, raz na tom inokedy na onom stupni. To je pochopiteľné a ľudské. No nepochopiteľné a nekňazské by bolo, keby sme sa vždy znovu neusilovali po tých vyšších možnostiach nášho kňazstva a keby sme sa nezameriavali na tie najvyššie. V tomto nazeraní znamená "cum Christo" ideál, ktorý musíme mať neustále pred očami a ku ktorému musíme

denne kráčať. Zároveň však znamená aj najsilnejšiu potechu, najväčšiu pohnútku a najistejšiu pomoc v tomto úsilí. Lebo vedomie nášho úzkeho spojenia s Kristom obľahčuje námahu a robí ideál dosiahnuteľným.

V nasledujúcich riadkoch chceme rozviesť, ako vyzerá tento ideál, akými vlastnosťami sa vyznačuje šľachetná knazská osobnosť; uvedieme tri známky knaza. Knaz

1. žije v Kristovi,
2. hľadá na Krista,
3. účinkuje s Kristom.

1. Žije v Kristovi

Bol to opravdivý a celý knaz Kristov, ktorý mohol o sebe povedať: "Žijem, ale už nie je, žije vo mne Kristus" /Gal 2, 20/. Byť tak celkom naplnený Kristom, že On je životne dôležitým prvkom, že bez neho nie je vôbec mysliteľná existencia, to je najhlbší zmysel slova "in Christo vivere". On nielen dáva život, on ním je podľa svojich vlastných slov: "Ja som život" /Jn 11, 25/. A chce, "aby sme mali život a prehojne ho mali" /Jn 10, 10/. To platí pre každého kresťana, a musí to platiť zvláštnym spôsobom pre knaza. Pre neho a pre jeho duševno-duchovný život je Bohočlovek.

a/ dennou potravou duše, pokrmom a nápojom vo sv. prijímaní. To, čo sa nám stalo zvykom ako denný pokrm pre telo, svojou hodnotou sa od neho predsa neporovnateľne odlišuje. Áno, kto nehodne je a pije, ten si je a pije odsúdenie: "non diiudicans corpus Domini" /1, Kor 11, 29/. Preto je pre knaza za nevyhnutne potrebné, aby si znovu a znovu uvedomoval milosť a zodpovednosť denného svätého prijímania, aby neupadol do nebezpečného otupenia a nezahátil v sebe cestu posväcujúcim silám Božieho pokrmu. Po celý život sa živiť Telom a Krvou Kristovou, to musí knaza meniť a premeniť, musí ho stále viac prenikať Božím životom a musí ho konečne spodobniť s Pánom, ktorý vstúpil do najintímnejšieho spojenia, ako je vôbec možné.

b/ Kristus je ako duchovný pokrm životne dôležitým prvkom pre knaza

"Nielen samým chlebom sa živí človek, ale každým slovom, čo vychádza z úst Božích" /Mt 4, 4/. Božie slovo so svojou absolútnou, vždy platnou pravdou stretá knaz v denných čítaniach svätej omše, v Officium Divinum a v /súkromnom/ čítaní Písma sv., ktoré je ešte stále, - a dnes väčšmi ako kedýkoľvek predtým - najúčinnnejším základom ohlasovania Slova. Ľudia dneška, ktorí zažili zrútenie viacerých systémov a ich zaslepujúcich teórií, majú sklón relativizovať samu pravdu a nebrať viac vážne nijaké slovo. Dolieha na nich priveľa zvukov, celý ich život odohráva sa pred akousi zvukovou kulisou a ak niekto chce, aby ho vypočuli, musí k ním hovoriť v superlatívoch. V tejto situácii ukazuje sa prosté a predsa vždy priliehavé, neklamné Božie slovo ako skutočná blahočvešť a ako neskazený duchovný pokrm. "Ja som pravda" /Jn 14, 6/, a "pravda vás oslobodí" /Jn 8, 32/. Tak hovorí samo Božské Slovo - Logos, a ono dodrží slovo, len, aby sme ho my prijali do seba.

c/ Kristus je naplnením zmyslu kňazského života a to pre zvláštny, výlučný zväzok, ktorým sa kňaz pripúta k Kristovi.

V prirodzenom okruhu nachádza človek už v tomto živote prežívané a viditeľné naplnenie zmyslu života a obšťastňujúce doplnenie svojej osoby v dôvernom vzťahu k druhej osobe. Kňaz celibátom sa zrieka tohto ľudského zväzku. Väčšmi ako iný neženatý človek je vytrhnutý kňazskou vysviacou zo starostlivej ochrany rodiny a spoločnosti. Preto je veľmi často osamotený a v základe ani sa nemôže tejto samoty vzdať alebo ju odstrániť. No môže ju znášať a naplniť bohatým obsahom v dôvernom spoložití s Kristom. Čo mnohí ľudia vidia len negatívne a vysvetľujú si to ako nedostatok, k vŕli čomu nás ľutujú a chceli by nás od toho dobromyseľne oslobodiť, to môžeme a musíme chápať ako určitý druh stavovského znaku, ktorým sa odlišujeme od iných stavov a ktorý nás uschopňuje a pripravuje k užšiemu, výlučnému zväzku s Bohom. Dobrovoľne sme sa rozhodli k tomuto záväzku a veľkodušne sme ho vzali na seba. Kiež by nám Kristus nikdy nemusel vyčítať: "Mám však proti tebe to, že si popustil vo svojej prvej láske. Pováž, odkiaľ si klesol, kajaj sa a konaj prvotné skutky!" /Zjav 2, 4n/.

2. Hľadá na Krista

... Vy ma voláte Učiteľom a Pánom a dobre hovoríte, lebo tým som... Dal som vám príklad, aby ste aj vy robili tak, ako som vám ja urobil" /Jn 13, 13-15/. "Učeník nie je nad svojho Učiteľa" /Mt 10, 24/. Týmto a podobnými slovami Kristus sám opätovne zdôrazňoval vzťah Majstra a učeníka, ktorý jestvuje medzi ním a apoštolmi, a teda tiež medzi ním a jeho kňazmi. Učeník nasleduje učenie svojho Majstra a riadi sa jeho príkladom. Kristus chcel byť celkom vedome a výslovné vzorom a cieľom; v jeho šľapajách učeníci majú kráčať svoju životnú cestu a dosiahnuť svoj cieľ. Preto Kristus je pre každého kňaza najvyšším a vždy platným ideálom:

a/ Ako dokonalý človek

"Kto z vás obviní ma z hriechu?" /Jn 8, 46/. Kto sa mohol takto spytovať, a to ešte svojich najväčších nepriateľov, toho sme bezpečne považovať za najdokonalejšieho človeka. Isteže, Kristus mu je iba človekom, a kto ho chápe len ako najšľachetnejšiu ľudskú osobnosť, čo robia aj mnohí neverci, ten vie len málo o nom. A predsa, Kristus je práve tak pravý človek ako pravý Boh. On je a zostane jediným človekom, ktorého si môžeme vziať bez jediného škrtu alebo výhrady za svoj žiarivý vzor. - Vysoké ideály sú ako hviezdy, ktoré nikdy nedosiahneme, ale podľa nich riadime svoj kurz. Kristus sám nás vyzval ku vrcholnému úsiliu. "Buďte dokonalí, ako je dokonalý aj váš Otec nebeský!" /Mt 5, 48/. Dokonalosť Otcova zjavuje sa nám však v Synovi: "Kto vidí mňa, vidí aj Otca" /Jn 12, 45/.

Či po takých slovách nemáme si stavať tie najvyššie požiadavky na svoje kňazské chovanie? Pre ľudí sa stáva Kristus fakticky viditeľný predovšetkým v kňazovi. Čo on robí a

hovorí; ako vedie a stvárnjuje svoj život, to je pre nich mierou pre hodnovernosť jeho knazstva alebo zámienkou pre ich nekresťanstvo. "Kresťania by museli žiť kresťanskejšie, keby som mal veriť v ich Krista", povedal Nietzsche. A Knazskejšie by museli žiť mnohí knazi, ak majú dnešní ľudia veriť knázkému slovu a nasledovať ho.

b/ Modliaci sa Kristus je vzorom pre modlitbu kňaza

"Utiahal sa na horu, aby bol osamote" /Jn 6, 15/. A keď sa vracal od modlitby k učeníkom, bol tak premenený, že títo hneď zatúžili, aby sa aj oni mohli modliť ako On." A prosili ho: "Pane, nauč nás modliť sa!" /Lk 11, 1/. Vezmime si tieto slová k srdcu. Veľmi často aj my sa nemôžeme správne modliť, nenachádzame času a pokoja, sme zavalení prácou, nechávame sa strhnúť rýchlym tempom a podnikavosťou, - a predsa máme túžbu po dobrej modlitbe. Radi by sme sa tak modlili, aby to bol skutočne rozhovor s Bohom a oddych pre našu dušu, aby sme znovu nabrali silu a oduševnenia pre svoj úrad, aby sme duševne občerstvení znova kráčali do práce. "Pane, nauč nás modliť sa!" Aj my musíme znovu a znovu tak prosiť v našej biede a podľa príkladu Kristovho usilujeme sa denne znova prežívať krásu a vznešenosť modlitby, liturgickej i súkromnej.

c/ Kristus ako Učiteľ vyzýva kňaza, aby robil to isté

"Sadol si do jednej z lodí, čo bola Šimonova, a požiadal ho, aby trochu odrazil od brehu. Potom si sadol a z lode začal učiť zástupy" /Lk 5, 3-4/. Kristov kňaz sa nezameriava iba na svoje osobné posvätenia; neustále ho tlačí starosť priviesť čo najviac ľudí do kráľovstva Božieho. Na to dostal aj zvláštne učiteľské poslanie od Majstra: "Idete a učte!" /Mk 16, 15/. Ako Kristus využil každý čas a každú príležitosť, každý podnet a každé stretnutie nato, aby ohlasoval Evanjelium, tak aj kňaza ženie túžba ohlasovať slová Blahozvesti každým žiadúcim a primeraným spôsobom. Vyučovanie detí i dospelých, pre jednotlivé skupiny, stavy i povolania, rovnako mu leží na srdci ako celkom osobné slovo: vo spovednici, pri posteli chorého, pri návštevách rodín, pri hrobe alebo na ulici. Nikdy však nech nehovorí len ako človek, lež aj ako kňaz, podľa vzoru a z poverenia svojho Majstra.

d/ Milujúci Kristus dáva kňazovi strhujúci príklad

"Prechádzal krajom a dobre robil" /Sk Ap 10, 38/ a "vychádzala z neho sila a uzdravovala všetkých" /Mt 4, 23/. Kňaz má účasť na tejto božskej sile skrze moc udelovať sviatosti. Preto musí túto moc vykonávať horlivo a s vedomím zodpovednosti. Nesmie čakať, kým ľudia prídu sami, musí ich pozývať a neustále priťahovať: "Compelle intrare!" /Lk 14, 23/. Musí vyjsť na cesty a k plotom, a tam hľadať ľudí, ktorí vlastne ani nevedia, čo im chýba a po čom hladujú, a má ich pozývať na hostinu Božej milosti. Okrem toho ako dobrý učeník Pánov má sa usilovať získať ľudí aj svojou osobnou dobroťou a priateľským vystupovaním, nikdy sa nad nich pyšne nevyvyšuje, ale láskavo sa k nim skláňa. Hoci Kristus hovoril ako ten, čo má moc, predsa šiel aj k mýtnikom a hriešnikom a sadol si s nimi ku stolu. Tak nám to Majster ukázal životom a tak máme aj my konať.

e/ Obetujúci a obetovaný Kristus očakáva našu obetu

"Obety a dary si nechcel, ale dal si mi telo... Hľa, tu som, aby som plnil tvoju vôľu!" /Žid 10, 5-9/. Denne prináša kňaz svätú obetu, denne stojí pod krížom, denne sa obetuje Pán rukami kňaza za spasenie sveta. Nik nie je bezprostrednejšie a osobnejšie zapojený do tejto ustavičnej obety Kristovej ako kňaz. Môže sa teda odťahovať od obety, liturgickej alebo osobnej? Či mu nemusí byť samozrejmé s Kristom trpieť, zodrať sa v jeho službe, zrieknuť sa osobných túžieb, a stávať sa stále viac obetujúcim a obetovaným? Isteže, ľahšie sa to hovorí, než uskutočňuje, no potrebnú silu k tomu dostáva v dennom slávení Obety, keď ju nábožne a s oddanosťou vykonáva, a keď mu denné opakovanie nezovšednie. Keď ide o dôstojné slávenie obety sv. omše, o správnu úpravu bohoslužieb a všetkých liturgických slávností, nesmie byť kňazovi nič príťažké. Adsum: hľa, tu som s celou svojou láskou, s celou svojou pozornosťou a s celou svojou pripravenosťou k obete. Vtedy môže dúfať, že sprostredkuje opravdu mnohým ľuďom zásluhy obetnej smrti Kristovej.

3. Účinkuje s Kristom

Keď sa zahlbíme do ideálneho obrazu pravej kňazskej osobnosti a potom sa pozrieme na svoju vlastnú úbohú ľudskú stránku, keď bývame tak často slabí a odkláňame sa od svojho ideálu, mohla by na nás prísť úzkosť a strach. No, práve nato nám Pán dal takú hojnú útechu a také isté prísluby, aby sme znovu nadobudli odvahy: "Ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta" /Mt 28, 20/. "Stačí ti moja milosť, lebo sila sa v slabosti stáva dokonalou" /2 Kor 12, 9/. Preto spolu s Pavlom "najradšej by sme sa teda chválili svojimi slabosťami, aby v nás mohla prebývať sila samého Krista" /2 Kor 12, 9/. Kňaz je človek, slabý a ohrozený človek, no v Kristovi nachádza stále tečúci a vždy prístupný pramen sily.

a/ Kristus stojí pred kňazom ako dôverný priateľ

"Už vás nenazývam sluhami, ale priateľmi" /Jn 15, 15/. A s priateľom po boku nijaká cesta nie je prídlhá a nijaká námaha príťažká, hlavne nie s tak mocným, ba všemocným Priateľom, ktorý je vždy pre nás pripravený a ku ktorému sme kedykoľvek prísť. Malo by nám byť samozrejmé znovu a znovu vyhľadávať tohto priateľa, rád prebývať v jeho spoločnosti a s ním si pohovoriť. Visitatio Sanctissimi má byť pre kňaza potrebou, odpočinkom a vytúženým uvoľnením.

K priateľovi sa chodíva nielen vtedy, keď má rýchlo pomôcť, ale čím častejšie z túžby po jeho prítomnosti. Nikde nie je kňaz tak oddelený od každodenného ruchu a obklopený svätým tichom ako práve pred tabernákulom svojho kostola. A ešte stále je dobrým povzbudením a príkladom, keď príležitostní návštevníci nájdu svojho duchovného pastiera v kostole modliť sa breviár.

b/ Pán čaká na svojho kňaza ako pomocník a tešiteľ

Pán Ježiš má stále prijímacie hodiny, je najmlčlivejším priateľom a najmúdrejším poradcom. "Poďte ku mne všetci,

ktorí sa namáhate a ste obťažení, a ja vám dám odpočinúť" /Mt 11, 28/. Áno, často sme preťažení a unavení, no občerstvenie hľadáme u ľudí, ktorí nám ho vôbec nemôžu dať. O čo ľahšie by sa bola dala rozriešiť nejedna ťažkosť, keby sme si ju boli najprv premysleli pred Bohom a nevyniesli ju v prvom rozčúlení pred ľuďmi a tak ju viackrát zväčšili. Je v tom hlboký zmysel, keď sa vyžaduje od knaza, aby svoj deň ohraničil rozjímaním a spytovaním svedomia. O čom rozvažujem s Kristom, pred jeho vševedúcim pohľadom a s dôverou v jeho preláskavé Srdce, to nie je už len ľudské plánovanie, lebo "sám Duch prichádza na pomoc nám slabým" /Rim 8, 26/.

c/ Kristus ako božský Završiteľ dejín doplní naše nedokonané ľudské dielo

"Nestarajte sa o to, ako alebo čo máte hovoriť, lebo v tej hodine sa vám vnukne, čo máte hovoriť. Veď nie vy budete hovoriť, ale Duch vášho Otca prehovorí z vás" /Mt 10, 19/. Knaz môže mať plnú dôveru v Pána, musí sa však spájať s pravou poníženosťou; "Nepokladajte sa za múdrych!" /Rim 12, 16/. "Máš vari čosi, čo by si nebol dostal? A keď si to dostal, prečo sa chváliš, ako by si to nebol dostal?" /1 Kor 4, 7/. "Bezo mňa nič nemôžete urobiť" /Jn 15, 5/. No platí aj výrok: "Všetko môžem v tom, ktorý ma posilňuje!" /Fil 4, 13/. Toto plodné napätie medzi poníženosťou a dôverou robí knaza obľúbeným pred Bohom i ľuďmi, a jeho účinkovanie úspešným. Lebo Pánovi sa nepáči na učeníkoch ani skleslosť - čo sa bojíte, vy maloverní?" /Mt 8, 26/ - ani namyslenosť a pýcha: "Kto sa povyšuje, bude ponížený, a kto sa poníži, bude povýšený" /Mt 23, 12/.

II.

Et in Ecclesia

Uvažovali sme, ako má knaz žiť, myslieť a účinkovať s Kristom. Tieto požiadavky považujeme všeobecne za samozrejme a usilujeme sa ich spĺňať. Vzbudzujú idealizmus knaza ako jednotlivca, individua, osoby. No, služobník Kristov nie je len individuálny človek, povolaný k osobnej dokonalosti; stojí tiež v Cirkvi. Až keď pripojíme druhú časť vedúceho motívu: "et in Ecclesia", dostaneme celý obraz knaza. Stojí v Cirkvi a musí sa postaviť za ňu, musí k nej vysloviť svoje "áno" a uznať zriadenie, ktoré jej dal Kristus a ktoré vybudovali apoštoli a ich nástupci.

Cirkev je inštitúcia i spoločenstvo, a to inštitúcia spásy a spoločenstvo spásy. Naši protestantskí bratia vidia ju jednostranne len ako spoločenstvo - obec, odmietajú inštitúciu; pre mnohých katolíkov je takmer výlučne len inštitúciou a organizáciou; zabúdajú a zanedbávajú spoločenstvo. Hlavne knaz musí mať správny pohľad a postoj, inak by ho nemohol zdelovať veriacim.

"In Ecclesia" znamená:

1. Uznať a podriaďiť sa hierarchii;
2. nie samostatne, ale v spoločenstve;
3. v čase.

1. Hierarchia

Ustanovil ju sám Kristus; ona zaručuje apoštolskú sukcesiu, pravdivosť učenia a jednotu Cirkvi. Kto nestojí v hierarchickom poriadku, ten sa oddelil od jednej, svätej, katolíckej a apoštolskej Cirkvi. Pápež, biskupi, knazi a veriaci sú "in ordine et in caritate" jeden na druhého viazaní a navzájom spojení. Takto pokračuje, žije a pôsobí v Cirkvi Božie otcovstvo. Ako knaz - duchovný pastier stojí v duchovnom otcovstve voči svojim farníkom, tak zasa jeho viaže duchovné synovstvo ku biskupovi. Áno, účasť na otcovsko-synovskom vzťahu vystupuje až do najvnútornejšieho božieho tajomstva Najsvätejšej Trojice. Pri krste Kristovom nebeský Otec nazval svojho Syna "filius meus dilectus" /Mt 2, 17/; pri vyšších sväteniach biskup oslovuje kandidátov svätenia slovami: "Filii dilectissimi!" V tejto svätej chvíli biskup zároveň "zrodil" budúci knazov za svojich synov. Len v spojení s biskupom knaz stojí v apoštolskej postupnosti, a tým v celom poriadku jedinej Cirkvi.

Ordo - poriadok žiada zaradenie a podriadenie. Pri vysviacke knazov vyslovil svoje "Adsum" a svojím "Promitto" slúbil biskupovi poslušnosť. V tej chvíli to značilo celkovú pripravenosť ku knazskej službe a účinkovaniu. Odvtedy treba toto slovo neustále "rozmietať" a hovoriť svoje "áno" ku celkom konkrétnym úlohám. Môže nám to často padnúť veľmi ťažko, ale bolo to obsiahnuté v onom prvom "sľubujem". "Ecce ego, mitte me!" /Iz 6, 8/.

Povinnosť poslušnosti viaže knaza k jeho biskupovi. Tým sa zúčastňuje aj na jeho zodpovednosti. Zverení úrad alebo pridelená farnosť si vyžaduje od knaza stále nové rozhodnutia, samostatný postoj, zodpovedné konanie. Smernicami sú mu pri tom cirkevné právo, biskupské pokyny a vlastné svedomie. Ak chce knaz nájsť správny vzťah medzi autoritou a slobodou, nenarušiť autoritu a nestratiť slobodu, musí hľadiť na Cirkev nielen ako na inštitúciu s pevnými zákonmi, ale musí ju prežívať aj ako spoločenstvo.

2. Spoločenstvo

Naša viera ukazuje nám veľkosť a šírku Cirkvi ako "spoločenstva svätých", ktoré obopína všetky sféry sveta a obsahuje víťaznú, bojujúcu a trpiacu Cirkev. V obraze "Corpus Christi mysticum" je výrazne naznačené vnútorné úzke spojenie všetkých údov Cirkvi s Hlavou i medzi sebou navzájom. "Mysterium tremendum" /Encyklika o Mystickom Tele Kristovom/ - tajomstvo osobnej spoluzodpovednosti každého úda platí tým dôraznejšie pre knaza s jeho zvláštnym spásnym poslaním. Súčasne však nachádzame aj útechu a pocit šťastia vo vedomí, že sa nenamáhamo osamotení, ale nás nesie a podporuje celé spoločenstvo. To platí tým viac, keď uznávame a hlásime sa ku konkrétnym formám tohto spoločenstva: diecéza, dekanát a farnosť. Pestujeme bratské spoločenstvo - *communitas fraterna*! Zastávajme jeden druhého, výpomáhajme si koľko len môžeme, dôverujme si navzájom, odstraňujme nedorozumenia! Buďme spojkou, nie rozdeľujúcim znamiénkom! Pravda, spoločenstvo neznamena uniformitu a zrovnanie do jednej roviny; jestvujú

v nej stupne a osobné svojráznošti, a tak to musí byť. Hľadajme vždy to, čo nás zjednocuje a prekenujme to, čo by nás mohlo rozdeliť! "Nadovšetko však majte lásku, ktorá je spojivom dokonalosti" /Kol 3, 14/.

Spoločenstvo však nekončí pri spolubratovi, a to ani spásne ani pracovné spoločenstvo. Ku celku Cirkvi patrí aj laik. Musíme sa usilovať pretvoriť ho v činného, apoštolsky zmýšľajúceho člena Cirkvi. Iba v spolupráci kňazov a laikov možno uskutočňovať katolícku akciu, ku ktorej nás poslední pápeži vyzývajú, pravde vždy je k tomu potrebná osobná iniciatíva zodpovedného duchovného správcu. Cirkev nám ukázala túto cestu; aj požiadavky doby nás nútia kráčať po nej. Nemôžeme si zatvárať oči pred poznátkom, že Cirkev aj keď nie je z tohto sveta a sprostredkuje nám nadčasovú hodnotu večnej spásy, predsa stojí v tomto svete a v tejto dobe. Preto žiada od nás, aby sme správne odpovedali na požiadavky svojej doby a svojho sveta.

3. Pastorácia, priradená našej dobe

Sám božský Zakladateľ Cirkvi tým začal. Svoje učenie ohlasoval ľudsky pritažlivým spôsobom, priradené miestnym a dobovým danostiam; a pritom jeho nadčasová pravda zostala zrozumiteľná pre všetky doby a miesta. Apoštoli a ich nástupci postupovali podobne ako ich Majster. Dejiny Cirkvi ukazujú, že Cirkev vždy oslovovala veriacich nie ako nejaké abstraktné predmety pastorácie lež ako konkrétnych, dobou formovaných a ovplyvnených ľudí, tek sa ich usilovala získať a duchovne zabezpečiť. Preto pri spätnom dejinnom pohľade nachádzame mnoho nepochopiteľného, čo možno vysvetliť a obhájiť len vtedajšou dobovou situáciou.

Našu súčasnosť s jej ohromnými prevratmi možno približne porovnávať len s veľkými dejinnými prelomami. Vždy to bývali krízové epochy, kedy staré odumieralo a nové vzniklo, často v krvavých zrážkach a v chaotickom víre. O nadčasový obsah kresťanstva nemusíme sa obávať; prekonalo každý prevrat a mnohé "úradky". No toto prekonanie bývalo tým výraznejšie, čím rozumnejšie a pohotovejšie sa Cirkev prispôsobila vo vonkajších formách svojej pastorácie.

Pápeži tohto storočia so svojou otvorenosťou pre zmenené potreby doby ukázali nám cestu a smer pre pastoráciu, priradenú našim časom. Všeobecný koncil značí nový mílnik na tejto ceste. Bude záležať na tom, aby každý z nás - podľa pokynov Cirkvi a podľa svojich skúseností - neúnavne a s opravdivou starosťou o duše vykonával svoju prácu na Kráľovstve Božom.

Úvahy o našom kňazstve a vyznanie viery v Cirkev, to sme opísali jedným výrazom: "Cum Christo et in Ecclesia".

Cum Christo, vivere, cogitare, laborare et in Ecclesia obtemperare, amare, agere.

Tým sa vyznačuje ideálna kňazská osobnosť a správna pastorácia. Kiež by táto úvaha prispela k tomu, aby sme sa nevzdávali pri uskutočňovaní tohto ideálu, lež ustavične nachádzali odvahu začínať nanovo!

Henri de Lubac

SVÄTICI VČERAJŠKA A SVÄTOSŤ DNEŠKA

Milý priateľ,

Pýtate sa, v čom by mohli byť podľa mňa osobitné črty svätosti zajtrajška. Na takú otázku sa mi vidí akákoľvek odpoveď nemožná. Nie som prorok - ba ani skutoční proroci by vám nemohli dať na to odpoveď. Akými novými formami sa bude prejavovať svätosť v budúcnosti? To je niečo, čo sa celkom vymyká každému prorockému pohľadu ako aj každej prirodzenej predpovedi. Proroci nikdy nespoznali dopredu časovo podmienené formy veľkých skutočností, ktoré mali zvestovať. "Každý život svätca je ako celkom nový rozkvet; akoby v ňom vyvierala zázračná rajska pôvodnosť" /Bernanos/. Lebo svätosť je dielom Ducha Sv. a Duch Sv. nie je tým "bledým, zahmleným, bezčasovým slnkom osvieteného rozumu", či sa už uplatňuje retrospektívne alebo prospektívne. Je to vždy Duch, ktorý veje, kde chce, kedy chce a ako chce. Duch Sv. je sloboda. On je sama Novosť, večná a neobsahnutelná Novosť Božia.

Prirodzene, spätne vždy možno nájsť nejaké vysvetlenie. Tak sa dajú uviesť všelijaké rozumové dôvody, niekedy objektívne inokedy celkom jednoducho vtipne vymyslené, pre novosť takého Augustína z Tagasty, alebo Františka z Assisi, alebo Ignáca z Loyoly. Ba nie je ani také ťažké potom z určitého odstupu ukázať, ako sa táto novosť začleňuje do dejín kresťanskej mravnosti, ako ju formovala, obohatila, ako ju navyše zacielenila - niekedy na celé stáročia. Ale pred samou udalosťou, pred týmto púčikom - kto by bol mohol opísať nový kvet? Kto by bol mohol predvídať takého Augustína, Františka, Ignáca, a to v ich osobitnom jedinečnom prínose? Tak ani dnes nikto z nás sa nemôže rozumne odvážiť popísať osobitné črty, ktorými sa budú vyznačovať svätci zajtrajška.

Naproti tomu nie je nijako ťažké vyrátať určité črty, ktorými sa nebudú vyznačovať. Nepodceňujeme túto prvú istotu. Nebudú to rozhodne ideológovia. Istotne sa nebudú usilovať predstaviť alebo uskutočniť v sebe "nový typ svätca" - ani nový typ kňaza či laika. Keď uskutočnia veľké veci, istotne to neurobia učenými rozpravami a úvahami o odvahe. Keď prinesú svetu niečo opravdu nové, keď mu otvoria dosiaľ neznáme perspektívy, istotne nie pomocou rečenia o nutnosti tvoriť a objavovať nové. Nebudú, povýšene označovať za nedospelú potrebu opory, keď sa budú pridržiavať tradície Cirkvi: táto nebude pre nich tarchou, ale silou. Azda niektorí z nich budú reformátormi; azda budú musieť ukázať prísnosť: ale nebudú reformovačmi za každú cenu; ich prísnosť rozhodne nebude negatívna, a ich reformné dielo nebude postavené na pociťte krídy, nedajú sa ľahkoverne zlákať falošnými a ochromujúcimi protikladmi, aké konštruujú ľudia neskúsení a neznalí dejín: protikladmi medzi láskou k Bohu a láskou k

blížnemu, medzi modlitbou a činom, medzi vnútorným životom a príklonom ku svetlu. Živú otvorenosť si nezamenia s rozkladom či vydaním na smrť, ani bratskú lásku si nepomýlia so zbožňovaním človeka.

Nebudú si namýšľať, že sa už dostali nad Evanjelium... Ako za čias "veľkých mystických prielomov" praví mužovia Ducha nedali si pobálamutiť hlavu nafúknutými výrokmami o "nadpodstatných a supereminentných sublimitách", tak i títo svätci istotne postrehnú prázdnotu fráz /ak sa tým vôbec budú zaoberať/ našej neúnavne frázorodej doby; veď frázy nás očividne a zámerne vytrhajú z božskej jednoduchosti viery a kresťanského života. Istotne, medzi svätcami budú aj učenci, a zasa iní, čo nimi nie sú; no i tí najučenejší a najvnímateľjší pre všetok ľudský pokrok svojej doby nebudú vo svojej viere prechovávať pocit nadradenosti voči veriacim minulých dôb; tí menej učení budú môcť povedať bez pocitu menejcennosti všetkým, čo chcú počúvať slová, ktoré povedal istý kresťan v ranom období Cirkvi: "My málo diskutujeme - my žijeme".

To je naozaj negatívna skica, povieť mi! Ale veď to ani nechce byť portrét. Je to iba negácia niektorých negatívnych črt, ktoré sme museli najprv vylúčiť, aby sme sa nestali obeťou niektorých veľmi hrubých omylov. Aký však konečne bude ten svätec na ktorého čakáme? Čo nám prinesie? Iste si nebudete myslieť - po tom, čo sme doteraz povedali, - že by som ho chcel odsúdiť na to, aby bol iba odtlačkom svätcov minulých epoch. Naopak! Keďže naša doba väčšmi podlieha výkyvom než ktorákoľvek predošlá silnejšie je vtiahnutá do závratnej víchrice, práve preto sa mi vidia prognózy v tejto oblasti dnes dvojnásobne nemožné. Stávať také prognózy by značilo nielen, nielen nevšimáť si Ducha, vo svojich úmysloch nevy počítateľného, ale aj robiť dohady o svojráze a potrebách budúcnosti, pričom budúca situácia je nám neznáma. Pokus uzavrieť dopredu túto dvojicu otvorenosť svedčil by o skutočnom nedostatku odvahy. Nie, povedzme si to už teraz otvorene, očakávaný svätec sotva bude zodpovedať našim predpojatým mienkam, výpočtom alebo želaniam. Keď raz bude tu, možno nás bude šokovať. Prínajmenej nás vyhodí z kolají. Keď ho Boh vzbudí medzi nami, budeme sa pokúšať zahriať ho - alebo prejdem nevíšimavo popri ňom, ani ho nespoznáme...

Hovorím vo futúre. No čo som práve povedal, je presne tá história, čo sa každodenne nanovo stáva. História starého človeka, ktorý sa nezmenil. Vo svojej dvojitej novote bude svätec, ktorého očakávame, v celom inom zmysle aj svätcom pre každú dobu. Potom to bude dvojnásobne nový prejav tohto jedného nového človeka, ktorý nie je z tejto doby - a preto ani neopakuje minulosť - ale pochádza z toho večného Vždy, lebo cez osobitné črty doby je odleskom Večného.

Hoci tento nový človek, tento svätec bude sa musieť odlišovať od svojich premnohých predchodcov - predsa bude musieť tiež obnoviť ich podstatné črty, a tie sú tým jediným, s čím môžeme naisto počítať. Bude chudobný, pokorný, vyvlastnený, Bude mať ducha blahoslavenstiev. Nebude ani preklínať ani sa podlizovať: Bude milovať. Bude brať Evanjelium doslova, to značí v celej jeho prísnosti. Tvrdou askézou sa oslobodí a uvoľní od seba. Zdedí celú vieru Izraela, ale pritom bude

pamätlivý, že táto viera prišla k nemu cez Krista. Vezme na seba kríž svojho Spasiteľa a bude sa snažiť nasledovať ho. Svojím - celkom nepredvídateľným - spôsobom znovu nám povie to, čo povedal Klement Alexandrijský svojim súčasníkom: "Svetlo zažiarilo na našom nebi, jasnejšie nad svetlo slnka a nežnejšie nad život tu dolu"; a jeden lúč tohto svetla vrhne do našej noci.

Ako všetci svätci bude múdry, ale celkom ľudsky; možno bude mať obyčajné vzdelanie, ako taký Karol Foucauld, alebo bude veľmi jemne kultivovaný, ako taký abbé Monchanin. Hoci je výnimočným človekom, predsa celou svojou existenciou bude príkladom a vzpruhou pre nás priemerných ľudí. Omylný ako každý človek, predsa nechá sa viesť a dirigovať Duchom a bude mať účasť na dare rozoznávania - prislúbeného Neveste - a nedá sa odstrašiť ani radikálnym zachovávaním starého ani sa nedá zviest' falošnými modernosťami. Ako mnohí jeho predchodcovia svojimi novými činmi a postojmi, vyplývajúcimi z nových situácií, bude obhájom utlačaných. Možno bude dokonca vodcom ľudí, alebo - bez toho, že by to bol dopredu plánoval či zamýšľal - založí nový inštitút osobitného štýlu, ktorý v nás vyvolá údiv. Môžbyť, že bude hrať aj nejakú rolu vo verejnom živote a že tisíce trúb komunikačných prostriedkov budú sa ním zaoberať. No takisto môže žiť ako osamotený v utiahnutosti, že si ho nevšimnú veľké masy ľudu, ani iné menšie síce ale rovnako temné a ťažkopádne masy "elity". Azda sa bude v jeho prostredí považovať jeho postoj za anachronistický. Môže sa stať, že jeho vlastní ho budú zaznávať, zradia ho a nechajú ho v nešťastí; prostá ľudská pravda Evanjelia je predsa stále platná... Svojimi formami a pri určitých príležitostiach, ktoré nemôžeme predvídať, pohrúži sa do tajomstva utrpenia, oddanosti, do najhlbšej opustenosti - do odporu voči hriechu. I on bude takto "druhý Kristus". Nie, nebude sa chcieť dostať sa ponad Krista, lež naopak; celý jeho ideál a celý jeho reálny život bude v tom, aby sa stal podobný svojmu Pánovi.

Vtedy cez svätca, ako cez jeho Majstra a v plnej závislosti na ňom, zasvieti Tvár Božia - áno, skutočne: Tvár Božia.

Dnes sa dvíha tisíce hlasov, aby nám vo viac či menej učenej forme dokazovali, že už prešla doba "ontológie". Že naše viera v nejakého Otca na nebi je iba mýtnickou projekciou, a že celá naša teológia zhorí a rozplynie sa ako dym alebo sa musí celkom zamerať a vmedziť na človeka. Že filozofi, čo sa zaoberali s Božstvom, všetci patrili do detského štádia ľudstva. Že však my konečne, od včerajška, sme dospeli a preto musíme čo najrýchlejšie odstrániť zvyšky primitívneho myslenia, ktoré nás dnes iba zatažujú. Čo všetko nám ešte budú vysvetľovať! Že niet inej pravdy iba tá, čo sa dá konštruovať; že niet inej evidencie okrem empirickej; že sa za obrazmi Písma neskrýva nijaká skutočnosť; že technický človek sa definitívne rozlúčil s náboženským človekom; že celá naša viera je detinská - prirodzene, - oni to povedia jemenjšie: detská - že naša nádej je bláznovstvom a kresťanská láska, ktorú ohlasujeme, je nezdravým zveličovaním.

Veriaci, čo sú denno-denne vystavení toľkým dotieravým rečiam, nakoniec sú nimi otrasení: niektorí z nich sú zúfalí, iní - aspoň na nejaký čas - sa dostanú do područia nových mýtov, a so zatvorenými očami nastupujú cestu do nového babylonského zajatia. Istotne, nie je vždy ľahké odpovedať toľkým súhlasným hlasom, rozoznať pravdivé od falošného; nie je vždy ľahké rozpoznať bod, kde začína zneužitie, alebo pristihnúť kritiku in flagranti, ako maľuje karikatúru namiesto obrazu - a duchovná zaslepenosť môže sa obliekať do premnohých zdanlivo rozumných úvah.

Potom však stačí iba to, že prejde popri nás nejaký svätec... a zázrak znova rozkvitne. Celkom úprimne povedal raz abbé Monchanin: "V poslednom čase mi viacerí ľudia povedali, že cez mňa vytušili Boha..." To bolo včera - a zajtra to bude znovu.

Odrazu sa roztrhne závoj. Končiar večnosti sa stane viditeľný. Noc sa osvieti. A mnohé zastrešujúce kritiky sa ukážu ako smiešne. Veď je tu taká plnosť, taká láska, taká radosť, že všetko musí ustúpiť. Všetky popierania vyblednú pred nepopierateľnou prítomnosťou. Človek si znovu spokojne vydýchne. A potom tiež celkom náhle pocíti - ešte pred každou analýzou /i vtedy, keď jej nie je schopný/ - náboženskú prostrednosť, ktorá oslabilá jeho odolnosť voči strašidlám kritiky a ešte ich živila. Prechod svätca je výzvou k obráteniu.

Možno počítať s tým, že veľký vytúžený svätec, ktorého naša doba tak veľmi potrebuje, je človek, "hnaný plnosťou náboženskej sily svojej doby a ide slobodnou, nevychodenou cestou"; Možno rátať s tým, že tento človek v sebe zjednotí a očistí a postaví do služby Bohu tie mnohé neisté snaženia, mnoho dobrých síl, ktoré sa u našich súčasníkov rozplytvajú doprázdna; takže pre celú generáciu sa stane buditeľom, bude udávať tón, a pred všetkými očami bude svietiť ako živý symbol kresťanskej obnovy, ku ktorej sú všetci pozvaní. Možno s tým rátať, a kto z nás by si to neželal? Ale či tak trochu nesnívame i o takom svätcovi, ktorý by jedným ťmahom premenil naše sociálne štruktúry? O svätcovi, ktorý by závažným spôsobom utvoril spoločnosť, kde platí zákon bratstva, alebo prinajmenšom by položil základný kameň takej spoločnosti? O svätcovi, v ktorom by sa na prvý pohľad spoznali všetci ľudia dobrej vôle, aby spolupracovali na jeho diele? O svätcovi, ktorý /bez hrubého znetvorenia/ by bol verejnou mienkou vyhlásený za svätca? Alebo či nesnívame konečne o takom svätcovi, ktorý by v samom jadre rozriešil naše protirečenia a tak by nám ulahčil našu úlohu byť človekom? Azda si dokonca vymýšľame taký druh novej svätosti, ktorá by nevyrastala z tej istej pôdy Obety a nezdieľala údel Toho, ktorého učeníkmi chceli byť všetci svätci až do dnešného dňa?

Takého svätca, ktorý by nebol znakom protirečenia? - V tom prípade mali by sme si znovu prečítať Evanjelium, mali by sme odohnať od seba všetko snívanie a predpovedanie, celkom skromne znovu vziať na seba naše bolestné ľudské dielo a pritom sa úprimne spoliehať na Boha. Nie, Boží svätci nevyhynú.

Osobné poznávanie Boha

Vo vedeckom poznaní ide o poznanie, ktoré je čo najneosobnejšie. Vo vede nejde o moju alebo tvoju vec, lež o objektívnu výpoveď. Čím je neosobnejšia, tým lepšie. V najkrajnejšom prípade je veda zrkadlo a registrátor poznatkov čo najneosobnejších. To je takmer ideál vedy. Lenže to nie je všetko. Je tu ešte aj človek ako taký. A veda sama je čin človeka. Ani voľu nevidíme v plnom svetle, ak ju nevidíme vo svetle človeka ako ľudský čin. To nás poučuje o niektorých závažných veciach. V prvom rade vedou zachytávame to, na čo sme si utvorili nástroje - metódy, výskumné zariadenia atď. Poznanie vied závisí od metódy. Ak na niečo nemáme metódu, nevieme to zachytiť, i keď vieme, že to existuje. Veda zachytáva preto len časť skutočnosti. Zdokonaľovaním poznávacích metód zachytávame stále viac skutočnosti. Ale objavujeme paradox. Čím viac poznáme, tým viac sa roztvára pred nami aj oblasť, ktorú ešte možno poznávať - napríklad jadrová fyzika. Zatiaľ nemôžeme povedať, že by veda stále zužovala oblasť nepoznaného. Skôr túto oblasť rozširuje. V modernom živote sa problémy nezužujú. Rozširujú sa.

Čo znamenajú tieto zistenia pre naše poznanie Boha? Chcete poznať Boha a obraciate sa na vedu? Musíte si uvedomiť, že veda je čin človeka. Ako každý čin človeka, môže aj veda zlyhávať, ba i pomýliť sa. Môže vzbudiť dojem, že postupne odкрýva celú skutočnosť sveta a života a že si stací. Pri vedeckom poznávaní môžeme zabudnúť na to, že poznávame len tie skutočnosti, pre ktoré sme si vypracovali špeciálne metódy. Tieto metódy nás potom zvädzajú pozerat' sa len v jednom smere, v smere cesty, ktorú sme si vytýčili. Nevidíme už, že cesty sú i napravo i naľavo a že aj skutočnosť je všade okolo nás, nielen v smere našej metódy. Ideme si potom často svojou cestou a ostatné neregistrujeme. Mlčky predpokladáme, že to, na čo nenarazíme svojou metódou, jednoducho nejestvuje. Tu sa vedecké poznanie stáva prekážkou skutočného, všestranného a hlbokého poznania. Biológ vidí všetko biologicky, sociológ uznáva len štatistiky. Z mnohých možných ciest uznávajú len jednu. Ak sa tohto postoja chytí potom ideológ, začne sa odvolávať na vedu a nemyslí na to, že je to len úzka štrbina, ktorou pozerá na svet omnoho bohatší a hlbší. Veda sa stáva klamlivou vedou - scienta fraudans. Kritizovať nesprávnu a neúplnú ideológiu značí potom postaviť sa proti vede, byť nevedecký. Je to strašný paradox! Nacizmus zabsolútnil niektoré antropologické metódy a pomocou nich zabsolútnil rasu so všetkými dôsledkami. Kto sa postavil proti - bol nevedecký. Boli to však vedecké výsledky? Ty si nič, tvoj národ je všetko! Nemecký národ je čistá rasa. Iné národy nie sú čistá rasa, lež smeti. To všetko sa hovorilo "v mene vedy"...

Dnes mnohí vytrizveli. Vedecké poznanie ako použitie špeciálnych metód na špeciálny predmet - to je len jedna cesta myslenia a poznania. Myslenie je staršie ako veda. Je širšie a kladie si aj základnejšie otázky. Filozofia nemá vopred stanovené metódy. Je voľnejšia a pohyblivejšia,

vychádza zo vždy nových a nových skúseností človeka a z jeho situácie. Znova a znova musí premyslieť svoje metódy. Cieľ však zostáva stále ten istý - vysvetliť posledný horizont sveta a života, vysvetliť človeka ako celok. Nielen pre samotné poznanie, lež pre život, pre konkrétnu generáciu a jej problémy.

Niektorých ľudí sa chytá akýsi antifilozofický afekt - len preto, že filozofia nepracuje špeciálnymi metódami ako prírodné vedy. No v tom je práve jej univerzálnosť a jej podstatnosť pre život. Život sa nedá vystihnúť len matematikou. Ani láska, ani smrť. A predsa sú to základné skutočnosti nášho sveta. Čo mám ako človek z čisto fyzicologického popisu prejavov lásky? A čo mám z čisto biologického popisu smrti?

Pravda, nikoho nemožno ani fyzicky ani logicky donútiť, aby si kládol otázky a aby ich kládol až po samý koniec. Je vecou každého človeka a jeho slobody, aby sa rozhodol. Akokoľvek sa však jednotlivý človek rozhodne - otázky neprestanú jestvovať. Svet musí mať nejaké posledné vysvetlenie. I život a najmä človek musia mať nejaké posledné vysvetlenie - odkiaľ, prečo, ako, načo? Nech je už toto vysvetlenie akokoľvek, jedno musí byť posledné. Pre človeka je nielen rozumné, lež nevyhnutné, pýtať sa na toto posledné. Inak všetko zostane visieť vo vzduchu a všetko bude nepochopiteľné. My verní budeme nepochopiteľní...

Pri poznávaní Boha nejde, pravda len o to, zachytiť nejakú pojmovú poslednú dôvod a poslednú príčinu sveta a nejakým logickým dôkazom ho raz a navždy vyjadriť. Hľadanie Boha ako posledné vysvetlenie sveta nie je bežné hľadanie ako v prírodných vedách. Hľadanie Boha sa týka celého človeka. Museli by sme poprieť v sebe človeka, aby sme prestali cítiť naliehavú potrebu pýtať sa a hľadať to posledné - posledné vysvetlenie svojho života a sveta. Preto pri hľadaní Boha treba uplatniť to najľudskejšie v nás, vložiť do tohto hľadania celého človeka. Pri hľadaní Posledného sa majú uplatniť všetky sily, ktoré boli človekovi dané. Medzi nimi nie je len schopnosť myslieť, chladne myslieť, lež aj schopnosť lásky, oddanosti a obety. A tieto vlastnosti človeka majú vzťah k poznaniu. Sprostredkujú človekovi postatné skúsenosti, ktoré sú nedostupné chladnej, čisto rozumovej úvaha. Niekoľko má rád a skúsiť, že on má rád nás - to je ďaleko od logicky čistého rozumu, a predsa je to skúsenosť mimoriadne životná a cenná, i keď prevyšuje všetok analytický rozum. Človek musí hľadať Boha s láskou. Celou myslou, a celým srdcom, celou svojou osobnosťou.

Informácia

o budúcom sympóziu európskych biskupských konferencií.

"Či azda Európa je kontinentom, ktorý sa stále väčšmi vzdialuje od ideálu kresťanského života? Alebo naopak, či evanjelium obsahuje v sebe nové možnosti pre uskutočnenie nových úloh? Skutočnosť, že Európa by sa uzavrela do svojich malých pozemských ambícií, do svojich egoizmov a takto by podľahla súženiu a banalite zrieknúť sa svojho povolania a svojho dejinného poslania, alebo to, či znovu nájde svojho ducha civilizovaní života, lásky a nádeje - toto všetko závisí o d n á s !"

To sú slová, ktoré pápež Ján Pavol II. povedal 5. októbra 1982 účastníkom 5. sympózia európskych biskupov.

Biskupi sa nemôžu uspokojiť s tým, že budú vedieť, čo by sa dalo zachrániť z európskej minulosti. Oni chcú pracovať bok po boku pri ohlasovaní evanjelia aj dnešným ľuďom na tomto kontinente!

Aký konkrétny význam má tento plán pre kontinent, v ktorom pozorovať stále sa zvyšujúci sekularizmus? Pre kontinent, na ktorom sa zdá, ako obyvatelia strácajú zmysel pre vyššie hodnoty a pre opravdivý život podľa viery? Ako máme ohlasovať evanjelium dnes a v budúcnosti?

Toto sú problémy, ktoré robia starosti biskupom už od spomínaného sympózia v roku 1982. Rada európskych biskupov sa teda rozhodla účinne pokračovať v tejto práci, majúc na mysli budúce sympózium, ktoré bude v októbri 1985.

V dňoch 25. a 26. júna sa stretol prípravný výbor v Sant Gallen na svojom druhom zasadnutí, ktorý viedol biskup z Gromingenu v Holandsku, mons. Müller. Prípravný výbor navrhuje, aby sa na jar budúceho roku stretli niektorí biskupi a odborníci v tejto problematike v piatich oblastných zasadaniach podľa rečových skupín, a preštudovali do hĺbky danú situáciu.

Nestačí totiž iba jednoduchá konštatácia sekularizácie Európy. Ak Cirkev má za úlohu podieľať sa na tomto poli, tak to je možné uskutočniť iba na základe prehĺbeného poznania situácie, ako aj hodnotenia možností a ťažkostí, ktoré sa týkajú tejto situácie.

Prvoradou úlohou biskupov na európskom sympóziu v októbri 1985 bude nájsť odpoveď na otázku:

C o z n a m e n á p r e n á s e v a n j e l i z á c i a v s ú -
č e s n e j s i t u á c i i ? Rada európskych biskupských konferencií preštuje návrhy prípravného výboru na výročnom zasadnutí, ktoré bude v októbri 1984 vo Fatime. Predseda európskych biskupských konferencií, kard. Bazilius vo svojom liste zo 7. júna prosí predsedov biskupských konferencií, aby sa zúčastnili na sympóziu a vymenovali naň jednotlivých predstaviteľov!

VR, 22.8.84-sl.

- o -

Poľsko: Tajomník západonemeckej biskupskej konferencie mons. Wilhelm Schepschler sa vrátil v nedeľu do vlasti zo 48 hodinovej návštevy v Poľsku. V rozhovore so zahraničnými žurnalistami krátko pred svojím návratom medzi iným povedal, že v Zakopanom mal 3-hodinový rozhovor s primasom kard. Glempom. Návšteva Poľska bola na programe už niekoľko mesiacov a zapadala do rámca stykov s poľským klérom po jeho menovaní za tajomníka západonemeckej biskupskej konferencie. Ďalej dodal, že z predstaviteľmi poľského episkopátu rozoberal otázku založenia základiny pre pomoc sú k r o m n é h o poľnohospodárstva v Poľsku, o ktorú by sa staral predovšetkým poľský episkopát, za finančnej pomoci episkopátov krajín západnej Európy, na prvom mieste západonemeckého episkopátu.

VR, 22.8.84-sl.

- o -

3. VEĽKÝ UČITEĽ

Ako vyučovali profesori literatúry v štvrtom storočí ?
V zásade nie veľmi ináč, ako učitelia na dnešných univerzitách. Hieronym a jeho priatelia už zavčas rána sedia na laviciach, ktoré sú na schodoch stupnovitej posluchárne. Donatus otvára svoj Terencov kódex. Každý žiak mal pred sebou svoj zošit, do ktorého si mal odpísať text. Profesor vyvolal niektorého z nich, aby prečítal prvú scénu Adelfov /Adelphoe=Bratia/.

Starý Micio vedie slovo :

Storax. Non rediit hac nocte a coena Aeschinus
Neque servulorum quisquam, qui advorsum ierant ?

/Nevrátil sa tejto noci z večere Aeschinus

ani nikto zo sluhov, ktorí išli naproti ? /

Žiak musel oba verše vysloviť v predpísanej veršovej miere /metrum/, udať cezúru, potom gramaticky určiť jednotlivé slová, povedať ich význam a možnosť ich použitia. Potom nasleduje vlastný literárny komentár :
Storax ! povie Donatus. Mená osôb, v každom prípade v komédii, nikdy nie sú náhodné. Ich voľba je dobre odôvodnená a aj etymologicky zdôvodnená. Bolo by absurdné nechať v nejakej veselohre vystúpiť nejakú postavu s menom, ktoré jej nepristane, alebo ktoré nezodpovedá jej úlohe. Verný otrok sa musí volať Parmenio, neverný Syrus alebo Geta, vojak sa musí volať Thraso alebo Polemon, nejaký mladík Pamfilus, dáma zas Myrrhina; Storax je teda otrok, ktorý sa má starať o voňavky, Circus ten, ktorý sa stará o hry a figliarstva.../výňatok z komentára Donata k "Adelphoi" Terenca/.

Takýnto spôsobom sú teda spracované rôzne literárne druhy. Donatus upozorňuje žiakov na zvláštnosti reči a na rozličné rečnícke jazykové ozdoby: antifrázy, anakolut, hyperboly, dialóg. Každú rečnícku ozdobu menuje gréckym názvom. Vysvetľuje tieto najťažšie slovíčka, zrovnáva verše Terencove s veršami svojej predlohy Menandra, ktorého cituje grécky. Tu a tam podáva scénické vysvetlenie. V druhom dejstve Adelfov sa priznáva Sanno, kupliar, aké remeslo vykonáva : Leno ego sum...
Terribiliter pronuntiandum est / Ja som zvodca,... toto treba hrôzostrašne vysloviť/, dodáva flegmatickým tónom Donatus.

V tejto učebni to vyzerá tak, ako v propyláji /propylon=predbránie/ cirkusu a fóra. Číta sa nahlas, recituje, skanduje...
Antický človek, i keď bol sám, čítal nielen očami, ale vždy aj ústami. Autori rímskych školských programov písali svoje diela tak, aby mohli byť pri vyučovaní recitované. Dokonca aj "Bucolica" patria k repertoáru divadla.

Keď neskôr Hieronym bude chcieť oživiť Rufínovi spomienky, bude mu pripomínať učebnice jeho mladosti : "Aj ty si čítal vo svojej mladosti komentáre Aspera ku Vergilioví a Sallustioví, reči Volcatiove k Cicerónovi, reči Viktorína k jeho dialógu, reči môjho učiteľa Donáta k veselohram Terencia a Vergília a ešte od iných k iným autorom, ako Plautus, Lucretius, Horatius, Persius, Lukiános." /Apol.adv.Ruf.I, 16/

Cez celú hrbu týchto gramatických komentárov zasahovalo žiakov oživujúce slovo básnikov. Pre mladého Hieronyma, ktorý nemohol čítať Homéra alebo Sofoklea alebo Theokrita v gréčtine, bol Vergilius jediným významnejším básnikom. Keď sa povedalo v Ríme "Vergilius", to bolo ako neskôršie vo Florencii Dante alebo v Oxforde Shakespeare: bol básnikom rímskeho národa, vďaka čistote jeho reči a ľúbozvučnosti jeho veršov, ktoré sa uchu zdali ešte sladšie znieť ako reči Homéra a to aj pre tisíc obrazov, ktoré sa letmo objavovali v tomto nádhernom speve :

jemne načrtnuté obrysy italskej krajiny, ranné brieždenie, topoľami okrášlené brehy riek na obzore. A čo všetko bolo v tomto básnení zjednotené: zmysel pre umenie a jednoduchosť, hrdinská pieseň a tragédia, náboženská túžba a život zvierat, veľké mýty, zostup do podsvetia, bitky, žalospevy lásky, horiace mestá!

Hieronym sa nikdy nebude môcť celkom oslobodiť z toho okúzlenia, ktoré držalo v zajatí všetkých ctiteľov Vergília, jednu generáciu po druhej, nikdy nebude môcť zabudnúť onen dojímavý úžas, ktorý zaznieva v hlase Propertia /rímsky elegik 50-16 pr.n.l./, ako aj u Danteho, Viktora Huga, Paula Valéryho, Mallarmého a Claudela. A alexandrijská zmyselnosť Bukolik /pastierskych spevov/, tváre svižných mladých dievčat, vzlykanie Didony, toto všetko sa bude vždy oživovať v jeho pamäti, spolu so smiechom Horatia a s bezočivými necudnosťami Plauta a bude to znepokojovať jeho citlivé srdce.

Popri vynikajúcom básnikovi spoznal aj ohromné dielo jedného ducha, ktorý ho v inom smere celkom ovplyvňoval a znepokojoval. Esejista, filozof, rečník, satirik a autor memoárov; skeptik alebo moralista, doktrinár alebo oportunist, angažovaný politik alebo dištancovaný pozorovateľ - kto kedy bude môcť pochopiť mnohonásobnú osobnosť Cicera? Tento pozoruhodný polygraf sa stal veľkým a vlastným učiteľom rímskej školy. On formoval Tita Livia i Augustína, Quintiliána a Hieronyma. Jeho dielo bolo bibliou latinských študentov.

Neraz sa protestovalo proti tomuto spútaniu Cicera. Pascal hovorieval o "falošných krásach Cicera"; ale sú aj skutočné krásy. Pohodlná nenútenosť pisateľa listov, štiplavý vtíp pledojárov, v ktorých, ako sa zdá, majú Provinciálne listy svoj vzor a predovšetkým filozofické dialógy, ako Hortensius, ktoré využívali pre latinských študentov grécku múdrosť. /Lettres Provinciales = 19 listov Blaise Pascala, napísané 1656 - 1657 nádhernou rečou s uhladenými argumentami/ "Z kvetov gréckeho myslenia", hovorí Carcopino, "pripravil latinský med, ktorého čistá, nezakalená sladkosť stáročia prenikajú, navždy vnikla do západného humanizmu". A možno sa nájde v jeho dielach niekedy len skryté politický vplyv liberálneho skeptického autora, ktorý -hoci nebol vôbec hrdinom v odbore proti diktatúram- predsa sa pod výchovným prútom tyrana dobre čítal. /Por.G. Boissier, Cicéron et ses amis, Paris 1921, a predovšetkým J. Carcopino: Les secrets de la correspondance de Cicéron, Paris 1947/.

Hieronym je Cicera uchvátený. Číta ho znova a znova, učí sa ho naspamäť, odpisuje ho, cituje, napodobňuje. Má rád jeho vyvážené zvučné vetty, ktoré boli napísané, aby znova zaznievali v kolonádach fóra. My dnes len ťažko chápeme, že nejaký rečník mohol požívať takú veľkú vážnosť. Je to oprávnené v nejakej kultúre, ktorá celkom spočíva na povedanom slove a k tomu je to stredoziemná, južná kultúra: Človek "gestikuluje slová" a "hovorí plecami", ako totiž Cicero hovorí o Grékoch. My máme dnes oveľa radšej rozvážnych latinských klasikov, práve Caesara a Tacita s ich jadrou rečou a u básnikov temne žiariace verše Lukrécia, neúprosnú zmyselnosť Juvenala - to sú práve tie verše, ktoré v latinskej škole nehrali žiadnu rolu. Z historikov uprednostňoval Donatus vo svojom vyučovaní Suetónia a Livia, priateľa Augustovho pred Tacitom, ktorý má reč ako ostrie noža. /Marrou, nem. preklad Geschichte der Erziehung im klassischen Altertum, Freibg.1957, s.406/.

Hieronym si navždy zachová bezhraničnú vďačnosť voči svojmu učiteľovi Donátovi a často sa pochváli, že bol žiakom tohto vynikajúceho muža. Bol si vedomý toho, že Donatus ho naučil elegantne latinsky písať, touto ťažkou, bohatou, jasnou a od gréčtiny úplne odlišnou rečou. V Donatovej prísnej škole sa Hieronym naučil "viac používať ten koniec grifľa, ktorým sa zmazáva, ako druhý, ktorým sa píše" /Hier.Ep.50,1/. S nezlomnou usilovnosťou si Hieronym postupne založil vlastnú bibliotéku. Keďže nebol žiadny Krézus /boháč/, musel si knihy, ktoré chcel mať, sám odpisovať. A on sa venoval tejto vyčerpávajúcej práci so skutočným odovševnením. Urobil si odpisy Plauta, Vergília, Cicera.

A čoskoro sa vyznal v tomto umení. Mal rád pekný pergamen, hrubotečúci atrament, ťažké obaly kníh, zvláštnu vôňu kníh a biblioték.

Ale nezostávalo to len pri knižných vedomostiach. K tomu patrili i vlastné skúsenosti, ktoré si nazhromaždil v Ríme. Hieronym sa naučil mnoho v styku so svojimi priateľmi. Veď to hlavné mesto sa priam hemžilo študentami zo všetkých provincií ríše. A taký živý mladý muž, ako Hieronym, mal bohatú príležitosť vždy viac a viac rozširovať svoj obzor, zjemňovať svoj vkus a rozvíjať zvláštne schopnosti svojej, vždy bdelej inteligencie.

Študentský život poznal mimochodom ešte aj iné radosti. V Ríme sa mládež neoddávala oným divokým výstrednostiam, ktoré Augustín v Kartágu bude poznať až do zúfania. Polícia mala veľmi bedlivé oči. V roku 370 Gracianov dekrét ohraničil počet rokov, v ktorých mohli byť študenti v Ríme, a zaviedol prísne kontrolné opatrenia: To však neprekážalo, aby sa nepremárnilo veľa času v malých hostincoch prístavu Ostia, alebo v zapadlých uličkách mesta. Rybia polievka bola ostro korenená, dievčatá neboli hanebné a potom večer, keď sa vracali domov, spievala veselá parta z plného hrdla verše testamentu Grunnia Corocotta.

Hieronym vo svojich osemnástich rokoch bol veselým chlapcom uštipačnej rozumnosti a bol všetko iné, než kaziteľ radostnej hry svojich kamarátov. Intenzívne vychutnával rímsky život uprostred spoločenstva slobodných dospelých kamarátov.

4. V ŠKOLE RÉTOROV

Hieronym práve dosiahol vek, v ktorom mohol študovať rečníctvo. V tomto vyučovaní sa trápil latinský študent s filozofiou, prírodnými vedami a s právnymi predpismi, ale vlastným cieľom bolo: naučiť sa umeniu verejne hovoriť. Kto ovládal toto umenie, bol veľkým mužom v literárnom živote.

V praktických cvičeniach, v rečiach pred verejnosťou stanovil učiteľ tému pre obhajcu pred súdom, alebo pre nejakú inú reč. Bol skonštruovaný nejaký právny prípad, ktorý mali žiaci obhajovať. "My poznáme tie témy, ktoré boli dávané latinským študentom rétoriky, predovšetkým zo zbierok takýchto školských rečí, ktoré zanechali Seneca starší, Quintilianus, Calpurnius Flaccus a Ennodius... To sú vždy tie isté druhy tém...

Vždy opäť a opäť násilníci a piráti, mor alebo bláznovstvá, únosy; zhano-benia, krkavčie matky a vydedení synovia, háklivé situácie a vymyslené ťažkosti svedomia..." /Marrou, cit.d., str. 416/.

Tieto štýlové cvičenia boli akoby predchodcami našich vysokoškolských záverečných skúšok, ktoré však oproti týmto mali tú prednosť, že to boli témy z čiernej literatúry a kriminálnych filmov.

V jednom liste, adresovanom svojmu starému priateľovi zo školy, Rufinovi, sa bude Hieronym chváliť, že prešiel všetkými zastávkami tohto učebného obdobia: "Aj ja, ktorý som nesmierne mnoho takýchto fiktívnych prípadov pojednával, mal by som vždy siahnuť k týmto starým umeniam a pochváliť ťa v tvojich spôsoboch." /Ep. 81, 1/. V noci sa strhával zo spánku, chvejúc sa a celkom spotený, prenasledovaný zlými snami o týchto verejných skúškach: "Ešte dnes s mojimi riedkymi šedinami myslím často vo sne, že stojím ako mladík so zvlhnutými vlasmi oblečený v tóge pred profesorom rétoriky, aby som prednášal nejaký vymyslený prípad. Keď sa potom prebudím, som celý šťastný, že som tomuto nebetpečenstvu unikol". /Apol. adv. Ruf. I, 30/

Je zrejmé, že nebol obzvlášť nadaný pre advokátsku dráhu, ale tieto roky využil na to, aby si osvojil nejaké poznatky z filozofie. Potom neskôr sa bude môcť vychvaľovať, čo všetko on prečítal: Kategórie Aristotela, Hermeneutikú, Analytikú, Cicerónove "topoi" /zvláštne miesta/... Alexandrove komentáre som usilovne študoval. Jeden učený profesor ma prostredníctvom "Isagogé" Porfýria uviedol do logiky". /Ep. 50, 1/

Eisagogé = Úvod k Aristotelovým Kategóriám/.

Príležitostne navštevoval aj Athenaeum, univerzitu, ktorú cisár Hadrián založil pre zveľadenie rétoriky a vedeckých štúdií. Súhlasil s kritikou študentov, ktorí jedného dňa, aby vysmiali prefekta, zborovo opakovali jeden Catonov citát, s ktorým onen obhajoval dĺžku jednej reči: "Všetci študenti Atheneae revali : Sat citó si sat bene". /Ak je to dobre povedané, ide to ešte vždy rýchlo. Ep.66,9.- Ak je to dobre, stačí rýchlo, stačí v krátkosti/.

V čase, keď Hieronym myslel na dráhu nejakého právneho zástupcu /obhajcu/ a často navštevoval súdne siene, aby tam počul rôzne pojednávania stažností, bezpochyby sedával aj pri nohách rétora Maria Viktorina, ktorý bol vtedy svetlom rímskej výrečnosti.

V roku 367 bol Viktorinus už sedemdesiatnik a jeho sláva bola taká veľká, že mu na Traiánovom fóre postavili sochu. Pôvodne bol neoplatonik a pohan. Vydal knihu Definitiones, komentáre k Cicerónovi a gramaticko-logické diela, ďalej preložil Aristotelove spisy do latinčiny. Ako vášnivý nepriateľ kresťanstva mal snahu kresťanstvo vyvrátiť. Preto začal študovať bibliu. Čím viacej sa do nej zahĺbil, tým viac sa strácala aj jeho zaujatosť a bolo badateľné, ako mizne jeho nenávisť a jeho pohrdanie. Podivuhodné dejiny jeho obrátenia rozpráva Augustín v 8. knihe Vyznaní.

Keď Julián Apostata zakázal kresťanským rétorom vyučovať, Viktorinus odstúpil zo svojho učiteľského úradu. Písal však ďalej a snažil sa nájsť syntézu medzi neoplatonickou filozofiou a svojou katolíckou vierou. V krásnom pojednaní vo veľmi zdvorilom tóne a s úprimnosťou, pripomínajúcou Augustína, bránil ortodoxiu proti ariánom. Napísal hymny na Najsvätejšiu Trojicu. Hoci Hieronym ešte tak veľmi obdivoval Viktorína, zostal vo svojej podstate od neho úplne odlišným. On nemal, ako Augustín z Tagaste, tie vlohy oduševniť sa za filozofické otázky. On sa nazýval kresťanom a to mu stačilo. Pravdaže, kresťanskú vieru poznal len veľmi povrchné. Neskôršie priznal, že názory svojich učiteľov bez uváženia spojil s vierou: "Názory apoštolov som priradil k tým, ktoré som bol našiel u Pythagóra, Platóna a Empedokla." /Ep. 84,6/. Jeho obľúbenými dielami zostali diela Ciceróna, Vergília, Terentia a Plauta, ako i filozofické spisy Aristotela a Porfýria. Tieto knihy budú dlhý čas základnou podstatou jeho bibliotéky, ktorú bude všade nosiť so sebou. A ešte vždy nebôl pokrstený.

Jeho prípad v tom čase nebôl vôbec zvláštnosťou. Väčšina veľkých kresťanov toho času prijala krst až na prahu mužného veku, ak nie neskôr. V tomto svete, v ktorom bolo ešte toľko pohanov, zostal krst výslovným, záväzným slávnostným sľubom zrelého človeka, ktorý sa celkom slobodne rozhodoval. A z toho vyplývalo niečo veľmi významné: Ambróz, Augustín, Ján Chryzostom v rokoch svojej zrelosti nebôli izolovaní od sveta nejakým špeciálnym teologickým vzdelaním. Títo všetci študovali spolu so svojimi nekresťanskými kamarátmi a vyškolili sa na čiste profánnych autoroch. Preto sa naučili prirodzene hovoriť k ľuďom. Odpor, na ktorý narážala ich viera, upevňoval ich charakter. Akí vďační mohli byť Hieronym, Ján, Bazil alebo Gregor voči svojim rodičom, ktorí ich poslali do školy rétorov! Ak Cirkev Otcov má toľko veľkých osobností, vďačí za to iste tej okolnosti, že títo mladí ľudia dostali svoje vzdelanie v prostredí, v ktorom im vietor dúl do tváre.

Tento vplyv jeho učiteľov Hieronymovi len tak málo škodil, že sa v roku 366, keď mal 18 rokov, rozhodol prihlásiť sa na krst.

5. K R S T

Hieronym neprestával počas svojich pohanských štúdií aj nadvonok prejavovať svoju príslušnosť k Cirkvi. Navštevoval rímske baziliky a veľmi mal rád ich slávnostné bohoslužby. "Kde inde"-napíše neskôr- "prúdi ľud tak horlivo a v takom počte do kostolov a k hrobom mučeníkov? Kde počuje človek tak hlasne zaznieť Amen, akoby hrom udrel a priamo rozbil celé

tie chrány, v ktorých to zaznelo?" /Comm.in Ep.ad Gal.Praef.in l.II - Patrologia Latina LXVI/.

Okrem Bonóza mal Hieronym aj iných priateľov, ktorí mali tú istú vieru a ktorí mali v jeho živote hrať veľkú úlohu: Heliodor z Altinu, Pannachius, ktorý bol Rimanom, Rufín z Aquileje. S nimi občas navštevoval katakomby, ktoré vtedy pre tie nové baziliky boli takmer zabudnuté.

Neskoršia správa o týchto cestách do katakomb hovorí :

"Keď som vo svojej mladosti študoval v Ríme, mal som vo zvyku každú nedeľu navštevovať hroby apoštolov a mučeníkov s kamarátmi rovného veku a zmyslenia. Často sme zostupovali do týchto podzemných hrobiek, kde sa mohol človek tak nehatene pohybovať medzi mŕtvymi, ktorí ležia po oboch stranách pochovaní pozdĺž múrov. Je tu tak tma, že sa človeku zdá, akoby sa spínalo slovo proroka: "Nech do podsvetia zostúpia zaživa!" /por.Ž 55/54/,16/. Sem a tam prenikne zvrchu nejaký papršlek svetla, ktorý zmierňuje hrôzu tejto tmy, ale je to menej, než okno, len akoby svetelným lúčom prevrtnaná diera. A potom sme išli spať, krok za krokom, obklopení takou hustou nocou, že človekovi prišiel na myseľ aj istý verš Vergilia: "Všade ta tiesni hrôza a úžasné ticho"! /Comm.in Ezech.l.III, 40,5 - Patrologia Latina LXV/.

Táto takmer romantická nálada, toto vtedy neobyčajné blúdenie v katakombách prezrádza nám niečo viac z toho, čo vnútorne pohýňalo študenta Hieronyma. V týchto podzemných cintorínoch predstupujú pred jeho duchovný zrak tie veľké boje za vieru. Tu sa učí obdivovať hrdinskú odvalu mučeníkov, živí svoju lásku k poézii a pociťuje snáď i nejaký druh nostalgie po heroickej minulosti Cirkvi.

V púštnom čase v roku 366 sa zúčastnil Hieronym v jednej rímskej bazilike, možno v Lateránskej bazilike, na siedmich skrutíniách. Tak sa me-novalo vyučovanie, v ktorom boli katechumeni pred celým spoločenstvom "skúšaní", či sú dostatočne pripravení na krst.

Pri treťom skrutíniu zažil dojímavú slávnosť. Po graduáli omše prišli štyria diakoni v slávnostnej procesii, každý niesol jedno zo štyroch evanjelií. Títo položili knihy na štyri rohy oltára. Pápež vysvetlil, čo evanjeliá znamenajú. Každý diakon čítal jeden za druhým začiatok evanjelia, ktoré priniesol; knaz mal ku každému čítaniu krátku homíliu a vysvetlil Apoštolské vyznanie viery, ktoré hneď na to katechumeni recitovali. Potom sa všetci ponodlili Otčenáš, vetu za vetou, a hneď bola každá veta vysvetlená. Keby bol mal Hieronym dar proroctva, bol by zbadal v tejto ceremónii znak, ktorý poukazoval na jeho nasledujúci život ako prekladateľa a vykladača bibliu.

Bol pokrstený vo Veľkonočnej noci, pravdepodobne v Lateránskej bazilike. V sprievode bielo oblečených katechumenov vstúpil do baptistéria. Pápež stál pred krsiteľnicou a spieval veľkú prefáciu, ktorá sa ešte dnes spieva na veľkonočnú vigíliu: /V novom misáli nie je toto poňehnanie, len v starom, = liturgické nápevy 1977, str.144/

"Teba, stvorenie voda, žehnám skrze Boha živého, skrze Boha svätého, skrze Boha, ktorý ťa na počiatku oddelil od suchej zeme a prikázal ti, aby si zavlažovala zem štyrmi prúdmi...

Nech do plnosti tohto prameňa zostúpi sila Ducha Svätého a nech zúrodní celú podstatu tejto vody mocou znovuzrodenia!"

Veľknaz dýchol na vodu a ponoril do nej obidve veľkonočné sviece.

Potom pristúpili katechumeni. Dostali otázku :

Veríš v Boha, Otca Všemohúceho ?

Verím, odpovedal Hieronym.

Veríš v Ježiša Krista, jeho jediného Syna, ktorý sa narodil a trpel ?

Verím, povedal.

Veríš v Ducha Svätého, v svätú Cirkev, v odpustenie hriechov a vo vzkriesenie tela ?

Verím !

Potom vstúpil do nádrže /do krsťného prameňa/. Jeden diakon mu zohol hlavu pod prúd vody, ktorá prúdila zo všetkých strán.

Hneď potom Hieronym opustil baptistérium a vo vedľajšej miestnosti prijal birmovanie, consignatio, ako sa vtedy hovorilo. Ešte v tú noc prijal tiež prvýkrát sv. prijímanie a vypil zmes vody, mlieka a medu, ktorá sa vtedy podávala novokrstencom pre sponienku na Izaiášovo proroctvo.

Ráno na svitaní opustil spolu s Bonózom baziliku, ešte vždy v rúchu novokrstencom. Počas celej veľkonočnej oktávy prichádzal denne na sv. omšu.

Keď sa potom neskoršie rozpomätával na túto slávnosť, vždy bol dojatý a hrdý nad tým, že on bol pokrstený v Ríme. Nástupcovi Libéria, pápežovi Damazovi napíše: "Odtiaľ očakávan teraz pokrm pre moju dušu, kde som raz obliekol rúcho Kristovo". /Ep.15,1/.

Vždy sa bude považovať za člena rímskej Cirkvi. "Ale sa nesmie", pomenáva jeden z jeho životopiscov, "precenovať význam, ktorý mala táto sviatosť na život Hieronyma. Taktiež nie na jeho náboženský život: nevystúpil z kresťanstva ako nejaký nový človek. V nasledujúcich rokoch nebolo badať veľmi hlboký vplyv sviatosti na jeho myslenie. Napriek úprimnosti svojho náboženského cítenia zostal v základe svetským, pomerne vlačným kresťanom..." /P. Monceaux : Saint Jérôme, sa jeunesse, Paris 1932, str. 68, n./

Až oveľa neskoršie bude Hieronym chváliť vznešenosť krstu, totiž "vznešenosť toho ponorenia do životodárneho božského víru". /Lib. de sit. et nomin. loc. hebraic. Art. Bethabar : vitali gurgite baptizandus, Patrologia Latina XXIII/. "V našich tajomstvách", tak napíše neskôr, "zriekame sa najprv toho, ktorý je na ústupe a ktorý s hriechami v nás zomiera, potom sa obraciam na východ a spájame sa so slnkom spravodlivosti, ktoré sme od tej chvíle slúbili nasledovať". /Comm. in Amos 1. II, 6, 12/ Patrologia Latina XXV/.

I keď sa zriekol tej diabolskej pompy, to znamená pohanských kultov, na ktorých sa v skutočnosti nikdy nepodielal, preto sa ešte necítil zaviazaný zrieknuť sa právnickej alebo politickej kariéry. Pravdepodobne v júli v roku 367 aj s Bonózom opustil Rím a išiel do Trieru /Trevíru/, ktorý bol vtedy hlavným mestom Západnej ríše.

6. DVOR V TRIERI

V roku 363, po tragickej smrti Juliána Apostatu pred mestom Ktesiphon, pripadla ríša Joviniánovi, jednému hlupákovi, ktorý mal šťastný nápad, rok na to zomrieť na koliku. Cisárom Západu sa stal Valentín, ktorého brat Valens panoval v Konstantinopole.

Valentín pochádzal z Panónie, jeho rodným krajom bolo Uhorsko. Bol to plavovlasý, jasnooký obor, vojak, ktorého všetka starostlivosť patrila vojsku a zachovávaniu ustanoveného poriadku. Nekomplikovaná, energická povaha. V tom okamihu bol tým pravým mužom, lebo celá ríša sa rútila do záhuby. Na východe napadli ríšu Góti, Alemáni sa vrhli na Galiu. Cisár videl, že je nútený sídliť v Lutécii; na Marne došlo k ťažkým bojom. Keďže Valentín za každú cenu chcel podržať Rýn ako hranicu, preložil v roku 367 svoje sídlo do Trieru na brehy Mosely. A nádherné dvoranstvo ho tam nasledovalo.

"Aké krásne mesto!" - museli zvolať Hieronym a Bonózus, keď pravdepodobne v októbri r. 367 prišli do Trieru. Cisársky palác, pretekárska dráha, novozaložené pevnosti, Porta Nigra /Čierna brána/, staroveké kúpele, amfiteáter, to všetko bolo imponujúce. Ríša sa zdala tu, na hranici Germánie, pevnou baštou a Valentín ešte stále budoval nové pevnosti, opevnenia a posádkové mestá.

Čo vlastne sem oboch študentov privábilo? Táto rímska Galia mala povest zvláštnej vyspelej životnosti. Bola považovaná / a to právom / za najbohatšiu provinciu západu. Z Galie začal Julián, po Konštantínovi a Konštanciovi, svoj ako meteor tragicky končiaci výstup. Do vynikajúcich škôl v Autun, Bordeaux, Toulouse a Trier prúdili študenti v celých zástupoch. Pravdaže, cestovanie vtedy nebolo nijakou príjemnosťou.

Zbojnícke bandy robili krajinu neistou, ale Hieronym a Bonózus sa tešili, že spoznajú tieto nové krajiny, ktoré, ak pozeráme z Ríma, sa zdali veľmi ďaleko. Keď Hieronym neskoršie, po mnohých rokoch, bude písať komentár k listu Galatánom, bude sa rozpomínať na dojmy svojej mladosti: "Galovia", tak to tam hovorí, "sa predtým nazývali pre jasnosť svojich tiel Galatania. Často nájdené na Západe životnosť gréckeho ducha. Nie je udivujúce, že Pavol Galatanov nazval nerozumnými, keďže aj Hilarius, narodený v Poitiers, vo svojej Knihe hymnov nazýva Galov ťažkopádnymi. A keď je dnes Galia taká bohatá na rečníkov, tak vďačí za to menej povabu svojej krajiny, než verejným prednáškam rétorov. Vlastne aj Aquitánia sa chváli svojím pôvodom od Grékov a Galatania Pavlovo listu nepochádzajú vôbec z tohto kraja, ale z najbarbarskejších krajov Galie samej". /Comm. in Ep. ad Gal. I. II./ Galia bola vtedy tak preslávnená, že to Pavlovo slovo o "nerozumných Galatánoch" potrebovalo nejaké vysvetlenie. Koľko pozoruhodného sa dá, podľa Hieronyma, tu v provincii vidieť, už celkom zamĺčiag reč, ktorej stopy nájde v Gálácii. Na svojej ceste videl skutočných ludožrútov, ktorí však pochádzali z Británie alebo z Írska! A koľko slávnych ľudí bolo medzi Galami, alebo v ich krajine. Do Galie bol vypovedaný Atanáz, biskup z Alexandrie, tu žili Hilár z Poitiers a Paulinus z Noly a na /cisárskom/ dvore sa niekedy zdržiavali Riman Symmachus a v Antiochii narodený Amianus Marcellinus. Predovšetkým však sa tu mohli Hieronym a Bonózus stretnúť s Ausonim. Keď syn cisára Gracián ako deväťročný bol vyhlásený za Augusta /cisára, pozn. z Encyklopédie antiky: Gratianus, rímsky cisár, spoluvládca svojho otca Valentiniána od r. 367 a jeho nástupcom 375-383 v západnej polovici ríše/, Valentinián zveril výchovu chlapca tomuto z Bordeaux pochádzajúcemu rétorovi.

Ausonius bol okúzľujúci. Básnik, ktorý dokázal vo svojom srdci nájsť miesto pre tak nerovnakých priateľov, ako Paulinus z Noly a Symmachus. Elógium /oslavný nápis/, ktoré venoval svojmu priateľovi Nepociánovi, by bolo lepšie pristalo jemu samému:

Žartovný a zdvorilý, stavec s mladým duchom,
bez akékoľvek nenávisťi, láskavý a predsa prísneho ducha,
prežíval svoj život celkom bez zatrpklosti!

/Werke ed. Garnier Paris s.d. I, s.105/

Krajinu okolo Rýnu a brehov Mosely vedel opisovať svojou zjemnelou citlivosťou tak dôkladne, akoby človek cítil to zvláštne čaro týchto výškov, ktoré mu pripomínali vinice jeho vlasti:

Zrkadlí rieka šedozelená pahorky temné,
voda sta lístia plná, sta by ju révou vysadili,
sfarbujúc sa vždy hlbšie, keď približujú sa tiene večerné,
a zelené horstvo sa rozprestiera na brehy Mosely.

Hovorí sa o ňom, že sa stal kresťanom. Keď však človek číta jeho necudné epigramy a jeho hrubého Centa z Vergília, tak by sme chceli radšej povedať, že je blízky takému Rabelais, Bájkam La Fontaine a Verlaine. Aj jeho život nebol bez protirečení. V Trieri ospieval v melancholických básnách svoju manželku Sabínu, ktorá zomrela celkom mladá, a utešoval sa zároveň s malou otrokynou Bissulou, o ktorej modrých očiach a plavých vlasoch snívajú jeho verše. Je jasné, čo vlastne obdivovali neofyta Hieronym a jeho priateľ Bonózus na tomto skvelom diele Ausonia plnom protikladov, v tom čase, keď prišli do Trieru: našli tu poéziu, ktorá spájala s bežným kultom antických heroov čulú ostrosť zmyselných dojmov a náruživú prichylnosť k rétorstvu v jeden zuniaci verš. Tento básnik, ktorý sa z jednej strany inšpiroval najvyššími filozofickými ideami a z druhej strany vulgárnymi rečami vojenských posádok, celkom zodpovedal ich literárnemu vkusu.

Myslel Hieronym na vojenskú dráhu? Vojna už vypukla. Tlak Alemannov bol vždy silnejšie a silnejšie citelný. Asi pol roka po príchode týchto dvoch priateľov do Trieru, bolo Germánmi dobyté a vyplienené rímske mesto Mainz /Mohuč/.

Ako protiúder podnikol Valentinián vojenské ťaženie, ktorým sa dostal hlboko do vnútra Germánie. Prekročil Rýn, prenikol až k prameňom Dunaja a spôsobil Germánom zničujúcu porážku. Po svojom návrate sa staral o opevnenie rímskej hranice s dvojnásobnou horlivosťou.

Práve vo vojsku sa mal Hieronym dozvedieť veci, o ktorých sa mu ani nesnívalo. V jeho radoch žil Martin; bol dôstojníkom a ešte nebol pokrstený. Mohol už niekto tušiť jeho zázračné povolanie, ktoré ho malo urobiť apoštolom galského vidieckeho obyvateľstva? Boli tu také krúžky dôstojníkov, ktoré sa vyznačovali neobyčajnou náboženskou horlivosťou. Augustín rozpráva vo svojich Vyznaniach, ako ho v Miláne navštívil istý Ponticiánus: "Nakoniec nám rozprával, že jedného dňa - už neviem kedy, ale bolo to istotne v Trieri - keď cisár bol zaneprázdnený hrami v cirkuse, išiel sa poprechádzať s tromi kamarátmi v záhradách pred mestskými múrami. Náhoda chcela to, že idúc v pároch, jeden s Ponticiánom a obaja druhí - druhý pár tvoriac - pustili sa rozdielnymi smermi. A títo obaja, ďalej sa túlajúc, narazili na akúsi chatku, kde žil jeden z tvojich služobníkov, jeden z tých "chudobných duchom", ktorým "patrí nebeské kráľovstvo". Našli tam knihu, v ktorej bol opísaný život sv. Antona. A jeden z nich začal čítať..." /Vyznania, 8,7/.

Atanáž, biskup z Alexandrie, skutočne napísal "Život pustovníka z Téb". Kým žil vo vyhnanstve, bola táto kniha istým Evagriom - ktorý bude hrať v živote Hieronyma veľkú úlohu - preložená do latinčiny. Biskup a jeho kniha prispeli hlavne k tomu, aby na Západe doteraz neznámy ideál mníšskeho života získal priateľov.

V Itálii a v Galii zostáva Cirkve "svetskou". Biskupi, kňazi a diakoni sa starali o službu spoločenstvom, ale navonok žili ako všetci ostatní. Askétstvo, ktoré sa utiahlo zo sveta, si nebolo možné predstaviť. Preto ten ohromný údiv troch rímskych dôstojníkov, keď čítali život sv. Antona. Bol takýto život možný? Bola askéza, ktorá pod vplyvom určitých filozofických siekt bola túžbou tak mnohých, Cirkvou nielen trpená, ale aj podporovaná? Nezdalo sa potom vonkajšie kresťanstvo Ausonia - pokiaľ bol kresťanom -, Valentiniána a tak mnohých biskupov, ktorí sa vo svojej ctižiadosti sotva odlišovali od politických úradníkov, zradou evanjelia? A takáto evanjeliová horlivosť vyžadovala oddelenie od sveta, ktorý sa rád predstavoval ako opotrebovaný a zostárnutý.

Sprievodcovia Ponticiána začuli z tejto biografie mnícha výzvu k heroickému životu, tak novú, strhujúcu a odvážnu, akú v ich vojenskej službe nikdy nepočuli. Možno si predstaviť, že nejaký mladý poručík by čítal dnes život otca Foucaulda...

Dlho neváhali, podali žiadosť o uvoľnenie, odišli do púšte a priviedli aj svoje priateľky k tomu, aby vstúpili do jednej komunity panien.

Zdržali sme sa pri tejto správe o obrátení týchto troch rímskych dôstojníkov, pretože Hieronym a Boňózus o niekoľko rokov neskôr v Trieri urobili rovnaký objav. Teda skutočne: jestvoval asketický život! Bolo možné sa stať heroickým, úplným kresťanom. Obaja sa vo svojich srdciach rozhodli, že si zvolia tento dokonalý život. Zostali však verní svojim obľúbeným štúdiám, všetkému tomu, čomu sa v Ríme naučili: svetu ducha, ideálu nie na zisk zameraného myslenia a ideálu najvyššej filozofie.

Hneď na mieste sa dali na štúdium teológie. Máme konkrétne svedectvo o tejto práci. Hieronym sa naučil priam obdivovať Hilária, biskupa. Už v Trieri odpisoval pre svojho priateľa Rufína 2 Hiláριοve knihy: Tractus super psalmos a veľmi obsiahle dielo De synodis seu de fide Orientalium. /Traktát o žalmoch; O synodách alebo o viere Východniarov/. Prostredníctvom tohto výkladu žalmov začal Hieronym nepriamo štúdium tej knihy, ktorá mala hrať rozhodujúcu rolu v jeho vedeckom a náboženskom živote: B I B L I E .

/Spracované podľa Jean Steinmann, Hieronym/

Cirkevný súd v N I T R E

Čís.: 13/1984

V Nitre dňa 2. augusta 1984

Vec: Dr. Mikloško, žaloba
proti Dr. Belásovi

Pán

JUDr. Ján Čarnogurský
Ul. K. Adlera, č-10

841 02 Bratislava

Dňa 27. 7. 1984 som prevzal od Biskupského úradu v Nitre Váš prípis zo dňa 24. 7. 1984 spolu s nasledujúcimi dokladmi:

1./ List p. RNDr. Františka Miklošku, Bratislava, Bílikova ul. č. 16, adresovaný vsdp. Mons. ThDr. Ladislavovi Belásovi, šéfredaktorovi Katolíckych novín, Bratislava, Kapitulská ul. č. 20;

2./ splnomocnenie zo dňa 9. 7. 1984, ktorým Vás p. RNDr. František Mikloško, Bratislava, Bílikova ul. č. 16, poveruje zastupovať ho pred cirkevným súdom;

3./ žalobný spis p. RNDr. Františka Miklošku zo dňa 9. 7. 1984 proti vsdp. Mons. ThDr. Ladislavovi Belásovi, šéfredaktorovi Katol. novín, Bratislava, Kapitulská ul. č. 20;

4./ kópiu listu arcibiskupského cirkevného súdu v Trnave zo dňa 16. 7. 1984, čís. 1/1984-TC.

Po preskúmaní všetkých priložených spisov a po triezlivom zvážení ich obsahu, pričom nemožno nebrať do úvahy mnohé reality nášho života, žalobu Vášho klienta ako neodôvodnenú a neopodstatnenú

z a m i e t a m :

O d ô v o d n e n i e .

1./ V každom čísle KN čítame tento údaj: "Katolícke noviny... vydáva SSV Trnava v CN Bratislava. Vede redakčná rada. Šéfredaktor Mons. ThDr. Ladislav Belás." Z tohto údaju je jasná konklúzia: Mons. ThDr. Lad. Belás nie je zodpovedným redaktorom, ale len šéfom redakčnej rady. Návrh na jeho menovanie do funkcie šéfredaktora dala správna rada SSV. A Zbor ordinárov Slovenska mu jednohlasne zveril túto nie ľahkú funkciu, ktorú Mons. ThDr. Ladislav Belás prevzal len z poslušnosti.

2./ Duchovným patrónom SSV, ako aj Kat. novin, je trnavský Ordinár, ktorý spolu s ostatnými Ordinármi dal súhlas na menovanie Mons. ThDr. Belása za šéfredaktora KN, a ktorý vymenúva aj cirkevného cenzora pre KN. Tento si iste plní svoju povinnosť a keby bol našiel v KN niečo proti učeniu sv. Cirkvi v otázkach viery alebo mravov, bol by rozhodne zakročil.

3./ Váš neoprávnený útok na šéfredaktora KN je vlastne útok na ZOS a myslím, že je to prismelé gesto - nechcem použiť tvrdší výraz - pre veriaceho kresťana katolíka v súčasnej dobe. Katolík nikdy nebude nespravodlivo obviňovať čestného kňaza, ale radšej sa bude za neho modliť.

4./ Problémy, ktoré Vás znepokojujú musia riešiť najdôst. páni ordinári nie podráždene, ale trpezlivo, rozvážne, s väčšou dávkou trpezlivosti, teda s takým taktom, aký je príslovečný aj rímskej Kúrii.

5./ Prehlásenie ordinárov, ktoré bude uverejnené asi v čísle KN zo dňa 12. aug. t.r., poslal J. E. Fratišek kard. Tomášek najdôst. pánovi biskupovi Dr. Ferancovi koncom minulého mesiaca s týmito slovami: : "Ponevadž máme jedinou Tribúnu KN, proto tam to pošleme: ja do českých a Ty do slovenských". Neoprávnenou žalobou nič nedosiahneme, lebo to je negácia. Usilujme sa radšej, aby KN boli hodnotejšie, príťažlivejšie. "Veľa zmôže modlitba spravodlivého!"

6./ Nechcel som citovať kánony. Sme predsa kresťania a medzi nami musí vládnuť bratská láska. Použil by som ich až potom, keby Vám nestačili moje úprimné slová.

S katolíckym pozdravom

ThDr. Štefan Janega
súdny vikár

/okrúhla pečiatka/

/podpis/

Sacra Rota Romana

1, Piazza della Cancelleria

R o m a

Žalobca: RNDr. František M i k l o š k o, bytom: 841 01
Bratislava, Bílikova ul. 16, Československo

Prokurátor žalobcu: JUDr. Ján Čarnogurský, bytom: 841 02
Bratislava, ul. Karola Adlera 10, Československo

Žalovaný: Mons. ThDr. Ladislav Belás, redakcia Katolíckych
novín, 815 21 Bratislava, Kapitulská ul. 20,
Československo

Vec: Rekurz proti odmietnutiu žaloby

Trestnou žalobou zo dňa 9. 7. 1984 som žaloval žalova-
ného zo spáchania deliktov proti cirkevným vrchnostiam a
slobode Cirkvi podľa kán. 1373, 1374 CIC, ktorých sa dopúš-
ta tým, že ako šéfredaktor slovenského katolíckeho týžden-
níka Katolíckej noviny, pripúšťa v Katolíckych novinách uve-
rejšovanie článkov, propagujúcich cirkevne zakázané zdru-
ženie kňazov Pacem in terris. Inkriminované články sú v ža-
lobe bližšie špecifikované. Žalobu som pôvodne podal na
cirkevný diecézny súd v Trnave, pretože v tejto diecéze vy-
chádzajú Katolíckej noviny. Cirkevný súd v Trnave mi žalobu
vrátil s odôvodnením, že žalovaný je kňazom nitrianskej
diecézy. Poslal som preto žalobu na cirkevný diecézny súd
v Nitre, ktorý žalobu odmietol oznámením zo dňa 2. 8. 1984
čís. 13/1984. Oznámenie necituje žiadne ustanovenie CIC,
podľa jeho obsahu však usudzujem, že ide o zamietnutie po-
dľa kán. 1505 § 2 bod 4 CIC. Proti odmietnutiu podávam pod-
ľa kán. 1505 § 4 CIC

r e k u r z

a navrhujem, aby odvolací súd zamietnutie žaloby zrušil,
žalobu prijal a nariadil súdu prvého stupňa - diecéznemu
súdu v Nitre - vo veci riadne konať, previesť dokazovanie
a o žalobe rozhodnúť. Ak by oznámenie diecézneho súdu v
Nitre bolo rozsudkom - aj keď neobsahuje náležitosti podľa
kán. 1612 CIC - žiadam, aby sa tento rekurz pokladal za
odvolanie.

Súd prvého stupňa odmietol moju žalobu bez toho, aby
previedol akékoľvek dokazovanie. Súd tvrdí, že žalovaný
nezastáva funkciu, z ktorej by vyplývala právomoc ovplyv-
ňovať obsah Katolíckych novín a v súvislosti s tým aj zod-
povednosť za ich obsah. Podľa môjho názoru tento argument

je nesprávny. Ak žalovaného poveril funkciou šéfredaktora Katolíckych novín Zbor ordinárov Slovenska, potom mu ZOS udelil aj právomoc rozhodovať o materiáloch, ktoré sa budú v Katolíckych novinách uverejňovať, ba určite mu ZOS toto uložil ako povinnosť. Vo sfére štátneho zákonodarstva žalovaný zodpovedá za obsah Katolíckych novín pred štátnymi orgánmi aj pred čitateľmi podľa § 10 zákona číslo 81/1966 Zbierky zákonov Československej socialistickej republiky.

Pripúšťam, že môžu existovať iné dôvody, ktoré žalovaný nemôže ovplyvniť a ktoré mu bránia zamedziť uverejňovanie materiálov o Pacem in terris v Katolíckych novinách. Napríklad zásahy štátnych orgánov, o ktorých sa zmienuje list Cirkevného súdu v Trnave zo 16. júla 1984. Možno o tom pochybovať už z toho dôvodu, že žalovaný sám, napriek zákazu Posvätnej kongregácie pre klérus zo dňa 8. marca 1982, sa zúčastňuje na podujatiach združenia Pacem in terris a je dokonca členom jeho federálneho výboru. Ak však predsa existujú dôvody, ktoré žalovaného nútia proti jeho vôli uverejňovať v Katolíckych novinách články, negatívne zasahujúce do vnútornej štruktúry Cirkvi, potom by sa mal žalovaný radšej vzdať funkcie šéfredaktora Katolíckych novín, pretože zotrúvaním v tejto funkcii prepožičiava vonkajším zásahom proti Cirkvi svoju kňazskú autoritu. V takom prípade vidím spáchanie uvedených deliktov už v samotnej skutočnosti zotrúvania vo funkcii šéfredaktora Katolíckych novín.

Toto všetko sú okolnosti, ktoré si nepochybne vyžadujú dôkladné vyšetrovanie. Ako dôkazy, o ktoré by súd mohol oprieť svoje rozhodnutie, sa javia predovšetkým výsluch žalovaného, prípadne výsluch členov redakčnej rady Katolíckych novín. Tieto a ďalšie dôkazy môže súd vykonať len tak, že pripustí žalobu podľa kán. 1505 § 1 CIC a vykoná o nej dokazovanie podľa kán. 1526 a nasledujúcich CIC.

Na druhej strane, propagácia cirkevne zakázanej organizácie v novinách, ktoré sa nazývajú katolíckymi a ktoré stále pokračuje, vylučuje použitie kán. 1505 § 2 bod 4 na žalobu, ktorá chce také konanie znemožniť.

V slovenskej provincii cirkevnej nie je zriadený iný cirkevný súd než diecézny. Taktiež tu neexistuje biskupská konferencia. Z toho dôvodu podávam tento rekurz na Sacra Rota Romana a prosím, aby táto o mojom rekurze rozhodla podľa kán. 1443 CIC.

Oznámenie Cirkevného súdu v Nitre prevzal môj prokurátor dňa 20. 8. 1984 a rekurz podávam v zákonnej lehote.

Bratislava dňa 29. 8. 1984

František Mikloško
/podpis/

Prílohy v slovenskom originále
a v nemeckom preklade:

- môj list žalovanému z 26. 5. 1984
- žaloba z 9. 7. 1984
- list Cirkevného súdu v Trnave zo 16. 7. 1984
- oznámenie Cirkevného súdu v Nitre z 2. 8. 1984

PRED OBRAZOM SEDEMBOLESTIEJ

Človeče, brat môj, sestra, syn môj, dcéra,
za teba - v duch - denne do večera
kročaje svojej plachú stopu vtláčam
v kamenné schody /veky na nich klačia/
kaplnky vetchej s ošarpaným šindľom.
Z dubových dverí jedno visí krídlo,
rozbitím oknom vietor listie hádže,
krov previslý len haluz lípy viaže;
na dlažbe, obraz zalievajú dažde.
- Ten vandalizmus podobá sa vražde.

Ešte sme satej Panne slzy z tváre,
ešte sme, veru, potej haravare
v deväťsto sedemnástom - zdivočení -
tie perly bólu nekonečnej ceny
nestihli zotrieť, v náruč pobrat,
ešte na koncentrákoch zhnitá hobra
na klinci hrdzavom križ tak - drží,
višime stále v nebezpečnej strži
a už nás znovu pýcha závišť nútia
strčiť si hlavu čertu do chomúta.

Ani tá druhá vojna nestačila,
bárs mnohý národ zmrzачila,
bárs miliónom vykopala hroby,
bárs zdobiť ich je pre niekoho hobby
a pamäť nám chce zmámiť hrbou vencov
už tretej žatve cvičiac divých žencov
napospol schopných hnev úsmerniť k Rímu,
celý svet zmeniť v jednu Hirošimu.
Akože budú stačiť rany, hrozby,
keď Máriine nestačia nám prozby?

Alebo vari vskutku, sestry, bratia,
len hnev a trest nás spred priepasti vrátia?
Či Sodomským sa vážne roynať chceme
a z egypských rán sa len smežeme?
Duch Svätý sa má vznášať nad vodami,
nebeská Matka v žiali zúfať s nami,
ež keď už toľko detí prišlo na svet
a toľko svätých vrátilo sa naspäť
k Otcovi? - Či že je svet, slnko, čia zem?
Či že je Kristus, ktorého vám kážem?

Satanov, Luciferov, Diablov? - Veru!
Ten nám už dávno pre smrť zobral mieru
a do múk večných stáča naše cesty;
s Máriou Pannou bojuje o prestíž.
Márne však. Na tom svete nie sú sily,
čo by nad srdcom Matky zvíťazili
a nie je ani taká naša vina,
ktorá by krvou Božského jej Syna
nebola zmytá z Adamových detí
a čo by ona nezakryla kvetmi,

keby sme, pravda, prejavili ľútosť,
keby sme v prsiach kamen v zraku krutosť
prestali nosiť v styku s každým blížnym
a naskutku sa v Bohu obrátili;
keby sa všetci všetko odpústili,
išli si blíž na všetkých cestách krížnych;
keby už - s prstom na srušti - mier nikto
falošne neotrčal s chleba midkou
a nepýtal za nám podpis na tom lístku,
čo Kaifáš stratil dejín na smetisku.

Načo sú archy všakových plánov?
K čomu sú sluby sterých šarlatánov?
Čo znamenajú zmluvy na papieri,
keď tisíc rakiet na národy mierí,
keď mier je slovo zdiskreditované
- ajk obuch, kindžal slúži každej strane?
Čo zmôžu heslá, manifesty, gestá,
keď Kristus v srdciach skoro nemá miesta,
keď pokoj Boží nenosíme v sebe
a z lásky je len sponchabené žriebä?

Hľa, sestry moje, milovaní bratia,
nech kroky vaše sem k Matke sa vrátia!
Sem pod kríž Kristov, kde bolestná stojí,
sem k Lurdom, kde boľáčky nám hojí;
k Fatime - s deťmi za hriešnikov prosit,
pás umrťvenia naučiť sa nosiť;
sem pod Križevac, kde sa Sama modlí,
aby sme v sebe porúcali modly
a na Jej Syna vzhliadli z kolien zbožne,
bo inak MIER dať nebude Jej možné.

Sem, mládež smädná, o cit okradnutá!
- Tu otupenia spadnú z teba putá,
tu nájdeš Srdce plné lásky, nehy,
tu živou vodou pretekajú brehy,
Matka ti v náruč svojho Syna núka,
pred zahynutím chráni ťa Jej ruka,
bárs hrozne pustneš, zavádzaná blúdiš,
seba ni trochu, otčov kruto súdiš,
kľaješ a nectíš sväté Meno Božie.
Obráť sa, kajaaj! - Láska všetko zmôže.

Človeče, brat môj, sestra, dcéra, synu,
kto všetko za to ozaj nesie vinu,
že mieru, šťastia, moji milovaní,
už nieto ani popod olivami?
Kto zo škôl, z bytov vyhádzal si kríže?
Kto haraburdím plní sály, chyže?
Kto v srdciach búra kaplnky a chrámy,
bôžikom zláti podstavce a rámy?
Kto rozlučuje, čo Boh spojil navždy?
Kto aj bez vojny kradne, zbíja, vraždí?

Nenarodené dietky, kto vás nechcel?
Nepokrstené mnohé čo ste ešte,
kto čačkou-hračkou zastiera vám nebo?
Kto pri Jasličkách nikdy s vami nebo?
a k svätej Panne prestal putovať?
Kto bez modlitby dá vám líhať, vstávať,
aj keď krst svätý prijali ste darom?
Kto sám už roky nestál pred oltárom
nedele tráviac v robote a zhone,
na túrach, v krčmách či na štadióne?

Ty to vieš dobre, milá, krásna Pani;
vieš, prečo teraz - bôľom dokmášaný -
Tvoj obraz zdvíham z podupanej dlažby.
Vieš, ako cítim úder tvrdej päzby,
jak v koncentrákoch padám na posteľ
i jak mi chutí kôrka v chladnej cele.
Vieš dobre, prečo, Matka milostivá,
sa tolko úfňosť v srdciach ľudských skrýva,
že ani hrozby, prenasledovanie,
výmysly diabla, atómové zbrane

neudusia ju, kým len trochu veria,
že Boh je Laska a Ty Jeho dcéra
- Nepoškrvená, najčistejšia Panna,
pradávno vyvolená, Hviezda ranná,
Nevesta Ducha, Matka Boha-Syna,
Ktorý nás spasil, naše hriechy sníma,
v Obeti denne Otca za nás prosí
aj naše kríže s Tobou za nás nosí,
podchvíľou bitý, plutý, vysmievaný,
opäť a opäť na kríž pribíjaný.

A Satan, zdá sa, má zas voľné pole
zásluhou našej jarmachtivej vôle.
Naoko mocne vládne v tejto dobe,
kde-kto mu z laby zlaté zrnka zobe
nedbajúc, že sa skôr či neskôr zmenia
na piesok, na smrad a judášsky peniaz,
za ktorý sotva vhodný povraz kúpi.
To bolo kriku, že sme tmári hlúpi,
keď s piesnou šli sme zdravieť Matku svoju!
- Teraz sme čertom priviazaní k oju.

Darmo však Satan na víťazstvo čaká,
daromne striehne na každého žiaka.
Darmo ho Rozkoš za rukávy trhá
- dieťa sa Matke do náručia vrhá,
najmä ak sa k Nej zriedka, z diaľky vracia
a keď už všetky ilúzie stráca.
Mária, veru, té si nedá dietky!
Pod svoj plášť volá bez rozdielu všetky;
všetky si chráni pred tmou beznádeje,
pre každé jednak Jej srdce sa chveje.

Je tolko chorých, zbedačených duší
- tak málo z nich to doopravdy tuší!
Tak mnoho detí zviadli učitelia
- tak málo láske zažilo z nich veľa!
Kozuby chladné, v humnách skučí viator;
vinice spustlé - robotníkov nieto;
kaplnky v poli mnohé pováľané...
Mnohé však srdce novou túžbou planie:
Vypros nám pokoj, čo svet neprináša,
Sedembolestná, patrónka Ty naša!

J. Klen